

Văn nghệ Thái Nguyên

TẠP CHÍ CỦA HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT TỈNH THÁI NGUYÊN
Phát hành ngày 10 và 25 hàng tháng
Website: vannghe-thainguyen.vn

SỐ
18
(42)

RA NGÀY 25 THÁNG 9
NĂM 2022

Tác phẩm: Cầu Vàng Long Biên
Chất liệu: Sơn mài
Kích thước: 135cm x 200cm
Tác giả: Thành Chương

Chợ vùng cao. Tranh sơn dầu của Nguyễn Thế Hoà

Văn nghệ

Thái Nguyên

Trong số này

**Cải thiện PCI và DDICI:
Những vấn đề đặt ra** 4
(Hoài Vy)

Lại bàn về chuyện đánh vợ 8
(Thái Văn)

Trang thơ 10
(Nhiều tác giả)

Phố Đu 14
(Đoàn Thị Hạnh)

Đôi Đăng 15
(Cồ Thị Thơm)

**Kiến tạo mang khát vọng
vươn xa** 16
(Bình Yên – Mạnh Hùng)

**Trở về
Thời trai trẻ hào hoa** 18
(Nguyễn Trọng Luân)

Miền xanh “bừng giấc” 20
(Kim Ngân)

**“Vỡ mộng”
làm giàu trên mạng** 22
(Minh Hiếu)

**Cho ngày hội mỹ thuật khu
vực năm 2022** 24
(Minh Khuê)

Trà Sen 26
(Khánh Vân)

Lòng mẹ 28
(Lê Trung Cường)

**Độc đáo vẽ hoa văn bằng sáp
ong (batik) của dân tộc
Mông và Dao Tiền** 32
(Đoàn Thanh Huế)

Bố cũng là người có lỗi 33
(Võ Thị Thu Hằng)

**Phong phú kanban
ở Nhật Bản** 34
(Thủy Trương)

**Một góc nhìn về
Trường thơ Loạn** 36
(Lê Thị Hương)

**Cảm thức “hồi quê” trong
thơ Võ Sa Hà** 38
(Nguyễn Kiến Thọ)

Một mùa thu 40
(Dịch giả: Trần Ngọc Hồ
Trường)

Nỗi niềm đầu năm học mới 42
(Mai Kha)

Sửa Luật Đất đai: Chính sách mới, kỳ vọng mới

(Vĩnh An)
Xem trang 6

Người thích đi tàu hỏa

(Hồ Thủy Giang)
Xem trang 12

Mang sân khấu đến với khán giả xứ Trà

(Quang Khải)
Xem trang 30

Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên: Phường Trưng Vương, TP. Thái Nguyên. Tổng Biên tập: **TRẦN VĂN THẾP**. Thư ký Tòa soạn: **NGUYỄN THỊ THU HUYỀN**.
Trình bày: **ĐÀO TUẤN**. Điện thoại: 0912552124 - 0208 3656514. Fax: 0208 3855513. Email: vannghehainguyen@gmail.com. Giấy phép hoạt động báo chí
số: 72/GP-BTTTT, cấp ngày 1/2/2021. In và gia công tại Công ty Cổ phần In Công Đoàn Việt Nam

GIÁ: 25.000Đ

SỬA LUẬT ĐẤT ĐAI: Chính sách mới, kỳ vọng mới

Vĩnh An

Hoàn thiện cơ chế xác định giá đất theo nguyên tắc thị trường

Sau khi công bố lấy ý kiến nhân dân, qua vòng thẩm tra sơ bộ của các cơ quan Quốc hội, tuần qua, dự thảo Luật Đất đai (sửa đổi) đã được đặt lên bàn nghị sự của Ủy ban Thường vụ Quốc hội trong phiên họp chuyên đề pháp luật tháng 9/2022.

Tờ trình dự án luật của Chính phủ nói rằng, lần sửa đổi này sẽ giải quyết các vấn đề đặt ra từ thực tiễn, phù hợp với xu thế phát triển. Theo đó, Dự thảo Luật Đất đai (sửa đổi) có nhiều nội dung mới.

Đầu tiên là đổi mới và nâng cao chất lượng quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất. Nội dung quy hoạch sử dụng đất phải kết hợp giữa chỉ tiêu các loại đất gắn với không gian, phân vùng sử dụng đất, hệ sinh thái tự nhiên, thể hiện được thông tin đến từng thửa đất.

Nội dung mới thứ hai là hoàn thiện các quy định về giao đất, cho thuê đất, chuyển mục đích sử dụng đất. Thực hiện việc giao đất, cho thuê đất chủ yếu thông qua đấu giá quyền sử dụng đất, đấu thầu dự án có sử dụng đất. Cơ bản thực hiện hình thức cho thuê đất trả tiền hằng năm và quy định cụ thể các trường hợp trả tiền thuê đất một lần, phù hợp với tính chất, mục đích sử dụng đất, bảo đảm nguồn thu ổn định.

Đáng chú ý, Dự thảo cũng quy định cụ thể hơn về thẩm quyền, mục đích, phạm vi thu hồi đất, điều kiện, tiêu chí cụ thể việc Nhà nước thu hồi đất để phát triển kinh tế - xã hội vì lợi ích quốc gia, công cộng. Hoàn thiện quy định về bồi thường, hỗ trợ, tái định cư, thu hồi đất vì mục đích quốc phòng, an ninh; phát triển kinh tế - xã hội vì lợi ích quốc gia, công cộng.

Điểm mới nữa được bàn thảo sôi nổi tại nhiều diễn đàn thời gian qua là hoàn thiện cơ chế xác định giá đất theo nguyên tắc thị trường, các cơ chế kiểm tra, giám sát của trung ương và Hội đồng nhân dân cấp tỉnh trong việc xây dựng bảng giá đất. Bổ sung, hoàn thiện các quy định bảo đảm công khai, minh bạch như: Công khai giá đất, bắt buộc giao dịch qua các sàn giao dịch đối với các dự án khu dân cư, khu đô thị, nhà ở thương mại.

Lần sửa đổi này cũng sẽ hoàn thiện cơ chế, chính sách tài chính về đất đai bảo đảm hài hòa lợi ích của Nhà nước, người sử dụng đất và nhà đầu tư; có cơ chế điều tiết hợp lý, hiệu quả nguồn thu từ tiền sử dụng đất, tiền thuế đất giữa trung ương và địa phương; điều tiết chênh lệch địa tô, bảo đảm công khai, minh bạch. Quy định mức thuế cao hơn đối với người sử dụng nhiều diện tích đất, nhiều nhà ở,

Đầu cơ, thổi giá đất sẽ được ngăn chặn có hiệu quả, chính sách tài chính bảo đảm hài hòa lợi ích của Nhà nước, người sử dụng đất và nhà đầu tư, đất đai sẽ trở thành nguồn lực quan trọng đưa Việt Nam từ nước có thu nhập trung bình thấp hiện nay thành nước có thu nhập cao vào năm 2045. Đó cũng chỉ là một số trong vô số những kỳ vọng vào một công việc vô cùng khó khăn đang được tiến hành: Sửa Luật Đất đai hiện hành.

Vấn đề sửa đổi Luật Đất đai được các đại biểu sôi nổi thảo luận tại hội nghị bàn tròn chuyên đề về đất đai, trong khuôn khổ Diễn đàn Kinh tế - Xã hội Việt Nam 2022

đầu cơ đất, chệch sử dụng đất, bỏ đất hoang. Thể chế chính sách ưu đãi thông qua việc miễn, giảm tiền sử dụng đất, tiền thuê đất phù hợp với lĩnh vực, địa bàn ưu đãi đầu tư và các đối tượng chính sách.

Quốc hội nghe doanh nhân, chuyên gia "hiển kế"

Cũng trong tuần qua, Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ đã chủ trì Diễn đàn Kinh tế - Xã hội 2022, nghe các chuyên gia trong và ngoài nước "hiển kế" củng cố nền tảng kinh tế vĩ mô, hoàn thiện thể chế về đất đai.

Tại đây, hai vị diễn giả là GS.TS Hoàng Văn Cường, Phó Hiệu trưởng Trường Đại học Kinh tế Quốc dân và GS.TSKH Đặng Hùng Võ, nguyên Thứ trưởng Bộ Tài nguyên và Môi trường đã nhấn

mạnh những vấn đề cốt lõi, cần đặc biệt quan tâm để đổi mới thực chất là chính sách về đất đai.

GS.TS Hoàng Văn Cường đề xuất giải pháp Nhà nước phải trực tiếp thực hiện thu hồi và đền bù giải phóng mặt bằng theo cơ chế thống nhất đối với mọi dự án đầu tư phát triển bất động sản có quyết định phê duyệt đầu tư của Nhà nước. Người dân có đất thu hồi được hưởng chính sách bồi thường và tái định cư thống nhất, đảm bảo tái lập cuộc sống tốt hơn sau tái định cư. Doanh nghiệp có đất sạch để triển khai đầu tư thực hiện dự án mà không gặp phải những vướng mắc như cơ chế tự thỏa thuận; Nhà nước sẽ thu hồi được giá trị địa tô chênh lệch từ chuyển đổi mục đích sử

VẤN ĐỀ CÙNG QUAN TÂM

dụng đất khi giao đất cho nhà đầu tư phát triển bất động sản.

Vị chuyên gia này cũng đề xuất thực hiện cơ chế điều tiết giá trị tăng lên của đất đai và bất động sản không do nhà đầu tư tạo ra thông qua cơ chế đánh thuế cao đối với phần chênh lệch giá bất động sản theo cơ chế lũy thoái theo độ dài khoảng thời gian giữa khi mua và bán; đánh thuế cao đối với diện tích và giá trị đất đai và bất động sản chiếm dụng vượt trên mức bình quân của xã hội.

GS.TSKH Đặng Hùng Võ nhấn mạnh, việc sửa đổi Luật Đất đai và các Luật có liên quan phải đặt trọng tâm vào khai thác vốn ngay trong quá trình đầu tư trên đất làm giá trị đất đai tăng thêm. Yếu tố quan trọng cần lưu ý là tạo vốn từ đất như thế nào để vừa có một xã hội công bằng và vừa có một xã hội phát triển.

Và một trong những vấn đề quan trọng nhất cần quan tâm hiện nay là quá trình tiếp cận đất đai của doanh nghiệp để thực hiện các dự án đầu tư.

Ông Võ cho rằng, cơ chế Nhà nước thu hồi đất để thực hiện các dự án phát triển kinh tế, xã hội vì lợi ích quốc gia, công cộng được quan tâm hơn cả, chủ yếu là các dự án vì mục tiêu xã hội nhân đạo, trong đó có lợi nhuận của chủ đầu tư dự án gắn với các lợi nhuận của quốc gia, công cộng.

Do các dự án này tạo ra lợi nhuận nên người bị thu hồi đất hay so sánh giữa lợi nhuận của nhà đầu tư dự án sau khi nhận đất giao, cho thuê với lợi nhuận của mình trong bồi thường, hỗ trợ khi bị thu hồi đất.

"Đây chính là nguyên nhân chủ yếu dẫn đến tình trạng khiếu kiện của dân về đất đai luôn chiếm tỷ lệ cao trong tổng khiếu kiện dân sự. Những người bị thu hồi đất vẫn cho rằng họ không được bồi thường về đất ngang với giá trị đất đai trên thị trường", chuyên gia Đặng Hùng Võ nhận định.

Đáng chú ý là thực tế này đang xảy ra ở hầu khắp các nơi, bảng giá đất của nhà nước do các địa phương cấp tính quy định luôn chỉ bằng khoảng 30 - 60% giá trị thị trường.

Giải pháp khi sửa luật được ông Võ đề xuất là cần đưa định nghĩa giá thị trường theo tiêu chuẩn quốc tế vào Luật Đất đai sửa đổi. Đây là giải pháp cần làm, là giải pháp quan trọng nhất trong đổi mới yếu tố cơ bản nhất của tài chính đất đai, xác định được giá đất của Nhà nước bằng khoảng 70 - 80% giá đất thị trường là đủ mức cần thiết, ông Võ tỏ rõ quan điểm.

Doanh nhân hưởng ứng quan điểm của Bộ trưởng

Tham gia thảo luận bàn tròn chuyên đề về đất đai, trong khuôn khổ Diễn đàn Kinh tế - Xã hội Việt Nam 2022 có cả Bộ trưởng Bộ Tài nguyên và Môi trường (cơ quan chủ

GS.TS Hoàng Văn Cường phát biểu tại Hội nghị

GS.TSKH Đặng Hùng Võ

Bộ trưởng Bộ Tài chính Hồ Đức Phớc

trì soạn thảo dự án luật) và Bộ trưởng Bộ Tài chính Hồ Đức Phớc.

Trong đó, Bộ trưởng Tài chính vừa là thành viên Chính phủ (cơ quan trình dự án luật) vừa là đại biểu Quốc hội (cơ quan thông qua luật), đứng đầu cơ quan có vai trò quan trọng trong sửa đổi luật nhất là liên quan đến đổi mới tài chính đất đai.

Vì thế, quan điểm của ông Hồ Đức Phớc rất được doanh nghiệp và người dân quan tâm. Ở Diễn đàn, Bộ trưởng Tài chính nêu ba vấn đề cần được quan tâm trong đổi mới tài chính đất đai.

Thứ nhất là chuyển mục đích sử dụng đất, theo Bộ trưởng, đây là lỗi hổng vô cùng lớn mà luật Đất đai hiện hành không bị được, đã tạo nên thất thoát lớn, gây ra chênh lệch địa tô, từ đây gây ra nhiều sai phạm.

Vì thế, khi sửa luật phải quản lý mục đích sử dụng đất hết sức chặt chẽ, theo hướng đất sử dụng

cho mục đích cho thuê thì khi không còn nhu cầu sử dụng nữa thì Nhà nước thu hồi lại để đấu giá sử dụng mục đích khác hiệu quả hơn, để tạo nguồn lực cho phát triển.

Lấy ví dụ trong doanh nghiệp cổ phần hóa, Bộ trưởng nói: "sau khi cổ phần hóa, các doanh nghiệp ngoài nhà nước nhìn vào khu đất để lấy khu đất này sau đấy chuyển đổi mục đích sử dụng để sử dụng vào mục đích thương mại, đất ở. Cái này là địa tô chênh lệch, thất thoát từ Nhà nước ra bên ngoài. Chỉ một quyết định hành chính, tự nhiên 100 tỉ hay 1.000 tỉ mất đi. Cho nên phải có cơ chế để bịt lỗ hổng".

Vấn đề thứ hai về giá đất, đó là các phương pháp định giá đất chưa thực sự nhất quán, chính xác mà tạo một số lỗ hổng, theo người đứng đầu ngành tài chính.

Bộ trưởng cho rằng sắp tới phải rà soát lại các phương pháp xác định giá đất để định ra phương pháp xác định giá đất phù hợp, chính xác, nhất quán nhất.

Vấn đề thứ ba về giao đất, Bộ trưởng Bộ Tài chính nêu quan điểm cần xác định giá đất trước thời điểm giao đất và thời điểm xác định giá đất trước thời điểm giao đất không quá 6 tháng.

Lên tiếng ngay sau đó, doanh nhân Lê Hoàng Châu, Chủ tịch Hiệp hội Bất động sản TP. Hồ Chí Minh bày tỏ tán thành cao với quan điểm của "tư lệnh" ngành Tài chính.

"Nghe anh Phớc nói tôi không ngờ anh quá am hiểu, tôi tán thành suy nghĩ của anh Phớc, về định giá đất, giao đất, am hiểu như anh Phớc chúng tôi thấy quá tuyệt vời", vị doanh nhân bày tỏ.

Ông Châu cũng nêu một số kiến nghị quan trọng với lần sửa đổi Luật Đất đai lần này. Đó là đề nghị không quy định sở hữu nhà chung cư có thời hạn theo Bộ Xây dựng đề xuất, không quy định giao dịch bất động sản qua sàn, cho phép doanh nghiệp tiếp tục thực hiện cơ chế tự thỏa thuận với người sử dụng đất thực hiện nhà ở thương mại...

Nhà đầu tư chỉ mong sự công bằng, bình đẳng, vì thế doanh nhân Lê Hoàng Châu mong được Quốc hội lắng nghe, hạn chế cách làm luật chủ yếu là "luật khung", "luật ống" là chính như hiện nay.

Cũng lên tiếng về tài chính đất đai, Bộ trưởng Trần Hồng Hà (Bộ Tài nguyên và Môi trường) thừa nhận định giá đất là vấn đề còn khoảng cách khác nhau giữa lý thuyết và thực tiễn. Theo Bộ trưởng, nếu giải quyết được vấn đề định giá đất đai một cách công khai, minh bạch, bình đẳng thì sẽ giải quyết được các mối quan hệ giữa Nhà nước, thị trường và xã hội; giải quyết được mối quan hệ giữa Nhà nước và người dân có đất, những người dân bị thu hồi đất và doanh nghiệp".

Bộ trưởng cũng khẳng định sẽ tiếp thu các ý kiến hoàn thiện dự thảo luật dựa trên lợi ích tổng thể của đất nước, người dân và minh bạch, công bằng, bình đẳng khi phân chia các lợi ích này.

Dự thảo Luật Đất đai (sửa đổi) sẽ được trình Quốc hội cho ý kiến lần đầu tại kỳ họp thứ tư (tháng 10/2022) và dự kiến thông qua tại kỳ họp thứ sáu (cuối năm 2023)•

Cải thiện PCI và DDCI: Những vấn đề đặt ra

Hoài Vy

Trong những năm qua, chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh (PCI) của Thái Nguyên có sự biến động theo chiều hướng "tụt hạng", khi 5 năm gần đây không còn nằm trong top 10 như các năm 2014 - 2016. Làm gì để cải thiện chỉ số này luôn là vấn đề được cấp ủy, chính quyền tỉnh đặc biệt quan tâm. Từ thực tế này, DDCI - Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp sở, ban, ngành, địa phương đã được tỉnh chính thức triển khai từ năm 2021. Vậy, 2 chỉ số này đã và sẽ tác động ra sao đến sự phát triển chung của tỉnh và vì sao, tỉnh lại phải đặt mục tiêu nằm trong top 10 địa phương dẫn đầu cả nước về PCI?

Thực hiện chỉ đạo của UBND tỉnh, đến ngày 15/9, cơ bản các sở, ngành, địa phương của tỉnh đã tổ chức xong đợt đối thoại với doanh nghiệp lần đầu năm 2022

2 chỉ số đánh giá những gì?

Có 10 chỉ số thành phần để đánh giá chỉ số PCI, còn với DDCI thì con số này là 8 đối với việc đánh giá các sở, ngành và là 9 đối với việc đánh giá các địa phương (trong đó, 8 chỉ số giống với các sở ngành, 1 chỉ số thêm là Tiếp cận đất đai, mặt bằng sản xuất kinh doanh).

Theo ông Đậu Anh Tuấn, Phó Tổng Thư ký Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI), Giám đốc Dự án PCI thì: Kết quả khảo sát PCI Thái Nguyên năm 2021 cho thấy, các doanh nghiệp (DN) ghi nhận sự ủng hộ của chính quyền tỉnh đối với khu vực tư nhân, khi mà có tới 81,5%

doanh nghiệp FDI đánh giá chính quyền tỉnh có thái độ tích cực với khu vực tư nhân, cao thứ 4/22 địa phương tham gia khảo sát FDI. Cùng với đó là những đánh giá tích cực về chất lượng giáo dục phổ thông và đào tạo nghề; chi phí đào tạo và tuyển dụng; môi trường kinh doanh khá bình đẳng; chất lượng thực thi chính sách pháp luật của các sở, ngành và chính quyền cấp huyện khá tốt...

Tuy nhiên, vẫn có nhiều khía cạnh của tỉnh chưa chuyển biến rõ rệt so với giai đoạn 2017 - 2020 và đứng ở tốp sau trong số 63 địa phương, như: Chi phí thời gian trong thực hiện thủ tục

hành chính; việc xin cấp phép kinh doanh có điều kiện; tiếp cận một số loại thông tin, tài liệu; thực hiện thủ tục hành chính về đất đai; DN tư nhân phải trả chi phí không chính thức... Theo đó, năm 2021, tổng điểm PCI của tỉnh giảm 1,75 điểm so với năm 2020 (đạt 64,81 điểm). Trong đó, có 3 chỉ số tăng điểm (tăng 0,74 điểm), 7 chỉ số giảm điểm (giảm 1,75 điểm). Riêng chỉ số gia nhập thị trường giảm tới 1,52 điểm. Với kết quả này, Thái Nguyên xếp thứ 28/63 tỉnh, thành (giảm 17 bậc so với năm 2020).

Đối với DDCI, "Mức độ chuyển đổi số" là chỉ số đạt điểm trung bình cao nhất, với 8,66 điểm. Đây cũng là chỉ số thành phần riêng của tỉnh, được xây dựng trên cơ sở phù hợp với bước đi chủ động của tỉnh. Còn "Hỗ trợ DN" là chỉ số đạt điểm thấp nhất, với 8,51 điểm. Đối với khối địa phương, điểm trung bình chung là 84,21 điểm. Trong đó, TP. Sông Công là đơn vị dẫn đầu với 86,3 điểm; thấp nhất là huyện Phú Bình 81,25 điểm. Với các sở, ban, ngành, đơn vị, điểm trung bình chung là 85,97. Ở khối này, Kho bạc Nhà nước tỉnh có điểm số cao nhất với 89,17 điểm; thấp nhất là Sở Xây dựng 77,65 điểm.

Ông Chu Văn Khanh, Giám đốc Trung tâm Tư vấn và Xúc tiến đầu tư tỉnh Thái Nguyên - đơn vị được Sở Kế hoạch và Đầu tư trực tiếp giao phụ trách thực hiện nội dung liên quan đến công tác triển khai, khảo sát, đánh giá DDCI 2021 của tỉnh, cho biết: Với điểm số này, 11 sở, ban, ngành và 9 huyện, thành, thị được tham gia đánh giá đều được xếp trong thứ hạng "Tốt". Đây là tín hiệu tích cực, phản ánh các đơn vị được khảo sát đã triển khai thực hiện chỉ đạo của tỉnh cơ bản đầy đủ và thống nhất.

Quyết liệt cải thiện thứ hạng

Như thành thông lệ, sau khi PCI được công bố, năm nào Ban Chỉ đạo PCI tỉnh

Các dự án đầu tư công, đấu thầu, kêu gọi đầu tư cần làm tốt việc công khai, minh bạch nhằm tạo môi trường đầu tư, kinh doanh bình đẳng, thuận lợi

Thái độ phục vụ người dân, doanh nghiệp của đội ngũ công chức, viên chức được xem là nhân tố quan trọng mang tới sự hài lòng hay không trong thực thi công vụ

Các DN nhỏ, siêu nhỏ luôn cần sự quan tâm, hỗ trợ của cấp ủy, chính quyền các cấp trong việc tạo lập môi trường kinh doanh an toàn, lành mạnh

cùng đều tổ chức đánh giá, kiểm điểm và đưa ra các giải pháp nhằm cải thiện từng chỉ số thành phần. Tuy nhiên, do còn có những hạn chế trong kiểm tra, giám sát nên tình trạng chưa thực hiện nghiêm túc các chỉ đạo vẫn còn diễn ra ở một số nơi.

Từ thực tế này, năm nay, UBND tỉnh đã đồng thời triển khai nhiều giải pháp thiết thực; giao nội dung, nhiệm vụ cụ thể cho từng sở, ngành, địa phương. Theo đó, UBND tỉnh đã ban hành Công văn yêu cầu các sở, ban, ngành, UBND các huyện, thành phố tiếp tục quan tâm tổ chức đối thoại với cộng đồng DN đảm bảo thực chất, hiệu quả, với những quy định rõ ràng, cụ thể. Cùng với đó, đã tổ chức 2 hội nghị để đánh giá, tập huấn nâng cao chỉ số này với sự tham gia của đại diện lãnh đạo VCCI, các Hiệp hội, hội DN tỉnh, các sở, ban, ngành, địa phương của tỉnh. Ngoài ra, tại nhiều cuộc họp quan trọng của tỉnh, đây cũng là nội dung được lãnh đạo tỉnh lưu ý, nhấn mạnh, kiểm điểm.

Về phía các sở, ngành, địa phương, sau khi chỉ số DDCI được công bố, các đơn vị đều đã xây dựng kế hoạch để cải thiện các chỉ số, nhất là những chỉ số thấp điểm. Đồng thời, thực hiện việc đối thoại với DN theo đúng tinh thần chỉ đạo của tỉnh.

Ông Phạm Quang Anh, Chủ tịch UBND huyện Đại Từ cho biết: UBND huyện đã tham mưu cho Ban Thường vụ Huyện ủy ban hành Chỉ thị về cải thiện và nâng cao năng lực cạnh tranh của địa phương. Đồng thời đã xây dựng kế hoạch để triển khai thực hiện. Đối với 2 chỉ số Đại Từ đứng top cuối (Mức độ chuyển đổi số và Chi phí thời gian), huyện đã giao cơ quan chuyên môn tham mưu để thành lập Trung tâm điều hành thông minh IOC phục vụ người dân và DN ngay trong năm nay; tiếp tục tăng cường chuyển đổi số và cung cấp dịch vụ công mức độ 3.4. Ngoài ra, UBND huyện chỉ đạo rà soát lại thời gian thực hiện các thủ tục hành chính,

giải quyết các công việc, đặc biệt là đề xuất của nhà đầu tư; tập trung đẩy mạnh thực hiện các quy hoạch chung; tích cực triển khai công tác bồi thường giải phóng mặt bằng những dự án đang triển khai...

Còn theo ông Trần Xuân Trường, Phó Chủ tịch UBND TP. Phố Yên: Việc Phố Yên xếp thứ 5/9 huyện, thành phố trong đánh giá DDCI 2021 đặt ra cho địa phương không ít băn khoăn, trăn trở, đặc biệt là 2 chỉ số xếp cuối là Cạnh tranh bình đẳng và Chi phí thời gian. Căn cứ vào kết quả chấm điểm này, thành phố sẽ tiếp tục đưa ra các giải pháp khắc phục cụ thể đến từng cấp. Trong đó, chú trọng tổ chức các cuộc đối thoại với DN một cách thường xuyên, hiệu quả hơn.

Những việc cần làm

Theo lãnh đạo các sở, ngành, địa phương: Việc DDCI được tỉnh tổ chức đánh giá từ năm 2021 sẽ "buộc" các đơn vị, địa phương phải nỗ lực hơn nữa trong việc nâng cao chất lượng điều hành, cải thiện môi trường đầu tư, kinh doanh nếu không muốn nằm trong top cuối... Hơn nữa, dự địa để tỉnh cải thiện chỉ số PCI còn rất nhiều.

Ông Nguyễn Văn Thời, Chủ tịch Hiệp hội DN tỉnh, Chủ tịch HĐQT, Tổng Giám đốc Công ty Cổ phần Đầu tư và Thương mại TNG cho rằng: Để môi trường sản xuất, kinh doanh của tỉnh ngày càng thuận lợi, trở thành điểm đến của các nhà đầu tư thì tỉnh cần tổng kết thực hiện Nghị quyết số 09-NQ/TU ngày 29/3/2019 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh cấp tỉnh (PCI). Rút ngắn thời gian thực hiện thủ tục hành chính, đặc biệt là thời gian trả kết quả các dự án đầu tư mà UBND tỉnh trình xin ý kiến Thường trực, Ban Thường vụ Tỉnh ủy. Chỉ đạo người đứng đầu các sở, ban, ngành, UBND cấp huyện định kỳ đối thoại với DN, xây dựng chương trình hành động và cam kết với cộng đồng DN về cải thiện từng tiêu chí đánh giá PCI... Đây cũng là mong muốn chung của nhiều DN khi trao đổi với chúng tôi.

Còn theo ông Đậu Anh Tuấn thì ngày càng có nhiều bộ, ngành, địa phương và nhà đầu tư sử dụng kết quả PCI như một công cụ đo lường, đánh giá chất lượng điều hành kinh tế của một

tỉnh; truyền tải tiếng nói của cộng đồng DN. Chính bởi thế, để nâng cao chỉ số này, Thái Nguyên cần tăng cường công khai, minh bạch thông tin về quy hoạch, kế hoạch phát triển của địa phương, các dự án đầu tư công, đấu thầu, kêu gọi đầu tư; tạo đất sạch cho DN. Đảm bảo các cuộc gặp mặt, đối thoại có sự tham gia của cả DN nhỏ, siêu nhỏ. Nâng cao trình độ, thái độ phục vụ người dân, DN của đội ngũ công chức, viên chức; xây dựng hình ảnh chính quyền năng động, thân thiện, chuyển tư duy từ cho phép, cấp phép sang tư duy phục vụ; chuyển mạnh từ "tháo gỡ khó khăn" sang tạo thuận lợi cho DN.

Có thể nói, việc cải thiện chỉ số PCI và DDCI không thể một sớm, một chiều; cũng không thể chỉ thực hiện ở một số sở, ngành, địa phương mà cần sự nỗ lực của cả hệ thống chính trị. Nhưng rõ ràng đây là việc chúng ta hoàn toàn có thể làm được bởi trước đó, từ những năm 2014 - 2016, Thái Nguyên đều nằm trong 10 tỉnh dẫn đầu PCI cả nước.

Khi chúng ta cải thiện được các chỉ số này đồng nghĩa với việc sẽ thu hút ngày càng nhiều nhà đầu tư, thúc đẩy KT - XH của tỉnh phát triển, góp phần thực hiện thắng lợi các mục tiêu mà Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh lần thứ XX đã đề ra*

10 chỉ số đánh giá PCI, bao gồm: Giá nhập thị trường; tiếp cận đất đai; tính minh bạch; chi phí thời gian; chi phí không chính thức; cạnh tranh bình đẳng; tính năng động; chính sách hỗ trợ DN; đào tạo lao động; thiết chế pháp lý.

Còn các chỉ số đánh giá DDCI gồm: (1) Tính minh bạch và tiếp cận thông tin, (2) Chi phí thời gian, (3) Chi phí không chính thức, (4) Cạnh tranh bình đẳng, (5) Hỗ trợ DN, (6) Thiết chế pháp lý và an ninh trật tự, (7) Vai trò người đứng đầu, (8) Mức độ chuyển đổi số, (9) Tiếp cận đất đai, mặt bằng sản xuất kinh doanh.

Lại bàn về chuyện đánh vợ

Thái Văn

Nguồn: Internet

Một điều dễ nhận thấy là qua nhiều năm tháng tuyên truyền và thực thi pháp luật, nhưng chuyện bạo hành gia đình ở nước ta vẫn chưa đẹp bỏ được. Thỉnh thoảng, báo, đài, mạng internet vẫn phản ánh những vụ bạo hành gia đình khiến dư luận xôn xao.

Điều này chắc hẳn cũng có những nguyên nhân.

Còn nhớ cách đây hơn bốn chục năm, ở cơ quan nọ có mở một cuộc họp kiểm điểm một cán bộ cơ quan hành hung vợ đến mức phải đi bệnh viện.

Cuộc họp được tổ chức khá nghiêm túc, đầy đủ các thành phần, chủ trì là thủ trưởng cơ quan. Mọi người, và đặc biệt là ông cán bộ phạm khuyết điểm đánh vợ tỏ ra rất lo lắng. Có người phỏng đoán có thể đương sự sẽ bị đuổi việc cũng nên.

Sau một hồi cau mày, gay gắt phân tích cái hại của việc thượng cẳng chân hạ cẳng tay cùng những vấn đề đạo đức cũng như vi phạm pháp luật của đương sự, vị thủ trưởng hạ một câu làm cả cuộc họp sau vài giây sững sờ, cười ồ cả lên: "Nhưng mà tôi cũng nói thật, nếu vợ tôi mà ăn nói láo lếu như thế thì tôi cũng đánh!". Tất nhiên là sau đó hòa cả làng, chỉ rút kinh nghiệm.

Lạ lùng vậy. Tại sao khi nói đến việc bạo hành vợ cứ luôn xuất hiện cái tâm lý đa chiều như thế. Sai thì có sai nhưng cái sai dường như lại luôn được sự đồng tình? Có chuyện ấy có lẽ bởi truyền thống nước ta ngay từ thời phong kiến (có thể xa hơn nữa) đã thế rồi (trọng nam khinh nữ, quyền lực nam giới...), đó là sự di truyền tâm lý, di truyền văn hóa, là nếp nghĩ khó bỏ. Nó nằm trong căn hàm tội của vô thức chẳng?

Hơn nữa, còn có những điều cũng rất dễ nhận thấy là lâu nay chúng ta thường có một cách hành xử rất sai nhưng luôn được cho là hợp lẽ. Đó là việc khi gặp một kẻ giữa đường đánh người đến thương tích thì chắc mọi người sẽ sẵn sàng điện thoại ngay cho công an hoặc nếu là người có bản lĩnh sẽ xông vào cứu giúp. Nhưng nếu người bị đánh là vợ của anh ta thì rất có thể mọi người sẽ... can một cách chiếu lệ mà chẳng mấy ai nghĩ đến chuyện báo chính quyền. Vậy, tuy vẫn là hành động "đánh người" nhưng chuyện đánh vợ sẽ không nghiêm trọng và đáng lên án như chuyện đánh người bình thường. Hình như cái nếp ấy đã trở thành thói quen rồi. Có anh chàng còn xưng xưng nói với hàng xóm rằng tôi đánh vợ tôi

chứ có đánh vợ các ông đâu mà các ông can thiệp... Thật buồn thay!

Nghe nói ở Mỹ, nếu tát vợ hoặc con một cái là tù ba tháng. Ở Đức, phụ nữ được đặc biệt tôn trọng, đánh vợ, chắc chắn sẽ bị ba tuần giam giữ. Luật của họ không xét đến đạo lý, truyền thống, thói quen... Còn ở ta, việc các ông chồng có hành động bạo lực với vợ không phải là chuyện quá hiếm, nhưng nào có mấy tay chồng bị xử lý đến mức bỏ tù.

Hình như chúng ta còn có phần dễ dãi khi thường lấy cái lý do phạm pháp để làm cơ sở tăng hoặc giảm tội. Riêng về chuyện bạo hành gia đình hẳn sẽ có một nghìn lẻ một lý do như thế. Chết nổi, các lý do ấy lại được nhiều người cảm thông và bảo hộ, trong đó có những người thực thi pháp luật, thậm chí có cả phụ nữ...

Luật pháp cần phải "lạnh lùng" hơn. Giả sử tát một cái là bị nhốt 3 tuần. Đánh vợ thương tật 5% là tù ba năm... thì chắc hẳn nhiều đức lang quân sẽ không còn dám đánh vợ một cách tùy hứng như thế nữa.

Không rõ có còn nguyên nhân gì khác nữa không, chứ thiết nghĩ ngàn ấy thứ cũng đã đủ để việc chống bạo hành gia đình lâu nay trơ trẽn tri tri rệu rệu...

1. Mục đích, ý nghĩa:

Cuộc thi nhằm đẩy mạnh hoạt động sáng tác và tuyên truyền góp phần vào công cuộc đổi mới và hội nhập, phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Thái Nguyên; tôn vinh và lan tỏa các giá trị nhân văn tích cực trong cuộc sống.

Khơi dậy, cổ vũ khả năng sáng tạo, trách nhiệm xã hội của cộng đồng văn nghệ sĩ và báo chí trên địa bàn Thái Nguyên.

Phát hiện và bồi dưỡng những cây bút có triển vọng cho đời sống văn học nghệ thuật Thái Nguyên và cả nước.

2. Đề tài:

Công cuộc, phát triển kinh tế xã hội của tỉnh Thái Nguyên trên mọi lĩnh vực: chính trị, kinh tế, xã hội, văn hóa, an ninh, quốc phòng, tài nguyên môi trường...

Các vấn đề đang được công chúng Thái Nguyên quan tâm, ảnh hưởng đến đời sống xã hội ở các chiều khác nhau. Qua đó phát hiện và làm lan tỏa những yếu tố tích cực, những giá trị nhân văn, đồng thời đấu tranh phê phán những biểu hiện tiêu cực, tham nhũng, suy thoái về đạo đức, lối sống trong xã hội.

Khuyến khích những góc nhìn, cảm thức đa dạng, sâu sắc, nhân văn về đất và người Thái Nguyên từ truyền thống đến hiện đại.

3. Thể loại: Bút ký, Phóng sự.

4. Đối tượng tham gia dự thi:

Các tác giả chuyên và không chuyên nghiệp, hiện sinh sống, làm việc trên khắp mọi miền đất nước. Không hạn chế về số lượng. Các tác giả dự thi có thể gửi tác phẩm một lần hoặc nhiều lần.

Mỗi tác giả chỉ ghi 01 (một) tên thật hoặc bút danh.

Thành viên Ban Tổ chức, Ban Sơ khảo và Chung khảo không tham gia dự thi.

5. Quy định chung:

Mỗi tác phẩm không quá 3.000 chữ. Nếu là phóng sự nhiều kỳ, mỗi tác phẩm không quá 3 kỳ, mỗi kỳ 2000 chữ. Khuyến khích sử dụng nhiều ảnh minh họa chân thực cho bài viết.

Tác phẩm dự thi chưa được công bố trên bất kỳ phương tiện thông tin đại chúng hoặc ấn phẩm nào, chưa được đưa lên các trang mạng xã hội của các tổ chức, cá nhân; không đồng thời tham gia bất cứ cuộc thi nào.

Các tác phẩm dự thi không được in vào tập sách riêng của tác giả và các tuyển tập chung cho đến khi kết thúc cuộc thi.

GIA HẠN THỜI GIAN NHẬN BÀI THAM GIA CUỘC THI BÚT KÝ - PHÓNG SỰ TRÊN TẠP CHÍ VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN, NĂM 2021 - 2022

Cuộc thi Bút ký - Phóng sự trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên năm 2021 - 2022 diễn ra từ 21/6/2021, đến nay đã nhận được sự hưởng ứng, tham gia của nhiều tác giả. Để tiếp tục lan tỏa đến đông đảo cây bút trong và ngoài tỉnh, Ban Tổ chức Cuộc thi

quyết định kéo dài thời gian nhận tác phẩm đến hết ngày 30/4/2023. Rất mong nhận được sự quan tâm, ủng hộ của các tác giả để Cuộc thi đạt được kết quả cao nhất!
(Ban Tổ chức xin đăng lại Thể lệ Cuộc thi để độc giả tiện theo dõi)

Thể lệ Cuộc thi Bút ký - Phóng sự trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên

Người dự thi cam kết chịu trách nhiệm về quyền tác giả và sở hữu trí tuệ của tác phẩm.

Tác phẩm dự thi thuộc quyền sử dụng của Ban tổ chức, được chọn đăng trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên và Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên điện tử. Tác giả hưởng nhuận bút 1 lần theo chế độ hiện hành.

Các tác phẩm xuất sắc và đoạt giải sẽ được tập hợp in sách.

Ban Tổ chức không hoàn lại tác phẩm dự thi.

Ban Tổ chức có quyền hủy bỏ kết quả và thu hồi giải thưởng nếu tác giả vi phạm Thể lệ Cuộc thi.

6. Giải thưởng:

1 giải Nhất: 10.000.000đ

1 giải Nhì: 8.000.000đ

2 giải Ba: 6.000.000đ/giải

5 giải Tư: 3.000.000đ/giải

7. Ban giám khảo:

Ban Tổ chức sẽ mời một số nhà văn, nhà báo có uy tín ở trung ương và địa phương tham gia chấm giải.

8. Thời gian và nơi nhận tác phẩm:

a) Thời gian:

Từ ngày 21/6/2021 đến hết ngày 30/4/2023 (căn cứ theo ngày giờ gửi thư điện tử).

Tổng kết, trao giải: Tháng 21/6/2023.

Ban Tổ chức không chịu trách nhiệm trường hợp thư bị thất lạc.

b) Nơi nhận tác phẩm:

Ban tổ chức chỉ nhận tác phẩm gửi qua thư điện

tử. Địa chỉ nhận (email):

butkyphongsu@gmail.com (Ghi rõ: Dự thi Bút ký - Phóng sự trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên)

Nội dung thư điện tử ghi đầy đủ: họ và tên, số điện thoại liên hệ, địa chỉ, nơi ở hiện tại. Đính kèm file tác phẩm ở định dạng word và các file ảnh minh họa.

Nếu cần biết thêm thông tin, vui lòng liên hệ: 0912161848 (ông Trần Văn Thép), 0912552124 (bà Nguyễn Thị Thu Huyền), 0988827920 (bà Ngô Ngọc Luận).

Hội Văn học nghệ thuật tỉnh Thái Nguyên rất mong sự hưởng ứng, tham gia nhiệt tình của các tác giả trong và ngoài tỉnh.

VNTN

Mùa cây ở Võ Nhai. Ảnh: Đào Tuấn

Hoàng Anh Tuấn

Cánh điều

Cánh điều tôi thả trên đồng
Vượt mây lên tận bờ sông Ngân Hà
Cung tiên điều có gặp bà
Gánh buồn qua những triền hoa cải nghèo

Điều bay trên tiếng trống chèo
Sợi dây nguồn cội thả neo phía làng
Điều trôi hay chiếc dờ ngang
Chờ thời thơ bé vừa sang bến nào

Tôi nằm giữa mặt đêm sao
Thương điều giấy rách lạc vào ngày xưa
Bà ngồi buồn nắng bán mưa
Chợ phiên sắp vãn người thưa vắng về

Cánh điều sa xuống triền đê
Để đàn trâu hoá thành nghé ngang trời
Trăng non bà đứng trong cơi
Cánh điều cong mảnh cau phơi sân nhà

Tuổi tôi trốn giữa đồng xa
Cánh điều ở lại hóm qua với chiều
Hồn tôi như một cánh điều
Bà ơi trời đã đổ nhiều gió chưa...

Đào

Văng trắng mọc trên vành nón
Hội tan em bước qua cầu
Tôi đứng trông theo giọt mắt
Rơi đầy xuống đáy sông sâu

Em hát Đường trường bản thục
Em hát Đào lý một cành
Vườn xuân có còn táo chín
Tháng Giêng bay về chim xanh

Trao nhau trầu têm cánh phượng
Thất lạng hoa lý ướt đầm
Triền đê dài như nỗi nhớ
Cỏ non nhú chiều mưa thâm

Vành khăn cài bông đại trắng
Thơm sang vật áo sư thầy
Tay em múa mười ngón nắng
Quạt cho khỏi trâm lên mây

Thị Mầu bỏ đi biệt xứ
Để Nở ngóng đợi suốt đời
Con thơ gửi nhờ cửa Phật
Biết tìm nơi nào Mầu ơi

Em ngồi ru con thêm gió
Má phấn ngày xưa nhạt hồng

Năm nay hội làng lại mở
Văng em đêm chèo bớt đông

Sân đình trống châu đã lặng
Từ thân em giặt áo nhà
Tôi hoá dòng dong ngũ sắc
Mắc vào mở bày mớ ba...

Hoàng Đăng Khoa

Nơi chùa vắng

- Này sóc,
không cần hiện diện à?
- Không hiện diện sao biết sự tồn tại của ta?

- Này hoa,
chưa tàn mà đã rơi?
- Rơi cũng phải thơm tươi.

- Này lò sưởi,
sao lạnh người?
- Ấm nóng tại tâm.

- Này khoảng râm,
để làm người cớm nắng?
- Thì đừng núp bóng.

- Này thư phòng,
không lẽ chịu thua bầy mối?
- Ở đây ai nói chuyện thắng thua.

Thơ khó đặt tên

Cái chợ
cười xong là toang hoang
hoa xác pháo tím là triền góa bụi

Loài bướm
chẳng biết đâu là mẹ
mấy kiếp cơ nhờ lang thang

Huyết phượng
nặng đại vừa thối vừa rang
ve diên ngửa cổ khóc oang chào hè

Chuyến xe
lâm lũi khoan vào đêm vắng
chẳng biết mùn rụng trắng hay đen

Viên men
không tay người bóp vụn
điếng nhũn riêng nồng nã môi ly

Rô phi
bị cưỡng bức giới tính khi chưa kịp dậy thì
lờ đờ ngáp ao tù không hấp lực

Anh túc
hữu dụng mà vô phúc
được liệu quý tủy lúy thành thuốc lú

Mồ vô chủ

trăm năm dối ngủ ruộng sâu
lưỡi cày né về đầu mũi trâu cũng ướt

Đến lượt
cây vô ưu
hâm oan nỡ hóa buồn hiu cửa đời...

Trần Đức Tín

Bài thơ cần lỗ thủng

bài thơ đã mặc chiếc áo quá rộng
khi nó không có thuốc súng
không có điểm nhọn

như cậu học sinh biết yêu lần đầu và bị
mẹ cấm
cậu không cần lời ngợi ca, giấy khen
và điểm

như cậu
tôi ngu ngơ lạc trong những tượng đài
toàn đá và đất

cậu yêu nhạc
thích game
và tôi đắm trong em một chiều phố núi

chúng ta cần lỗ thủng
nhà viết đầy cửa tò vò
để ngấm nhau

nhưng cặp viết
luôn thừa mứa các ngăn
nhiều phéc - mơ - tuya
đầy nút bấm
để đóng mình

chúng ta cần lỗ thủng
để thở
như đất cần lỗ thủng
để nở bông

và bài thơ này cũng cần có lỗ thủng
để cho bạn.

Giấc mơ kí sinh

chúng ta ăn trên những xác người nhé
không
chúng ta không phải kèn kèn

vậy chúng ta là gì
như mọi sinh vật khác
mở mắt và đi
làm thứ gì đó
đại loại, mẫu thuẫn
và nhốt tối trong những bức tường

cây cũng hít vào thở ra
thú cũng nói chuyện

và ta
sống bằng sự kỳ vọng của người khác

tôi biết mơ
sự khác biệt duy nhất của chúng ta

trong mơ
chúng ta là người

đôi khi
giấc mơ cũng là sự kỳ vọng của
người khác...

Trần Xuân Trường

Thay mùa

Hạ ơi qua thật rồi sao
Cây tường vi mới hôm nào nở hoa
Cuối sân vài đốm nắng già
Cổng con bướm trắng là bay ngang

Hàng cây nào trước lối sang
Rót vào chiều tiếng lá vàng lơ lửng
Có người ăn phải bả thơ
Còn hoang tưởng đến bao giờ nữa đây

Đã buông cả tấm thân gầy
Mà sao lòng vẫn còn đầy cỏ đơm
Thu về bên ngõ chấp chờ
Bước chân hay tiếng lá vờn heo may.

Ước một lần

Bay lên như thể cánh diều
Nhón nhơ cùng áng mây chiều
trên không

Và trôi qua những cánh đồng
Thả tia nắng xuống nhuộm bóng
lúa vàng

Bay lên khỏi lũy tre làng
Con chim sẽ mới ra ràng hôm qua
Nhìn kia những cánh đồng hoa
Đáng em và đáng mẹ ta kia rồi

Chiều còn nắng nữa hay thôi
Dòng sông vẫn lặng lẽ trôi qua bờ
Chợ hôm họp đến bao giờ
Con đò cuối bến nằm chờ người sang

Mặt đầm tiếng cuốc mang mang
Cành sen vừa bén hạ đang còn dài
Một lần gió đậu trên vai
Tìm mà sao chẳng thấy ai thả diều.

Lê Nguyệt

Giấc mơ thu

Mẹ ướp mùa trong hương cốm
Chớm thu trái giữa non tròn
Đợi nắng về phơi thơm thảo
Đong từng chắt lép nuôi con

Cha gói heo may vạt áo
Thu sang sắp ngửa lưng cày
Con giống ào về bắt chọt
Mắt nhòe theo những bận cày

Giấc mơ con cứ vờn vợi
Nơi ấy có cả mùa thu
Bà ươm đầy trong quả thị
Bình minh thức tiếng chim gù.

Tha hương

Tha hương tự thuở lên mười
Giọng quê chưa lấm bụi đời phồn hoa
Phong thu be bé làm nhà
Ngày mưa thấm nước dột ba bốn bề

Cố nhân biên biệt sơn khê
Tháng năm hen ước ngày về còn chưa...
Phong thư bạc phếch theo mùa
Bao nhiêu trần trở thái thừa bằng không

Mai về còn áo nâu sồng?
Cho ta nhuộm lại sắc hồng nắng soi
Mẹ cha tóc trắng da mồi
Còn nơi bầu cửa ngậm ngùi trông ra?

Phan Thức

Ngưỡng vọng của muôn dân

Từ cổ chí kim
Mỗi quốc gia, lãnh thổ cùng thời được trị vì bởi
một ông Vua hay vị Chúa

Ngôi vị thiêng liêng
Độc quyền chiếm giữ
Bao bọc bởi ngọc ngà, châu báu cao sang
Những luật lệ hà khắc sinh ra
Để giữ gìn ngai vàng
Cha truyền, con nối
Mong đời đời hưởng phú quý vinh hoa

Thay đổi ngai vàng nhiều khi bằng xương máu
Huynh đệ tương tàn, nôi da nấu thịt
Trăm thứ mưu gian, giết giết, cướp giết...
Trong vòng xoáy chức quyền
Người khổ đầu tiên, khổ nhất vẫn là dân

Ở nơi đây hai ông Vua lại sống cùng nhau
thanh bình
500 năm trong ngôi đình thiêng, giữa lòng dân
thành kính^(*)
Người đời tôn vinh "Bổ Cái Đại Vương"
Có sức mạnh địch muôn người, tài đánh trâu,
diệt hổ
Xóa bỏ ách thống trị nhà Đường
cho xã tắc bình yên
Một ông Vua lừng lẫy chiến thắng Bạch Đằng

Cọc gỗ ngàn năm còn sắc nhọn
Mười thế kỉ sóng nước chưa xóa hết nỗi khiếp
đâm của quân Nam Hán!

16 sắc phong còn lưu giữ nơi đây
36 sắc phong ghi trong thần phả
Hậu thế tri ân hai Ông với nước non này
Bốn mùa đổi thay dòng nước Kinh Thầy
Quên một thửa ruộng cao chức trọng
Để làm điều ân đức, nghĩa nhân
Hai Ông đời đời sống trong ngưỡng vọng của
muôn dân.

(*) Đình làng Ninh Xã, xã Lê Ninh, thị xã Kinh Môn, tỉnh Hải Dương, thờ hai Danh nhân Phùng Hưng và Ngô Quyền

Bùi Thế Đức

Chớm thu

Trận mưa rào sao khó cân đong
Cứ dùng dằng đón thu tiễn hạ
Trời trong xanh se làn gió sớm
Bên đường cây thì thảo heo may

Anh bước đi trong sáng thu nay
Trong thủ thi từng giọt ngâu thánh thót
Nhịp chân xưa em từng bén gót
Mỗi mùa heo may anh thêm mới lần tìm.

Lưu Trọng Tuấn (từ Úc)

Xóm nghèo

Một xóm nghèo ven kênh
Những cánh lục bình trôi phờ phạc
Một chiếc xuồng chông chênh,
Người mẹ già kéo từng dây rau muống
Xao động nước đen.

Những bàn tay lấm lem
Bới tìm trong bãi rác
Những tấm hồn trẻ thơ vấy bụi
Có đứa học dở dang
Có đứa chưa một lần cấp sách đến trường.

Có những mảnh đời sống kiếp tha phương
Gánh hàng rong ngày đêm tàn tảo
Xe mì gõ hàng đêm về cuối phố
Ai rao bánh giò khăn giọt giữa đêm đông.

Có em gái phong phanh sương rơi
Đôi vai gầy buốt lạnh
Những tiếng cười cợt nhả
Ngẩn lệ hàng mi.

Những ánh đèn le lói bên kênh
Những tiếng xôn xao cuối xóm
Người mẹ già chưa kịp nói lời sau cuối
Đứa con tâm thần ngồi bên ngõ ngác...

Gió ngoài trời từng cơn vẫn thổi
Xạc xào ...

Mùa xong vé tàu hỏa, tổng giám đốc Quang Phát thả mình trên chiếc ghế sắt ngồi đợi tàu. Tiếng là tổng giám đốc một công ty lớn, làm ăn phát đạt nhưng chỉ trừ những hội nghị quan trọng hoặc những buổi kí kết hợp đồng ông mới đi xe con. Những chuyến đi ít nhiều được thư thả thì dù xa mấy Quang Phát cũng ra ga xe lửa. Cái thói quen này của ông có người khen nhưng cũng lắm lời bình phẩm, thậm chí có đồng nghiệp cho rằng ông "lạm hàng", một hình thức đánh bóng tên tuổi. Quang Phát không bao giờ bắt lời hoặc phản búa trước những bình phẩm ấy.

Quang Phát nhìn quanh. Nhà ga quang đãng chỉ khoảng hơn chục khách đợi tàu. Ông cảm thấy hơi khó hiểu vì sao ngày hôm nay người ta lại ít chọn giao thông đường sắt. Tuy có phần hơi chậm về thời gian một chút nhưng đi trên những chuyến tàu hỏa rất yên tĩnh, thoải mái, lại không bị tạt say xe hành hạ. Chẳng lẽ nền kinh tế thị trường bắt người ta phải vội vàng, gấp gáp đến vậy sao. Quang Phát không cho điều ấy là hợp lí. Về thăm quê lần nào Quang Phát cũng đi tàu hỏa. Vì thế, cứ khoảng một năm ông lại gặp cái nhà ga cũ kĩ này ít nhất một lần. Ông cảm thấy nửa buồn, nửa vui vì thấy đã mấy chục năm nay mà nhà ga dường như không thay đổi là bao. Vẫn là dãy nhà cấp bốn thấp lè tè, mái ngói rêu phong. Trong phòng đợi, chỉ trừ mấy hàng ghế gỗ xù xì, long chần ngày trước được thay bằng một loạt ghế sắt, còn lại vẫn y như cũ. Quang Phát chợt phát hiện ra vị trí mình đang ngồi lúc này cũng chính là vị trí ông đã ngồi đợi tàu trong chuyến đi đầu tiên cách đây hơn bốn mươi năm. Trên chuyến tàu ấy ông đã có cuộc gặp gỡ, nói chính xác hơn là cuộc "va chạm" với một người mà cho đến tận hôm nay ông vẫn chưa biết tuổi, biết tên. Cuộc hội ngộ vô tình ấy dù chỉ thoáng qua như một cơn mưa bóng mây nhưng dường như vẫn còn giăng mắc đến tận bây giờ.

Quang Phát còn nhớ như in đó là vào một buổi chiều gần tới giữa tháng 10 năm 1980, ông đến nhà ga này để đi nhập học ở Hà Nội. Khi ấy ông vừa tròn mười chín. Ngồi cùng hàng ghế gỗ đợi tàu ngay cạnh ông là một thanh niên hơn ông chừng vài tuổi, vẻ mặt hơi xanh xao. Người thanh niên như không để mắt đến xung quanh, tựa lưng vào thành ghế, đôi mắt nhắm nghiền đầy mệt mỏi. Quang Phát quan tâm:

- Anh có sao không? Cần gì em giúp.

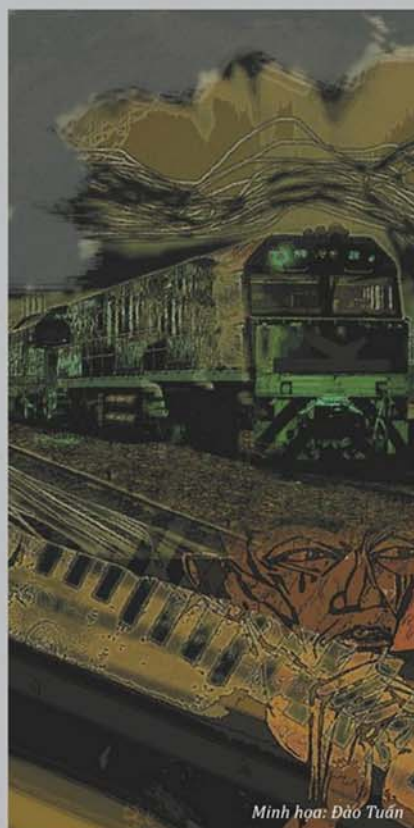
Người thanh niên khẽ hé mắt nhìn Quang Phát, kéo chiếc túi xách vào lòng, vẻ nghi ngại, khẽ đáp:

- Không! Chỉ hơi chóng mặt.

Những năm tháng ấy, xã hội xuất hiện rất nhiều hiện tượng lừa đảo, cướp giật nên những người đi tàu xe luôn có tâm lí cảnh giác cao độ. Có lẽ vì thế mà người thanh niên nọ không mặn mà với cử chỉ quan tâm của Quang Phát. Qua thái độ đầy cảnh giác, nghi kị của người bạn đi tàu, Quang Phát hiểu mọi chuyện nhưng vốn là người thiện tâm, anh không lấy đó làm phiền lòng. Quang Phát vào quầy bán vé mượn được hộp dầu con hổ. Với kinh nghiệm học được từ người mẹ

Người thích đi tàu hỏa

Truyện ngắn.
Hồ Thủy Giang

Minh họa: Đào Tuấn

làm y tá, anh vừa xoa đầu lên trán, lên thái dương người bạn mới quen vừa làm động tác mát xa một cách thành thạo. Sau một hồi xoa bóp, người thanh niên chừng như dễ chịu hơn. Anh ta ngồi thẳng dậy, lí nhí nói mấy lời cảm ơn nhưng kín đáo kiểm tra túi quần sau một cách đầy lo lắng.

Mọi người lục tục ra sân ga. Quang Phát nhìn mấy cái túi xách linh tinh của chàng trai, nói:

- Anh để em mang giúp. Người anh chưa khỏe hẳn.

Chàng thanh niên thận trọng quàng chiếc túi vải ngang người, nhìn xéo vào mặt Quang Phát rồi chỉ vào chiếc túi du lịch nhàu nát dưới đất, chắc là trong đó không có đồ vật gì đáng giá:

- Vâng! Phần chú cầm giúp chiếc túi này. Quả là tôi còn hơi chuểnh choáng...

Thấy người thanh niên bước lảo đảo, Quang Phát vội quàng vào vai dìu đi.

Chàng trai vẻ như đã thiện cảm với Quang Phát đôi phần, nhưng tận trong lòng vẫn cảnh giác cao độ. Cũng phải thôi. Dưới cái gầm trời đầy những tai ương chướng họa này sao có thể tin ai được. Giả vờ tốt đấy rồi ngầm tìm cách nâng hết tiền bạc của mình lúc nào không hay. Thì thiên hạ đã đầy những chuyện như vậy rồi.

Hai người chọn một chỗ đứng ở một toa đen.

Ngày ấy đi tàu tìm được một chỗ đứng đã là may mắn rồi.

- Anh đến ga nào? Thấy người thanh

niên quá kiêu kì, Quang Phát cất tiếng.

- À, tôi vào trong Nam làm ăn. Mong kiếm miếng cơm thối chú ạ.

Trời lúc này đã bắt đầu sập tối.

Chàng trai gục đầu vào thành tàu. Có

lẽ anh ta vẫn chưa hết cơn choáng.

Bỗng Quang Phát thoáng nhìn thấy một bàn tay lướt nhẹ qua túi quần sau của người thanh niên. Lập tức, Quang Phát hiểu ngay đó là hành động rạch túi rất điêu luyện của bọn lưu manh thời bấy giờ.

Như một con mèo hoang, cái bóng đen vụt nhảy xuống tàu. Không kịp hô hoán, Quang Phát vội nhào theo. Chạy một quãng xa, Quang Phát mới đuổi kịp tên cướp. Quấn nhau một hồi, anh lấy lại được cái ví nhưng cũng bị tên cướp đâm một nhát dao nhẹ vào cánh tay. Anh bị chặt vết thương, quay trở lại sân ga. Nhưng lúc này, con tàu đã lướt trên đường sắt, bỏ lại anh cùng chiếc ví của người bạn mới quen. Quang Phát buồn bã

mở chiếc ví ra. Số tiền không quá nhiều nhưng rõ ràng với hành trình dài ngày vào tận miền Nam mà bị mất chắc chắn sẽ gây cho chủ nhân của nó rất nhiều khó khăn. Quang Phát rịn mồ hôi khi chợt hiểu rằng với con người mang nặng tính hoài nghi, nhất định anh bạn nọ sẽ nghĩ thủ phạm lấy chiếc ví chính là mình. Quang Phát buồn rầu cất chiếc ví vào túi, mong có một ngày trả lại người mất.

Đã hơn bốn mươi năm, trải qua bao thăng trầm, từ một cậu sinh viên mười chín tuổi, Quang Phát đã trở thành tổng giám đốc một công ty có phần hàng đầu của tỉnh, tiền của có thể sống nhiều đời không hết, nhưng ông vẫn luôn giữ gìn mình cái ví ngày xưa cùng toàn bộ số tiền, không suy chuyển một đồng.

Như đã nói, vào những chuyến đi được thư thả, Quang Phát luôn đến ga tàu hỏa. Bởi vì ngoài những lí do được thư giãn, thoải mái, trong ông còn có một hi vọng đồng thời cũng là một niềm tin sắt đá là sẽ có một xác suất ngẫu nhiên nào đó được gặp lại người mất chiếc ví. Điều ấy giống như mò kim đáy bể nhưng hơn bốn mươi năm qua chưa bao giờ ông từ bỏ niềm hi vọng và niềm tin ấy. Những chuyến đi như thế Quang Phát luôn bỏ chiếc ví vào cái ngăn phụ trong chiếc cặp số.

Con tàu chạy bằng dầu diesel lướt trên đường sắt một cách êm ru. Chẳng bù cho ngày xưa, khách đi tàu mặt mũi bầm dập bụi than.

Tàu dừng lại ở một nhà ga. Một người khách độ ngoài sáu mươi, quần áo xộc xệch đến ngồi vào hàng ghế đối diện với Quang Phát. Quang Phát nhìn sững vị khách vừa đến, bỗng người bỗng lên một linh cảm mơ hồ. Hơn bốn mươi năm với bao thay đổi rồi, nhưng cái ánh nhìn của vị khách vừa lên tàu đã làm Quang Phát sững sốt. Đúng rồi! Đúng là cái ánh mắt dừng dừng, đầy vẻ hoài nghi ấy. Khi vị khách khẽ vuốt mái tóc lòa xòa phía trước để lộ ra cái mụn ruồi to giữa trán thì Quang Phát đã chắc như đinh đóng cột. Quang Phát cố nén hồi hộp, khẽ kêu lên:

- Có phải là anh không?

Vị khách ngỡ ngàng, ngoảnh nhìn xung quanh rồi nhìn Quang Phát, với vẻ ngỡ ngàng:

- Hình như... anh hỏi tôi?

- Vâng! Anh có phải là người hơn bốn mươi năm trước... Ta đã gặp nhau ở nhà ga Lưu Quan...

Vị khách vẫn ngẩn mặt:

- Hơn... bốn mươi năm trước?... Nhà ga... Lưu Quan?... Tôi không hiểu...

Quang Phát gọi ý:

- Cái ngày anh lên tàu vào Nam kiếm

việc ấy... và... anh đã bị mất chiếc ví...

Hình như nhắc đến chiếc ví, vị khách đã nhớ lại mọi chuyện. Anh ta nhìn trừng trừng một lúc khá lâu vào mặt Quang Phát, tròn tròn mắt:

- Anh... anh... Chính anh đã... lấy...

Quang Phát khẽ cười:

- Không! Anh nên bình tĩnh lại nghe tôi nói.

Quang Phát mở cặp số lấy chiếc ví đã xin màu đặt lên chiếc bàn nhỏ trước mặt.

- Chiếc ví đây. Anh có nhận ra nó không. Tiền trong ví không suy chuyển một đồng.

Nói rồi, Quang Phát kể lại toàn bộ sự việc đã diễn ra hơn bốn mươi năm về trước.

Vị khách chậm rãi giờ chiếc ví, cầm tập tiền trong tay, lẩm bẩm:

- Nhưng sao lại thế nhỉ... Đúng là đến bây giờ tôi mới vỡ lẽ. Ngày ấy quả là tôi đã nghĩ cho anh. Nhưng... lúc ấy, biết không có cách nào trả lại ví cho tôi, sao anh còn giữ số tiền đến tận bây giờ? Mà tôi còn nhớ vào năm 1985 cả nước đã có việc đổi tiền...

Quang Phát khẽ cười:

- Nếu tôi tiêu hoặc đem đổi số tiền ấy thì làm gì có ngày hôm nay hả anh? Thủ thật, cũng có lúc tôi thiếu thốn nhưng không bao giờ nghĩ đến chuyện sử dụng số tiền này. Vì tôi luôn có một niềm tin nhất định sẽ có ngày gặp lại anh. Gặp lại anh mà chỉ còn chiếc ví rỗng thì sẽ ăn nói ra sao?

Vị khách khẽ lắc đầu:

- Nhưng trong hoàn cảnh ấy thì việc gặp lại nhau còn khó hơn lên sao Hỏa. Với lại, số tiền cũng có đáng là bao.

- Đúng! Số tiền nhỏ nhưng danh dự thì rất lớn anh ạ. Cũng chẳng giấu gì anh, tôi thành đạt như ngày hôm nay chính bởi phương châm số một trong kinh doanh của công ty chúng tôi là biết coi trọng danh dự và tạo ra cho mình một niềm tin sắt đá anh ạ. Có lẽ cũng chính vì có niềm tin đó mà hôm nay chúng ta mới lại gặp nhau một cách hoàn hảo như thế này.

Tới lúc này vị khách mới chú ý đến trang phục rất lịch lãm mà chỉ ở những người giàu sang lắm mới có của người ngồi trước mặt. "Thì ra ông ấy là một đại gia" - vị khách thầm nghĩ và khẽ thở dài buồn bã về số phận của mình. Là một thợ kim hoàn rất giỏi nghề nhưng không hiểu sao làm cho chủ nào cũng chỉ được một thời gian ngắn là ông lại cảm thấy không còn tin nhau nữa. Lại gặp bao nhiêu chuyện rắc rối. Lại chia tay. Trong ông luôn có một cảm giác bị người đời lợi dụng, chiếm đoạt. Nhìn đâu cũng thấy lừa đảo. Ông không còn

Minh họa: Đào Tuấn

lòng tin với bất cứ một ai. Hơn bốn mươi năm vật lộn, mặc dù tay nghề chẳng kém thua bất kể một tay thợ lành nghề nào nhưng cuối cùng khi trở về quê tay trắng vẫn hoàn tay trắng.

Giờ đây, ngồi trước mặt ông kia, chính là cái "thằng ranh con ăn cắp" ông đã từng nguyên rủa, đã từng làm ông ôm mối căm hận suốt hơn bốn mươi năm qua. Có điều, lúc này "hắn" đã làm mọi suy nghĩ trong ông hoàn toàn đảo lộn. Thì ra ở đời vẫn có những người có lòng thành thật và từ tâm hiếm thấy.

- Bây giờ cái ví không còn cần thiết với anh nữa, nhưng vẫn nên giữ nó như một kỉ niệm cuộc đời phải không anh?

Giọng nói của Quang Phát làm vị khách giật mình quay về hiện tại. Ngẫm nghĩ hồi lâu, vị khách khẽ khẽ nói:

- Vâng! Tất nhiên rồi. Tôi còn phải giữ nó vì cả sự sám hối nữa. Bao năm tháng tôi đã sống trong hoài nghi và thù hận. Đúng là con người khi đã mất đi lòng tin thì cũng mất đi tất cả anh ạ. Bây giờ tôi mới hiểu vì sao trên đường đời tôi luôn là kẻ thất bại.

Quang Phát khẽ thở dài:

- Giá như ngày ấy tôi lấy được chiếc ví và quay lại con tàu sớm hơn một phút thôi thì có khi mọi sự sẽ khác.

Giọng vị khách bùi ngùi:

- Không đơn giản vậy đâu anh ạ. Mọi sự đều do tôi thôi. Cũng bởi cái tính tôi luôn hoài nghi...

Quang Phát nhìn về bờ phờ, nhàu nhĩ của "người bốn mươi năm trước" có vẻ như đã đoán định ra tất cả, ông khẽ hỏi:

- Tôi mạn phép xin được hỏi, nghề chính của anh là gì?

Vị khách buồn bã trả lời:

- Nghề kim hoàn anh ạ. Chẳng giấu gì anh, tôi giỏi nghề nhưng chuyện làm ăn chưa bao giờ thành đạt.

Quang Phát reo lên:

- Trời! Vậy là tôi gặp may rồi. Công ty tôi đang chuẩn bị khai trương một xưởng vàng bạc, đá quý. Nếu không chê, xin mời anh về làm. Lương rất khá anh ạ.

Mắt vị khách sáng lên nhưng đầu lại hơi cúi xuống:

- Nhưng... Nhưng...

Chừng như hiểu được tâm trạng của người ngồi đối diện, Quang Phát vui vẻ nói:

- Anh không nên quá đắn đo. Tôi tin là cuộc gặp gỡ hôm nay của chúng ta sẽ lấy lại lòng tin về con người của anh.

Vị khách nở nụ cười ngượng ngùng:

- Nhưng tôi đã ngoài tuổi sáu mươi rồi...

Quang Phát dứt khoát:

- Lòng tin đúng là thứ khó thay đổi, nhưng đối với con người thì không có gì là muộn. Nhất định anh phải đến chỗ tôi làm việc. Không phải chỉ vì anh đâu mà vì sự phát triển của công ty chúng tôi nữa. Và vì cuộc đời này. Hãy bắt đầu lại đi anh!

Trước khi xuống tàu, Quang Phát đưa cho vị khách chiếc card visit với những lời dặn dò tỉ mỉ

Đoàn Thị Hạnh

Một đoạn quốc lộ 3 đi qua phố Đu

Trong tâm thức của mỗi người dân huyện Phú Lương, tên gọi phố Đu trở nên vô cùng gần gũi, thân thuộc. Những người đi xa, những người từng gắn bó với Phú Lương đều nhắc đến phố Đu như một người bạn lâu năm thân thiết.

Phố Đu thuộc thị trấn Đu, trung tâm kinh tế, chính trị, văn hóa của huyện Phú Lương. Cùng với sự vận động, phát triển của lịch sử, xã hội, phố Đu nay đã thực sự chuyển mình. Là người con sinh ra, lớn lên trên mảnh đất Phú Lương, chứng kiến sự thay đổi từng ngày của phố Đu, dòng hoài niệm trào dâng chảy trong tôi.

Phố Đu của những thập niên 80, 90, khi tôi còn nhỏ tuổi. Kí ức phố Đu là những dãy nhà tranh, vách nửa đơn sơ; những con đường sỏi đá, bụi đất. Duy nhất chỉ có đoạn quốc lộ 3 chạy qua huyện là trải nhựa nhưng rất nhỏ hẹp và lở chỗ ổ gà. Bao trùm lên mảnh đất Phú Lương nói chung và phố Đu nói riêng là một màu xanh của núi rừng. Dọc theo đường nhựa hay đi vòng quanh phố huyện, đâu đâu cũng thấy cây cối đua nhau vươn mình tỏa bóng mát. Núi rừng Việt Bắc ôm ấp, che chở cho nhân dân quê tôi.

Phố Đu có chợ Đu là chợ chính lớn nhất trong huyện. Gọi là lớn nhất nhưng cũng chỉ đôi dãy hàng. Những ô đất nhỏ, mỗi ô dựng bốn cột tre bằng cổ chân, mái lợp lá cọ, bốn phía để trống, nền đất. Từng ô bày bán các mặt hàng từ rau, quả, thịt, gạo, cá,.... đến quần áo và những mặt hàng khô khác. Chợ họp theo phiên, năm ngày một phiên. Khi tôi học cấp hai thì chợ họp nhiều hơn ngoài phiên chợ chính. Chợ Đu là nơi bà tôi, mẹ tôi từ đó quẩy đôi quang gánh sau khi đã bán hết hàng trở về nhà và luôn có đồng quà, tấm bánh cho chị em tôi. Là nơi tôi khắp phố theo chân mẹ

đi chợ tết, mãi miết ngắm nhìn những quả bóng bay, những con tò he đủ sắc màu, lòng hân hoan khi được mẹ mua cho quần áo mới.

Không như bây giờ, đâu đâu cũng có cửa hàng, cửa hiệu, phố Đu xưa chỉ có duy nhất một cửa hàng bách hóa, một hiệu sách nhỏ nằm sát quốc lộ. Tất cả đều mái lá, vách đất củi, bạc màu thời gian.

Hiệu sách đối với học sinh chúng tôi khi đó như một kho truyện kì bí mà đứa trẻ nào cũng ao ước khám phá. Những quyển sách tham khảo, những quyển truyện là điều xa xỉ với chúng tôi. May mắn mà được bố mẹ mua cho một quyển gì đó thì cả bọn truyền nhau ngấu nghiến đọc.

Tôi vẫn nhớ chủ hiệu sách là cô Mùi, vợ thầy Lê Văn Nhâm (thầy từng là Hiệu trưởng trường cấp 2 Đu, nơi thiếu thời tôi là học sinh). Bây giờ hiệu sách vẫn do nhà cô Mùi bán nhưng đã chuyển địa điểm xuống đối diện cổng chợ Đu. Cô giao cho con gái quản lí, mở rộng thêm nhiều mặt hàng khác. Những quyển sách, quyển truyện không còn là ước ao của mỗi đứa trẻ nữa. Cuộc sống đủ đầy, các em nhỏ đều được bố mẹ mua sắm, trang bị cho các loại sách cần thiết. Hiệu sách cũng đa dạng về chủng loại sách của nhiều nhà xuất bản khác nhau, tha hồ lựa chọn.

Hiệu sách năm xưa nằm quay lưng về phía Ủy ban huyện hiện nay, trước mặt là đường đi lên Bưu điện. Phía sau hiệu sách là khoảng đất rộng, bằng phẳng sát Ủy ban.

Mỗi khi có đoàn văn công hay chiếu bóng về đều dựng rạp công diễn ở đây. Vì hàng rào xung quanh chỉ là những cành rong tre buộc với nhau nên việc thu vé của đoàn cũng gặp không ít khó khăn. Lũ trẻ chúng tôi làm gì có tiền để mua vé, chỉ tranh thủ lúc người lớn vào thì bám càng lên

theo. Còn không thì rình chui qua hàng rào. Nhiều khi phải đứng ngoài chờ tháo khoanh mới được vào xem. Hôm nào bố mẹ hay chú, dì đưa đi, được vào xem từ đầu thì thật là vui sướng. Những vở chèo, vở cải lương như: Chuyện tình Lan và Điệp, Tống Trân Cúc Hoa, Lưu Bình Dương Lễ, Nàng Sị ta,... trở thành niềm say mê của mọi người lúc bấy giờ.

Kí ức in đậm nhất đối với tôi là sự háo hức mỗi khi có đoàn văn công hay chiếu bóng về huyện. Buổi chiều, nghe tiếng loa thông báo rộn xóm làng là chúng tôi đã chuẩn bị sẵn hai bó đuốc để tối đốt soi đường đi xem và để soi đường lúc về. Chúng tôi có thể đi bộ mấy cây số từ nhà đến "rạp" rồi lại đi bộ về giữa đêm khuya khi chương trình kết thúc. Những hôm ban ngày trời nắng thì về đến nhà là chân lấm lem bụi đất; trời mưa thì bùn dính bẩn. Nhưng trở ngại đó không làm giảm niềm say mê xem văn công, xem chiếu bóng của chúng tôi lúc bấy giờ. Niềm hạnh phúc tuổi thơ của chúng tôi giản dị mà ấm áp tin yêu, mà nao nức thế đấy!

Phố Đu xưa trong tôi còn là hình ảnh kho gạo. Tôi nhớ đến kho gạo vì từng được đi nhận gạo giúp mẹ. Thời kì bao cấp, là giáo viên nên hàng tháng bố mẹ tôi nhận gạo kho, đường, mì chính, nước mắm,... bằng tem phiếu. Kho gạo hay còn gọi là kho lương thực, nằm ở khu Trung tâm Văn hóa và Truyền thông huyện Phú Lương hiện nay. Kho gạo chỉ là một ngôi nhà ba gian chứa gạo. Những chõng bao tải gạo được bê xuống chia, cân theo tiêu chuẩn của từng người. Con nhà cán bộ, giáo viên thời bấy giờ chắc hẳn đều không thể quên những bữa cơm gạo kho đã bị một tấn công. Gạo có mùi ẩm, mốc. Hạt gạo đã chuyển màu, không còn trắng, không còn thơm ngon nữa. Đến giờ, tôi vẫn nhớ cái mùi nồng nồng của nồi cơm gạo kho năm xưa. Gạo kho là nguồn lương thực chính cộng với khoai, sắn bố mẹ trồng nuôi chị em tôi khôn lớn.

Những năm tháng khó khăn đã qua, hơn ba mươi năm xóa bỏ thời kì bao cấp, đất nước bước vào nền kinh tế nhiều thành phần, phố Đu dần dần thay đổi diện mạo. Quốc lộ 3 được mở rộng gấp đôi, gấp ba, trải nhựa phẳng phiu. Xe cộ tấp nập ngược xuôi. Giao thương buôn bán mỗi ngày thêm nhộn nhịp. Những nhánh đường nhỏ đều được bê tông hóa sạch sẽ. Nhiều ngôi nhà cao tầng mọc lên san sát. Nhiều cửa hàng, cửa hiệu với các mặt hàng phong phú, đa dạng, hiện đại. Trung tâm Văn hóa - Thể thao, Trụ sở Ủy ban huyện, Ngân hàng, Bưu điện, Kho bạc, Phòng Giáo dục, Bệnh viện, Trường học,... được xây dựng khang trang, bề thế. Tất cả đều khoác trên mình chiếc áo mới của sự no ấm, hứa hẹn tiềm năng ngày một phát triển.

Phố Đu xưa là một phần kí ức trong trẻo, xanh tươi trong trái tim tôi. Nơi lưu giữ bao kỉ niệm tuổi thơ hồn nhiên, say mê, dịu ngọt; nơi tôi sinh ra, lớn lên và gắn bó. Vạn vật đã và sẽ tiếp tục đổi thay theo sự vận động đi lên, phố Đu mãi là người bạn tri kỉ, là mảnh hồn quê hương yêu dấu trong tôi.

Tôi tò mò hỏi thì được bố giải thích: Năm 1963 khi có công nhân đến ở và khai thác quặng mỏ sắt Trại Cau này, một khẩu hiệu: ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM MUÔN NĂM được dựng và đặt trên quả đồi cao nhất ở trung tâm khu mỏ. Chiều cao khẩu hiệu tới 10 mét, chiều dài là vòng cung nửa quả đồi hình chóp. Tên Đồi Đảng cũng từ đó mà hình thành. Tôi đi học bận bịu cùng lớp hỏi nhà ở đâu, tôi tự hào trả lời:

- Nhà tôi ở khu Đồi Đảng.

Dưới chân Đồi Đảng là đường tàu nối giữa hai ga Lưu Xá (Thái Nguyên) và ga Kép (Hà Bắc). Xóm chúng tôi ở phía Đồi Đảng còn bên kia đường tàu là khu tập thể công nhân cơ điện mà bố tôi là quản đốc phân xưởng. Hằng ngày đi học, để cho gần chúng tôi phải đi cạnh đường tàu, nhiều lúc nghịch ngợm, chúng tôi đi trên đường ray. Đứa nào cũng thuộc lòng giờ tàu chạy qua. Tiếng còi khuất sau đồi là tàu chở hàng hóa và hàng quân sự về ga Kép. Tiếng còi tiến về phía trước mặt quả đồi là tàu chở quặng ra ga Lưu Xá, Gang Thép. Sau này lớn thêm chút nữa chúng tôi mới biết đó là tuyến đường sắt trọng điểm của Miền Bắc, chuyển hàng quân sự và nhu yếu phẩm chi viện cho Miền Nam đánh Mỹ. Ngày ấy Mỹ ném bom mỏ sắt ngay dưới chân Đồi Đảng, chỉ cách xa mấy trăm mét mà Đồi Đảng không mấy may mắn. Khẩu hiệu: "ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM MUÔN NĂM" vẫn hiển ngang sườn đồi vững giữa trời. Năm đó tôi học lớp ba. Thời bao cấp lại đang trong chiến tranh, cả nước lao động hết mình để dành thóc gạo cho Miền Nam đánh giặc Mỹ, thống nhất đất nước, nên cuộc sống gặp nhiều khó khăn. Công nhân luôn phải làm tăng giờ, tăng ca để góp thêm ngày công ủng hộ Miền Nam.

Xóm tôi tuy bé nhỏ chỉ vài chục mái nhà tranh nghiêng ngả dưới chân đồi nhưng ai cũng tự hào lắm vì khi ngược nhìn lên là thấy dòng chữ "ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM MUÔN NĂM" trên đỉnh đồi. Niềm tin vào Đảng là tuyệt đối, nhân dân một lòng một dạ đi theo Đảng đánh đuổi Mỹ để giành tự do độc lập. Ý chí đó khắc sâu vào tiềm thức, ngấm vào mạch máu như nguồn nước ngầm vào cây xanh. Dòng khẩu hiệu màu trắng nổi lên giữa nền xanh núi rừng như những ngôi sao sáng soi đường cho nhân dân. Dòng khẩu hiệu như khẳng định mỗi ngọn núi, mỗi rừng cây xanh như những lá chắn kiêu hãnh, quật cường, đều là vũ khí đánh giặc "rừng che bộ đội, rừng vây quân thù".

Nhiều lần theo người lớn lên đỉnh đồi nhặt củi khô, chúng tôi được đứng dưới chân dòng khẩu hiệu để ngắm nghĩa dòng chữ thiêng liêng ôm trùm cả ngọn đồi đỏ. Mỗi đứa thử giang cả đôi tay ra cũng chưa ôm được một chữ cái. Ngày ấy, chúng tôi chưa hiểu hết ý nghĩa nội dung khẩu hiệu, nhưng lòng rất ngưỡng mộ khi được nghe người lớn giảng giải ít nhiều về Đảng, về Bác Hồ, người khai sinh ra Đảng Cộng sản Việt Nam. Chúng tôi còn được người lớn cho biết, Mỏ sắt Trại Cau được đưa vào khai thác năm 1963 với một trữ lượng quặng sắt rất lớn cung cấp cho việc luyện ra gang của Khu Gang Thép Thái Nguyên, là một điểm sáng của ngành công

Đồi Đảng

Cổ Thị Thơm

Nhà tôi ở dưới chân một quả đồi lớn trong vùng mỏ sắt. Cả xóm chỉ khoảng hơn hai chục nóc nhà tranh tre nửa lá. Nhà làm dọc hai bên sườn đồi, nhà nọ trông sang nhà kia cách nhau một đoạn bờ ruộng lúa nhỏ. Mọi người vẫn gọi xóm tôi là khu Đồi Đảng. Nhưng ngày ấy lũ trẻ chúng tôi không hiểu vì sao xóm lại có cái tên như thế...

Tác giả trong một lần trở lại thăm nơi mình sinh sống thuở ấu thơ. Đồi Đảng ở phía xa, ngày nay được người dân trồng keo phủ kín.

nh nghiệp nặng nước nhà lúc bấy giờ.

Sáng sáng, chúng tôi thường đứng ở sân nhà nhìn lên Đồi Đảng. Mỗi khi có ánh bình minh chiếu xuống thì dòng khẩu hiệu lại bừng lên lấp lánh. Quả là thiên nhiên ưu đãi vùng đất trù phú giàu khoáng sản này một khí hậu mát mẻ, tươi sáng. Dưới chân Đồi Đảng có một dòng suối trong vắt. Chúng tôi còn được các anh lớn dẫn sâu vào khe núi. Dòng suối mùa cạn, nước chỉ ngập bàn chân, soi rõ những chú cá con bơi ngược dòng, những con ốc vặn, những hòn sỏi trắng muốt. Ngày hè tôi cùng anh trai và trẻ con ở xóm đi xúc cá ở các nương nhỏ có những chú rô đồng béo mọng. Mùa gặt hạt hiếm rau, tôi thường xuyên đi hái rau dền cơm, rau sam, rau dệu dưới khu ruộng ở chân Đồi Đảng về để mẹ

nấu những bát canh "tập tàng" ngọt và mát. Đồi khi, tôi còn đứng cảm một mình leo lên lưng chừng đồi hái những quả sim căng mọng tím sẫm.

Nhà tôi với nhiều gia đình khác trồng những bãi dưa rộng trên sườn Đồi Đảng. Hằng ngày đi học về tôi hay ra ngắm vườn dưa, nhìn hàng quả cứ lớn lên từng ngày một cách đầy hứng thú. Đến mùa thu hoạch, cả Đồi Đảng thơm lừng dưa chín. Những bãi dưa thật công dụng. Quả để ăn hoặc bán lấy tiền đóng gạo, thân cây có thể phơi khô để đun bếp khi chưa đến mùa rơm rạ. Trẻ con xóm tôi có thú vui làm chong chóng bằng lá dưa. Những chiếc chong chóng quay trong gió dường như vẫn còn quay mãi trong hồn tôi đến tận bây giờ.

Đồi Đảng ngày ấy đối với lũ trẻ chúng tôi, ngoài những ý nghĩa to lớn như bố mẹ kể, còn là nơi ghi dấu bao kỷ niệm đẹp đẽ, hồn nhiên của tuổi thơ.

Chúng tôi lớn dần lên, ý thức được vai trò của mình đối với đất nước, với nơi mình sinh ra và lớn lên, đa số chúng tôi ở lại vùng mỏ kế bước cha anh. Trang lứa với tôi có anh Lê Minh Đông thi đỗ đại học nhưng đã tình nguyện học khai thác mỏ để về làm giàu cho quê hương. Rồi có chú Hoàng Văn Năm cả gia đình mấy chục năm vẫn "bám trụ" trên vùng đất khu Đồi Đảng, gần bó với mỏ, với sự nghiệp thép gang cùng bao kỷ niệm sâu sắc. Hiện con trai chú Năm là Hoàng Minh Sơn làm tổ trưởng lái máy xúc thuộc Công ty Luyện kim đen... Còn tôi, theo gia đình chuyển công tác về Nhà máy Cán thép Gia Sàng nhưng không bỏ ngành cơ khí công nghiệp nặng của bố mẹ, đã xin vào trường cao đẳng nghề và trở thành người công nhân hàn, có tay nghề vững vàng, cống hiến tuổi thanh xuân của mình cho nền công nghiệp non trẻ nước nhà. Ngày 19 tháng 12 năm 1994 tôi vinh dự được đứng vào hàng ngũ của Đảng Cộng sản Việt Nam. Từ khi được kết nạp Đảng tôi càng hiểu thêm ý nghĩa vùng đất mình đã từng sinh sống.

Đã năm mươi năm trôi qua, bạn bè tôi mỗi người một ngả, mỗi công việc khác nhau, nhưng có một điều mà tất cả chúng tôi không ai có thể quên, đó là niềm kiêu hãnh là những người được lớn lên từ Đồi Đảng. Nơi ấy có hàng khẩu hiệu hoành tráng, vững chãi trên đỉnh ngọn đồi cao nhất vùng. Và tôi biết, dù có đi bất cứ miền đất nào, dù xa xôi đến bao nhiêu, bạn bè tôi vẫn luôn hướng về vùng đất quê hương nơi vinh dự mang tên Đồi Đảng của mình.

Kiến tạo mang khát vọng vươn xa

Bình Yên – Mạnh Hùng

Trong tương lai, TP. Thái Nguyên sẽ mở rộng không gian đô thị phía đông bờ sông Cầu

Nếu như ví TP. Thái Nguyên thuở sơ khai như một em bé thì đến nay "cơ thể" ấy có thể nói đã trưởng thành về mọi mặt, từ hình hài, tư tưởng đến thể chất và trí tuệ. 60 năm, một chặng đường có thể là chưa quá dài, nhưng đã đủ lâu để khẳng định vị thế của thành phố thép gang.

Mở rộng để phát triển

60 năm qua dù khi là thành phố duy nhất hay là một trong 3 thành phố của tỉnh như hiện nay, thì TP. Thái Nguyên vẫn có một sức mệnh không thể thay thế, là hạt nhân, là trung tâm kinh tế, văn hóa, giáo dục của tỉnh.

Con số 222,93km² tổng diện tích tự nhiên và 32 đơn vị hành chính hiện nay của Thành phố đã phần nào cho thấy sự phát triển, lớn mạnh không ngừng của đơn vị được mệnh danh "anh cả" của các huyện, thành, thị trong tỉnh. Bởi khi được thành lập, TP. Thái Nguyên chỉ có tổng diện tích tự nhiên hơn 100km² và với dân số chỉ khoảng 60.000 người. Lật lại từng trang sử, thời điểm đó là năm 1962, theo quyết định số 114/CP ngày 19/10/1962 của Thủ tướng Chính phủ, thị xã Thái Nguyên được nâng cấp thành thành phố Thái Nguyên, thuộc tỉnh Thái Nguyên.

Cũng là quy luật tất yếu của sự phát triển, sau

không ít lần điều chỉnh cho phù hợp, ngày 8/4/1985, Hội đồng Bộ trưởng ra Quyết định số 109/HĐBT, thành lập phường Tân Thịnh và giải thể 3 xã Đồng Quang, Cam Giá, Gia Sàng để thành lập 3 phường Đồng Quang, Cam Giá, Gia Sàng.

Tiếp đó, ngày 31/7/2008, Chính phủ đã có Nghị định số 84/2008-CP về điều chỉnh địa giới huyện Đồng Hỷ để mở rộng TP. Thái Nguyên, bàn giao hai xã Cao Ngạn và Đồng Bẩm về Thành phố.

Để cụ thể hóa Điều chỉnh Quy hoạch chung TP. Thái Nguyên đến năm 2035 được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 2486/QĐ-TTg, ngày 20/12/2016, Thành phố đã có quyết định điều chỉnh địa giới hành chính, mở rộng không gian đô thị. TP. Thái Nguyên đã tiếp quản thêm 5 đơn vị hành chính gồm: xã Sơn Cẩm (huyện Phú Lương), thị trấn Chùa Hang, xã Linh Sơn, xã Huống Thượng (huyện Đồng Hỷ) và xã Đồng Liên (huyện Phú Bình, đồng thời thành lập 2 phường Đồng Bẩm, Chùa Hang thuộc TP. Thái Nguyên. Dân số của Thành phố lúc này là hơn 36 vạn người, tức gấp hơn 6 lần khi thành lập.

Sự thay đổi về địa giới hành chính không chỉ giúp Thành phố đông dân hơn, rộng hơn mà còn khiến đời sống của người dân Thành phố được đổi thay về mọi mặt. Bởi hồi nhớ lại thời điểm 14 năm trước, Phó Chủ tịch UBND xã Cao Ngạn - anh Lưu Trung Kiên trải lòng:

Cao Ngạn là xã vùng ven sông Cầu, dù chỉ cách

trung tâm Thành phố 3km về phía Bắc nhưng khi ấy hết sức khó khăn. Toàn xã mới có 6km đường bê tông trên tổng số 49km đường giao thông nông thôn, trụ sở xã, trường THCS và Trạm Y tế xã là mấy căn nhà cấp 4 đơn sơ trên đồi cao. Tỷ lệ hộ nghèo còn tới trên 10%, nhiều nhà dột nát. Thu ngân sách nhà nước giao thấp hơn 100 triệu đồng/năm. Sau 14 năm trở thành công dân của TP. Thái Nguyên, Cao Ngạn chúng tôi đã như "lột xác". Cơ sở hạ tầng từ xã đến xóm đều được đầu tư xây dựng khang trang, đồng bộ. Đời sống người dân có thay đổi rõ rệt, không còn nhà dột nát. Hộ nghèo của xã giảm xuống dưới 3%. Đặc biệt, dấu ấn cho sự phát triển đó là chỉ tiêu thu ngân sách của xã đã được Nhà nước giao lên đến hàng tỷ đồng/năm...

Đời sống của những "công dân mới" của Thành phố chắc chắn sẽ không chỉ dừng ở đây khi nhiều dự án phát triển đô thị đang được triển khai. Trong số nhiều dự án đang được thực hiện hướng tới mục tiêu ấy thì Dự án Phát triển tổng hợp đô thị động lực TP. Thái Nguyên với các hạng mục: Đường và nâng cấp khu dân cư Đồng Bẩm, đường và cầu Mo Linh, đường Huống Thượng - Chùa Hang, cầu Huống Thượng... đang mang theo biết bao ước vọng của người

dân Thành phố.

Bà Mai Thị Nguyệt, xã Linh Sơn phần chẵn: "Con đường động lực" (người dân vẫn thường gọi tên con đường thuộc Dự án trên bằng cái tên như thế) sau khi hoàn thiện thì diện mạo quê hương tôi chắc chắn sẽ đổi khác. Hiện tại, dù người ta mới chỉ san ủi được nền đường, nhưng chúng tôi đã thấy nó to, đẹp lắm. Dù ở cách đó một đoạn, nhưng bà con xóm tôi (xóm Hùng Vương) rất háo hức, mong chờ. Thế nên, ngày nào chúng tôi cũng rủ nhau ra đó đi bộ. Nhìn nhiều nhà, khu dân cư trước đây ở tít hút sâu trong các quả đồi giờ đường thênh thang ngay trước cửa nhà chúng tôi thấy vui lây. Thế mới thấy lá phiếu khi chúng tôi bỏ để thể hiện sự đồng tình trở thành công dân mới của Thành phố thật sáng suốt.

Với những nguồn lực, chương trình Thành phố đang đầu tư cho các xã được sáp nhập về thì có lẽ sẽ nhanh thôi, cái ranh giới tạm gọi là mới và cũ kia sẽ được xóa mờ.

Đang từng ngày "thay da đổi thịt"...

Tuy nhiên để Thành phố có thể phát triển mạnh mẽ thì việc mở rộng không gian có thể coi mới chỉ là những điều kiện cần. Để có điều kiện đủ, thì thu hút đầu tư, được coi là bước đột phá để kinh tế - xã hội của Thành phố phát triển.

Với những tiềm năng sẵn có, Thành phố đã quan tâm mời gọi các nhà đầu tư có tiềm năng vào đầu tư. Trong đó, nhiều nhà đầu tư có uy tín như các Tập đoàn: Vingroup, Flamingo, Indevco, T&T, Danko, Taseco, Saigontel, Him Lam, Telin... Với gần 100 dự án, tổng mức đầu tư trên 200 nghìn tỷ đồng, đầu tư vào nhiều lĩnh vực như: Thương mại, dịch vụ, công nghiệp, nông nghiệp, y tế, giáo dục, đào tạo, văn hóa, thể thao, du lịch, hạ tầng giao thông, hạ tầng khu đô thị...

Nhờ vậy, từ một thành phố được biết đến là cái nôi của ngành công nghiệp nặng Việt Nam và là thành phố ra đời từ khá sớm, dù có thể đầu đó vẫn phảng phất cái thâm trầm xưa cũ nhưng đến nay Thái Nguyên đã mang dáng dấp của một đô thị hiện đại và năng động. Trong lòng Thành phố, những tòa nhà cao tầng, với thiết kế hiện đại, đẹp mắt "mọc" lên ngày càng nhiều, những khu dân cư, khu đô thị có cảnh quan được mệnh danh đẹp nhất, nhì Việt Nam cũng đã tọa lạc trong lòng Thành phố, nơi mà người dân được hưởng những tiện ích sống đẳng cấp.

Là trung tâm của tỉnh lỵ, sẽ là thiếu sót khi điểm đến không gian đô thị Thành phố mà không nhắc tới khối ngành dịch vụ và thương mại. Không phải đã quá lâu mà thế hệ 8x như chúng tôi thôi vẫn có thể nhớ như in vào mỗi dịp lễ, tết được sang chợ Thái chơi đã là nơi xa xỉ lắm. Trong kỷ kỷ

Trung tâm thương mại GO! hiện đại bậc nhất trên địa bàn

Không gian sống hiện đại tại Khu Đô Thị Crown Villas Thái Hưng (phường Gia Sàng, TP. Thái Nguyên)

Trụ sở xã Cao Ngạn được đầu tư khang trang, hiện đại

của những đứa trẻ sống ven sông Cầu thì đó là nơi buôn bán sầm uất và đông đúc nhất.

Giờ thì chợ Thái vẫn còn đó, đã được xây dựng khang trang hơn nhiều, nhưng có lẽ nó chỉ còn là lựa chọn số một trong kỷ kỷ của những đứa trẻ phải lớn lên giữa hoàn cảnh thiếu thốn như thế hệ chúng tôi trở về trước mà thôi. Giờ, các Trung tâm thương mại, siêu thị đang mọc lên ngày một nhiều hơn đáp ứng mọi nhu cầu mua sắm, vui chơi của khách hàng. Đồng thời, chúng cũng đang từng ngày góp phần thay đổi diện mạo Thành phố.

Có thể kể đến như: Trung tâm thương mại - siêu thị Go!; Trung tâm thương mại - tài chính FCC; Trung tâm thương mại Vincom Plaza Thái Nguyên; Trung tâm thương mại Hoàng Gia; Trung tâm thương mại - chợ Đồng Quang, Siêu thị - chợ Minh Cầu...

Đồng thời, hệ thống cửa hàng tự chọn, cửa hàng tiện lợi tiếp tục phát triển với trên 1.000 cửa hàng nằm trên các trục đường phố, khu đô thị, khu dân cư thuộc địa bàn 32 phường, xã đáp ứng nhu cầu tiêu dùng của nhân dân. Chưa kể, hiện nay trên địa bàn Thành phố còn có trên 22.600 hộ kinh doanh cá thể và hơn 2.200 doanh nghiệp, hợp tác xã sản xuất, kinh doanh đang hoạt động.

Bên cạnh đó, trong dòng chảy của cuộc cách mạng 4.0 hiện nay, xây dựng TP. Thái Nguyên trở thành thành phố thông minh cũng là cái đích được hướng tới. Hiện nay, đẩy mạnh thực hiện Nghị quyết số 01-NQ/TU ngày 31/12/2020 của Tỉnh ủy Thái Nguyên về Chương trình chuyển đổi số giai đoạn 2021 - 2025, tầm nhìn đến năm 2035, Thành phố đã triển khai các hệ thống thông tin, nền tảng

số dùng chung; xây dựng hệ thống thông tin đối mới lễ lối, phương thức làm việc, phục vụ người dân, doanh nghiệp. Hiện nay, Thành phố lắp đặt hệ thống đèn tín hiệu điều khiển giao thông tại vị trí một số nút giao theo công nghệ mới, có sử dụng điều khiển thông minh từ trung tâm điều hành và smartphone; 32/32 phường, xã đã triển khai lắp đặt, kết nối hệ thống camera giám sát (tổng số 304 camera) theo mô hình camera giám sát, kết nối trực tiếp tại các vị trí với trụ sở UBND các phường, xã để phục vụ công tác quản lý và chỉ đạo, điều hành của chính quyền địa phương...

Ngoài ra, thành phố đang tiếp tục chỉ đạo triển khai dự án xây dựng Trung tâm điều hành thông minh thành phố Thái Nguyên (IOC) kết nối với IOC của UBND tỉnh và các hệ thống thông tin dùng chung trên địa bàn tỉnh. Chỉ đạo triển khai hiệu quả Đề án ứng dụng dữ liệu dân cư, định danh và xác thực điện tử phục vụ chuyển đổi số quốc gia, giai đoạn 2021 - 2025, tầm nhìn đến năm 2030 trên địa bàn. TP. Thái Nguyên đang đặt mục tiêu đến 2030, trở thành đô thị văn minh, hiện đại, phát triển xanh, bền vững và toàn diện, mở rộng không gian đô thị phía đông bờ sông Cầu và phía tây Thành phố.

Dẫu rằng TP. Thái Nguyên sẽ còn nhiều việc phải làm để đạt được mục tiêu đã đề ra, để TP. Thái Nguyên xứng đáng là đầu tàu phát triển của Vùng Trung du và Miền núi Bắc Bộ vào năm 2030. Song, với những gì các thế hệ cán bộ, nhân dân Thành phố đang xây đắp, tạo dựng hôm nay sẽ là nguồn lực lâu dài để khi Thành phố thực hiện khát vọng vươn xa.

Thao trường Quán Vai

Trên con đường từ thành phố Thái Nguyên về huyện lỵ Phú Bình có một địa danh mà bây giờ người ta ít dùng, đó là Quán Vai. Quán Vai ở dốc Vai thuộc xã Thượng Đình huyện Phú Bình. Ở đây bây giờ không còn dốc cao như ngày xưa nhưng vẫn còn rất nhiều cây xà cừ có tuổi đời tương đương với lính d76 chúng tôi, nó cỡ 70 tuổi. Khi chúng tôi những người lính sinh viên và công nhân của tỉnh Bắc Thái nhập ngũ và lấy những ngọn đồi ở Dốc Vai nơi từng là doanh trại cũ của Trung đoàn 209 này làm thao trường luyện tập khoa mục đánh thành phố, cũng là lúc cuộc kháng chiến chống Mỹ đang hồi quyết liệt. Lúc ấy ở doanh trại này có đến 3 ngôi nhà 3 tầng. Chúng tôi leo dây leo ống nước tập bắn, tập ném thủ pháo vào từng ô cửa sổ. Lúc nghỉ giải lao chúng tôi nhìn lên từng bức tường vẫn thấy còn những khẩu hiệu viết trên tường. "Vi miền Nam ruột thịt chúng tôi lên đường". Người ta bảo những chiến sĩ nơi đây đã vào chiến trường Tây Nguyên từ năm Mậu Thân. Hàng cây xà cừ đang độ lớn trên đồi cỏ buồng lá vàng mùa thu. Những người lính năm 1972 chúng tôi ôm súng dựa lưng vào cây mơ màng nghĩ những người lính trước bây giờ ai còn ai mất.

50 năm sau, chúng tôi những người thanh niên ra đi từ các trường đại học và những nhà máy hầm mỏ trên vùng chè Bắc Thái lại quay về nơi đây. Mùa thu vẫn thế, xanh biếc trên đầu và Quán Vai cũng vẫn thế, những cây xà cừ vẫn rất xanh và nắng rất vàng. Chúng tôi về đây để gặp mặt nhau sau nửa thế kỉ. Gặp nhau để nhìn vào mắt nhau và tìm lại chính mình, tìm lại những người lính tiểu đoàn 76 trai trẻ hào hoa.

Chúng tôi từ Hà Nội lên, mới đến Phố Yên đã nghe tiếng gọi điện thoại, tao đến Quán Vai rồi, Chúng mày ở đâu? Qua máy điện thoại nghe rõ chúng nó gọi nhau. Ôi thằng Tầm mù đấy à, ôi giờ ôi thằng Thiện Phú Lương kia, sao mà mày bạc tóc chậm thế. Thì ra chúng nó đã đến trước chúng tôi. Những người lính d76 không bao giờ chậm trễ trong chiến đấu và cả bây giờ khi về già vẫn thế. Nghiêm túc với mình là một nửa cho chiến thắng.

Đêm 14/9/2022, ở 2 dãy nhà khách trường Quân sự Quân khu I (QSQK1), Quán Vai sao mà thoáng đãng nhẹ nhàng đến thế. Gần trăm cựu binh tuổi ngoài 70 đều đang trẻ lại. Đêm nay là đêm "tao mày". Cấp hàm gì cũng mặc, tiền tài danh vọng gì cũng không quan trọng. Tao mày hết! Đêm nay cũng là một đêm điểm danh đồng đội. Chúng tôi kẻ tất tẩn tất những cái tên của hơn 100 người bạn không trở về. Những người bạn ấy cũng từ thao trường Quán Vai này ra đi cùng chúng tôi. Đêm nay cũng là đêm hát về Trường Sơn. Người lính đi qua Trường Sơn khi hát về Trường Sơn thế nào cũng có nước mắt. Nước mắt già nua, nước mắt mặn mòi. Chiến tranh càng lùi xa thì nỗi nhớ thương bạn cũ trong chúng tôi - những người lính già càng sáng lên lấp lánh.

Dâng hoa và dâng sách cho đồng đội đã hi sinh

Đã thành thông lệ mỗi cuộc gặp mặt nhau là d76 phải viết được một cuốn sách. Sách của d76 mang tên THỜI TRAI TRẺ HÀO HOA. Năm 2017 ra cuốn tập 1 còn năm nay ra cuốn tập 2. Ở đây là hình bóng của mình, của đồng đội. Tất cả những câu chuyện

Trở về Thời trai trẻ hào hoa

Nguyễn Trọng Luân

Ngày ấy, cách đây 50 năm, chúng tôi những chiến sĩ d76 đã từng ở đây, huấn luyện trước khi vào Nam chiến đấu. Hôm nay, chúng tôi lại trở về, để tìm lại thời trai trẻ...

Nhà văn Nguyễn Trọng Luân (bên trái) và PGS - TS Đinh Ngọc Sỹ khi là chiến sĩ d76 trước trận đánh Cầu Bông 28/4/1975

Và tại Phú Bình (Thái Nguyên), ngày 15/9/2022

trong đó đều kể về mình, về sự thật những ngày chiến đấu, về nỗi buồn sau chiến tranh và niềm vui gặp mặt. Chiến tranh nó làm mỗi gương mặt sáng lên hay tối đi bên cạnh đồng đội của mình. Cuốn sách cũng gọi tên những người đã nằm xuống không về. Cuốn sách có bao nhiêu cung bậc vui buồn thăng hoa mà tất cả cung bậc đó đều của chúng tôi, trong một tiểu đoàn. Chúng tôi góp tiền để làm sách. Chụm đầu nhau suốt hai năm trời, động viên nhau vượt lên tuổi già ghi lại những chuyện xưa để gửi về cho Ban Liên lạc (BLL), rồi mới nên những con chữ tâm tình. Hôm nay chúng tôi sẽ dâng những đóa hoa và những cuốn sách cho những đồng đội đã hi sinh trước Tượng đài anh hùng dũng sĩ Tây Nguyên trong khuôn viên trường QSQK1. Cả đêm chúng tôi không ngủ. Chúng tôi mong sáng, chúng tôi cầu trời đừng mưa, cầu xin nắng thật nhẹ trời thật xanh và gió thật mát để chúng tôi về với nhau hệt như 50 năm trước...

Đúng 7 giờ sáng. Trường BLL Ban chiến đấu d76 thấp 3 nén hương rồi kính cẩn đọc lời khấn. Lúc ấy gió bỗng ngừng, trời bỗng như xanh hơn. Chúng tôi đứng sát vào nhau nghe hơi thở của nhau hệt như đêm trước giờ nổ súng...

Lời khấn có đoạn:

"... Bạn ngã xuống trận Lẽ Minh Đức Cơ, Chư Pông mùa mưa nước đổ, bạn nằm lại đường mười chín, Lê Ngọc, Làng Siêu. Bạn gục trên đường đuổi địch Cheo Reo, bạn hi sinh ở cửa Đà Rằng Phú Yên rừng rưng gió. Lớp lớp những chàng trai Tiểu đoàn 76 ngày đó, ngã xuống ở Đồng Dù ngưỡng cửa bình minh, ngã xuống ở cửa ngõ Sài Gòn vàng lúa tháng Năm, vẫn mơ giăng đường xương máu reo vui ngày trở lại. Đất nước thanh bình, các anh thì nằm lại, hoa nào dâng cho mắt mẹ chỗ các anh nằm, khói hương nào thơm khắp đến trời xanh, xin cúi lạy người hi sinh vạn lần tha lỗi.

Cuốn sách mỏng viết về chúng mình những ngày gian lao lửa khói, những ngày vui câu chuyện quê nhà, những phút thoáng buồn nhớ người yêu xa, những lời dặn của mẹ cha ngày lên đường đánh giặc. Những lúc chôn nhau mùa mưa vầy đất, tiếng gọi mẹ gọi cha liệm trong những vòng tay. Những nhớ những thương tình nghĩa tháng năm, những cô đúc sống chết thành tấm lòng đồng đội. Ôi những chàng trai tuổi mãi hai mươi năm đầu không về lại,

ngày vui này thương nhớ các anh. Gửi đến các anh kỉ niệm thời trai trẻ hào hoa, thời "Rừng Đới", thời của chúng mình làm sao quên nổi. Gửi cho nhau tâm sự nghẹn ngào chưa kịp nói, gửi cho nhau miền nồng ấm tâm linh, dưới tượng đài này hoa nở trên tay, người mất người còn ulla về trên trang sách.

Năm mươi năm sau về gặp mặt, chúng tôi đến đây cúi trước Tượng đài, ới những liệt sĩ Tiểu đoàn 76 bạn của chúng tôi, hãy về đây hưởng chút lòng thành khói hương thơm ngát, hãy về đây nhận hoa nhận sách, màu của những bông hoa vắt kiệt nắng làng quê, những trang sách trải những tâm tư thành những kỉ niệm nhớ thương người đồng chí, thành tài sản một đời làm chiến sĩ để cho con cho cháu tự hào.

Dưới Tượng đài uy linh xin được gọi tên nhau, trong một sáng thu Thái Nguyên như ngày xưa cũ. Hỡi những linh hồn Liệt sĩ Tiểu đoàn 76 ngày xưa. Khôn thiêng hãy về với chúng tôi đây, xin bài lay các anh những chiến binh một thời hào hoa tuổi trẻ. Xin bài lay những linh hồn đầu không còn mộ chí, xin hướng về chiến trường chúng ta đã cùng đi qua, tưởng nhớ vong linh của bao người đồng chí. Các anh là những bông hoa quý, những cánh chim thiêng trên Tượng đài bốn mùa thơm ngát hương hoa. Cúi đầu dưới Tượng đài chúng tôi cùng bài lay!"

Tôi ngược lên nhìn trời. Trời Thái Nguyên giống ngày xưa quá. Thái Nguyên là tuổi trẻ của đời chúng tôi. Thái Nguyên chứng kiến chúng tôi náo nức vác súng vào chiến trận. 100 bông hoa hồng dâng lên. Tám mươi khuôn mặt cựu binh đã già và một trung đội lính trẻ đứng bên nhau. Làn khói xanh dốt 3 cuốn sách gửi cho đồng đội bay lên quán quýt Tượng đài. Tôi biết rằng những liệt sĩ d76 đang nhìn chúng tôi với nụ cười giống hệt như ngày ấy ở thao trường này chúng tôi gần bó bên nhau.

Nói lời đồng đội

Không giống như các cuộc mít tinh khác tôi từng biết. Lời phát biểu của đồng chí trưởng BLL Bạn chiến đấu d76 không kính thưa các đại biểu có quân hàm cao trước thấp sau. Trước tiên là thưa hương hồn liệt sĩ và thân nhân liệt sĩ, rồi đến các cựu chiến binh rồi đến kính thưa các vị khách quý. Không phải là diễn văn mà là nói lời "Đồng đội". Hôm nay chúng tôi trở về thuở lính binh nhì. Chúng tôi đang trở lại đúng là mình 50 năm trước.

Hội trường không đông. 600 chiến sĩ ra đi ngày ấy, hôm nay chỉ còn ngót trăm người và hơn chục thân nhân của các liệt sĩ và của những đồng đội đã mất vì bệnh tật. Chúng tôi im lặng, nuốt nước mắt vào lòng và tự hào. Có những người vợ già lần đầu tiên nghe thấy các bạn chồng ca ngợi chồng mình. Giọt nước mắt của những người đàn bà già nua cả đời lo toan ruộng nương ở

Đồng đội d76 trong ngày gặp lại

Chụp ảnh lưu niệm tại Tượng đài anh hùng dũng sĩ Tây Nguyên

Dâng hoa và sách cho đồng đội

một hội trường mít tinh sang trọng, sao mà mặt chất đến thế...

Tôi trích một đoạn nói lời đồng đội của Trưởng BLL:

"Trong 600 chiến sĩ d76 ngày ấy nhiều đồng chí trở về thành đạt. Các đồng chí là Anh hùng LLVTND, là cán bộ cấp cao, là cán bộ tỉnh, là các Giám đốc Sở, Giám đốc Doanh nghiệp, Giáo sư Tiến sĩ, hay là Nông dân. Nhưng hôm nay điều đó không quan trọng. Điều quan trọng là chúng ta về đây để tìm lại ta, người Binh nhì ngày xưa. Hôm nay tất cả chúng ta là Binh nhì.

Chúng ta thẳng tiến là nhờ có bao nhiêu đồng đội chúng ta không thẳng tiến. Chúng ta học hành đỗ đạt là nhờ bao đồng chí mình còn gửi thân xác nơi

heo hút rừng sâu. Người tôn vinh và cùng sẻ chia khó nhọc cuộc đời chúng ta chính là những người vợ chịu thương chịu khó của mình, người biết đủ nỗi vui buồn, cho ta tựa lưng những khi cơn sốt rừng trời dậy, người xoa dịu những vết thương chiến trận khi trái gió trở trời, người tự hào làm vợ lính d76 và theo ta đi hết cuộc đời.

Một đêm mùa đông tiểu đoàn lên tàu ở ga Lương Sơn vào Nam. Con tàu cũ kĩ già nua chờ đợi áp tuổi trẻ. Đó là những chàng trai ở các trường Đại học Cơ Điện, Đại học Sư phạm Việt Bắc, Đại học Y khoa, Đại học Nông nghiệp 3, các trường trung cấp: Tài chính, Bưu điện, Thủy lợi, Kiến thiết cơ bản Phố Yên, Luyện kim, Cơ điện Hoàng Văn Thụ, Trường Công nhân Kỹ thuật 3. Các công nhân của khu Gang Thép, Nhà máy Điện Cao Ngạn, Mỏ than Làng Cẩm, Mỏ than Khánh Hòa, Phấn Mễ, nhà máy Cơ khí Mỏ, các cán bộ kỹ thuật các Đoàn Địa chất, Nhà máy Điện Cao Ngạn, Nhà máy Giấy Hoàng Văn Thụ, các chàng trai người Tây Phú Lương, các chàng trai 18 đôi mươi từ ruộng đồng Phố Yên, Đồng Hỷ, các Nông trường Sông Cầu, Quần Chu... trên quê hương Việt Bắc".

Cả hội trường rung rung nước mắt như thấy hiện lên một trăm ngày đi trên Trường Sơn và một ngàn ngày chúng tôi đánh trận cho đến ngày thống nhất 30/4/1975. Những người bạn lính d76 ra đi từ Thái Nguyên ngày ấy nằm lại ngang đường từ Tây Nguyên về Sài Gòn. Họ mãi mãi sống tuổi đời hai mươi. Họ đang hiện về Thái Nguyên hôm nay cùng chúng tôi đây.

"...Ngày ấy hầu như chúng ta chỉ ăn 1 lạng gạo một ngày mà vẫn chiến đấu miền man từ mùa khô qua mùa mưa. Mỗi trận đánh mỗi chiến dịch gặp lại nhau là lại nhắc về Tiểu đoàn 76 của mình, là lại nhớ về trường cũ, phân xưởng cũ thân yêu. Chúng ta chiến đấu với lòng mong mỏi được trở lại mái trường công xưởng ruộng đồng. Tôi không thể kể hết những gian nan đói rét bệnh tật ác liệt trong 1000 ngày chiến đấu ở đây. Tôi không thể kể hết những bạn đã nằm lại trên chiến trường cùng như các chiến công của các đồng đội d76 ngày ấy. Nhưng gần nửa thế kỉ sau tôi vẫn nhớ những cái tên dũng sĩ nổi lên. Tôi nhớ Thân Như Ngón dũng sĩ Chư Ngê, tôi nhớ Nguyễn Văn Lệ cầm cờ trên căn cứ Cẩm Ga, tôi nhớ Vũ Đình Quyết bắn cháy xe tăng trên đường 20, tôi nhớ Khuất Duy Hoan dũng sĩ diệt xe cơ giới. Nhớ những chiến sĩ ra đi từ Gang Thép vác đại liên lao vào trận. Nhớ anh Việt già, anh Ngô Quý Cường đêm tấn công Chư Ngê. Nhớ anh Quỳnh giáo viên cấp 3 ở Bắc Cạn rất hiền lành hi sinh ở cao điểm 525, nhớ anh Đỗ Hưng người TP. Thái Nguyên bắn 12 li 7, nhớ anh Nguyễn Văn Vượng sinh viên đại học Nông Nghiệp 3 - chiến sĩ vận tải e48 đã bao lần tự tay chôn cất đồng đội d76 của mình trong nước mắt. Tôi nhớ Hoàng Minh Dương, Ngô Thịnh, Nguyễn Mạnh Tiêu sinh viên (SV) ĐH Cơ Điện là những lính trinh sát gan dạ, tôi nhớ sự hi sinh lâm liệt của B trưởng Bế Thanh Bình, Nguyễn Quốc An c2 d76 dưới chân đèo Cả. Tôi tưởng như đầu dây vẫn có bóng Đào Hương người Hà Tĩnh trong đêm đánh vào Tuy Hòa ôm chặt tên lính nguy đã rút chốt lựu đạn, để nó xuống tránh cho đội hình đỡ bị hi sinh...

(Xem tiếp trang 39)

Miền xanh “bùng giắc”

Ký: Kim Ngân

Hái chè đối công, một nét đẹp trong sản xuất tồn tại từ nhiều năm nay ở các địa phương, trong đó có Văn Hán

Nếu ai đã từng đến xã Văn Hán (Đồng Hỷ, Thái Nguyên) chừng 10 năm về trước, nay trở lại chắc hẳn sẽ ngỡ ngàng. 10 năm cho một sự đổi thay toàn diện ở vùng đất vốn nhìn đâu cũng thấy khó như Văn Hán quả là điều khiến người ta nể phục.

Những con đường của lòng dân

Văn Hán hôm nay như vừa bước ra từ câu thần chú biến hóa thần thông nào đó. Từ chỗ không có một mét đường bê tông nào, các thế hệ 7X, 8X vẫn kể cho nhau nghe về những đám cưới gặp trời mưa chú rể phải rước dâu bằng xe cải tiến, những người còn lại trong đoàn rước dâu nhiều người mang ủng. Những lớp bùn đỏ khi nhào nhoe, lúc đặc quánh luôn chực chờ “nuốt” luôn cả chân người. Mãi đến năm 2010, xã mới bắt đầu làm tuyến đường nhựa đầu tiên. Bắt tay vào thực hiện chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng Nông thôn mới, Văn Hán

nằm trong top những xã có xuất phát điểm thấp, không những của huyện Đồng Hỷ mà còn của tỉnh.

Ấy thế mà, đến nay 64km đường xã và đường từ trung tâm xã đến đường huyện đều đã được trải nhựa và bê tông hóa, đạt tỷ lệ 100%. Hơn nữa, các tuyến đường đều đạt chuẩn theo cấp kỹ thuật của Bộ Giao thông Vận tải. Tất cả hơn 26km đường trục xóm và liên xóm cũng đều đã được cải tạo, cứng hóa. Tổng chiều dài đường ngõ xóm của xã là 146,4km, thì đến nay đã có trên 90% đảm bảo không lầy lội vào mùa mưa...

Nghe tôi bày tỏ sự thán phục của mình trước những thành quả của xã Văn Hán trong việc thay đổi “diện mạo” một cách nhanh chóng những năm qua, đồng chí Lương Văn Hoan, Phó Chủ tịch UBND xã một mực: Nhờ vào bà con cả nhà báo ạ. Vì nếu người dân không chung tay thì không thể có kết quả của ngày hôm nay. Chúng tôi gần như không gặp phải khó khăn gì đáng kể trong việc tuyên truyền để bà con hiến đất, hoa màu và công trình trên đất để làm đường. Nhà mất nhiều, nhà mất ít nhưng ai cũng

sẵn sàng nhường phần tài sản của gia đình mình cho cộng đồng. Ngược lại, trong những cộng đồng ấy bà con cũng biết san sẻ với nhau lắm. Hề gia đình nào phải phá dỡ quá nhiều công trình hay đơn giản chỉ là một bức tường bao rất dài, dù gia chủ không đòi hỏi nhưng bà con trong xóm sẽ tự khắc chụm vào hỗ trợ lại một phần vật liệu, tiền của hoặc công sức để bù đắp và giúp gia chủ kiến thiết lại.

Cứ như thế, xóm này lan tới xóm khác, cách làm hay của xóm này được xóm kia học tập, dần dần cả 17 xóm (sau khi sáp nhập hiện nay xã Văn Hán còn 14 xóm) không những đều cải tạo, nâng cấp được các tuyến đường giao thông đảm bảo tiêu chí nông thôn mới mà còn xây dựng được quỹ dùng để duy tu, bảo dưỡng đường thường xuyên.

Kết quả trên đã góp phần quan trọng giúp Văn Hán sau 5 năm thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới (2015 - 2020) không những đã duy trì mà còn nâng cao được chất lượng tiêu chí để đáp ứng yêu cầu đối với xã đạt chuẩn nông thôn mới nâng cao.

Đưa chúng tôi đi thăm một vài tuyến đường xóm, vị Phó Chủ tịch UBND xã trẻ tuổi không giấu được niềm vui, chỉ về phía những ngôi nhà lấp ló trong tán cây xanh mát. Đó là nhà của ông Lương Đức Bảo người đã hiến gần 1.500m² đất ruộng và bãi chèn cho con đường của xóm chạy qua. Kia là nhà ông Hứa Văn Lâm. Gia đình ông Lâm đã tự nguyện hiến gần 2.000m² đất các loại để tuyến đường xóm được mở ra rộng, đẹp. Còn đây là tuyến đường nối xóm Thịnh Đức với xóm La Dùm. Tuyến đường này dài 2,6km mới được bê tông hóa hồi đầu năm nay. Để làm được tuyến đường này, tất cả 29 hộ dân sống ở hai bên mặt đường đã hiến gần 10.000m² đất mà chẳng mấy may suy tính thiệt hơn...

Thu vào tầm mắt hình ảnh những con đường làng uốn lượn như những dải lụa trắng len lỏi, vắt mình qua những mảng màu xanh ngắt của đồi rừng và những nương chè. Xe chạy chậm chậm, gió thu nhẹ nhẹ ập vào khứu giác hương thơm dịu dịu từ những vệt chè xanh trải dài ven đường.

- Bà con mình giờ trồng chè theo hàng lối đẹp quá! Mà mùi hương này chắc là của chè lai rồi - Tôi thốt lên.

- Thơm đúng không nhà báo. Đúng là các giống chè lai không chỉ cho năng suất cao mà còn rất lợi hương. Những người làm chè lâu năm có thể phân biệt được các giống chè chỉ thông qua mùi hương khi đi ngang qua bãi - Phó Chủ tịch Lương Văn Hoan cho biết thêm: Văn Hán giờ có gần 1.000ha chè kinh doanh, hầu hết đều là các giống chè lai. Chè cũng là một trong những “mũi nhọn”, giúp tỷ lệ hộ nghèo của địa phương vốn ở mức cao nay giảm còn chưa đến 1%.

Chị Dương Thị Chang, Giám đốc HTX chè Văn Hán (áo trắng) hướng dẫn xã viên thu hái chè đúng kỹ thuật

Đường bê tông "vươn mình" tới từng ngõ xóm. Ảnh: Mạnh Hùng.

Vững chãi những "chân kiềng"

Với 1.000ha chè kinh doanh, diện tích chè của Văn Hán chiếm hơn 1/3 diện tích chè toàn huyện Đồng Hỷ. Văn là trồng chè nhưng cách sản xuất chè của người dân Văn Hán đã không còn như trước. Đó cũng là nguyên do giúp cho nguồn thu từ chè của người dân chiếm tới 60% doanh thu toàn xã.

Anh Hoan chia sẻ: Chuyển đổi sang trồng chè lại đã giúp cho năng suất và chất lượng chè của Văn Hán tăng lên rõ rệt. Sản lượng chè búp tươi hàng năm hiện nay đạt khoảng 13.000 tấn, gấp nhiều lần so với chục năm về trước.

Nhờ được tham gia các lớp tập huấn, tham gia các chuyển học tập kinh nghiệm nên tư duy của người dân trong canh tác đã thay đổi rõ rệt. Người dân đã chuyển từ việc canh tác thụ động sang chủ động. Hệ thống tưới tiết kiệm và thông minh được người dân trang bị hầu như hết các bãi chè. Thế nên, thay vì chỉ thu chè chính vụ, đến nay khoảng 50% diện tích chè trong toàn xã có thể làm chè vụ đông, nhờ đó mà nguồn thu của các hộ trồng chè được nâng lên đáng kể.

Ngày càng nhận ra tầm quan trọng của việc xây dựng thương hiệu nên người trồng chè ở Văn Hán không bán chè tươi cho thương lái các nơi khác đến thu mua nữa, nhiều hộ đã học hỏi kỹ thuật chế biến để tạo ra các sản phẩm chất lượng cao, bán được giá. Cùng với đó, lần lượt 5 hợp tác xã sản xuất và chế biến chè trên địa bàn xã đã ra đời. Đi kèm với đó là một diện tích lớn chè của người dân được chuyển sang sản xuất theo tiêu chuẩn VietGAP và hướng hữu cơ, được các HTX hợp đồng thu mua tại chỗ với giá cả ổn định.

Một trong những người tiên phong và dám thay đổi là chị Dương Thị Chang, xóm Ba Quà. Mong muốn xây dựng thương hiệu cho chè Văn Hán luôn được chị ấp ủ. Năm 2019 chị Chang đã thành lập HTX chè Văn Hán trên cơ sở nhóm sở thích làm chè an toàn của chị em phụ nữ trong chi hội. Từ đó,

chị Chang đã cùng với các thành viên trong HTX lập kế hoạch sản xuất, tham gia các khóa học về quản trị HTX, sản xuất, chế biến chè an toàn, chất lượng, giới thiệu, quảng bá sản phẩm... Đến nay, HTX có 8 dòng sản phẩm từ trung bình đến cao cấp. Trung bình mỗi tháng, HTX bán được 1 tấn chè khô với giá bán từ 200 - 500 nghìn đồng/kg.

Đến nay, Văn Hán đã có 5 sản phẩm chè được chứng nhận OCOP. Chè Văn Hán ngày càng được nhiều người tiêu dùng biết đến và ưa chuộng.

Sự thay đổi trong tư duy sản xuất của người dân còn mang lại những tín hiệu tích cực từ việc trồng rừng. Là xã có diện tích đất tự nhiên lớn nhất huyện, Văn Hán hiện có khoảng 4.000ha rừng, mỗi năm khoảng 500ha cho khai thác. Thu nhập vài trăm triệu đồng từ rừng với nhiều gia đình đã không còn là chuyện hiếm.

Qua rồi cái thời trồng rừng theo dự án PAM hay dự án 327, trồng rừng chỉ mong đổi lấy gạo ăn. Cũng qua rồi cái thời phần lớn diện tích rừng do các lâm trường quản lý. Từ năm 2015, Công ty Lâm nghiệp Thái Nguyên đã trả lại cho địa phương quản lý hơn 1.600ha rừng. Trở thành chủ nhân của những vạt rừng khiến tinh thần người dân phấn chấn. Không một rẻo đất nào còn bỏ trống. Cây chè đã giúp bà con có thu nhập thường xuyên nên rừng cũng không còn ai chặt bán non nữa. Thường cây keo đủ 6 năm tuổi người dân mới khai thác, nhờ vậy mà giá bán cũng cao hơn, mỗi lần thu hoạch tiền cũng "ra tầm ra món" hơn.

Phó Chủ tịch Lương Văn Hoan cũng thông tin thêm: Theo chủ trương chung của huyện nhằm làm tăng giá trị gỗ rừng trồng, hiện nay xã Văn Hán cũng đang là địa phương tiên phong của huyện phối hợp với cơ quan chuyên môn thực hiện các bước để tiến hành cấp chứng chỉ rừng FSC (Tiêu chuẩn quản lý rừng bền vững) cho hơn 1.300ha của người dân. Tiêu chuẩn FSC nhằm tạo ra nguồn nguyên liệu có nguồn gốc rõ ràng, an toàn, chấm dứt tình trạng khai thác gỗ từ việc phá rừng, bảo vệ rừng hiệu quả.

Dự kiến, từ nay đến cuối năm công việc này sẽ hoàn thành. Được biết, khi chứng chỉ này được cấp, giá gỗ sẽ tăng bình quân cao hơn 7% so với giá thị trường và người dân sẽ được cam kết bao tiêu toàn bộ rừng khi khai thác.

Hạ tầng giao thông đồng bộ, kinh tế đồi rừng,

vườn bãi phát triển, thu nhập của người dân được nâng lên kéo theo thương mại, dịch vụ cũng nhờ đó mà phát triển nhanh chóng. Không còn là cảnh đói hiu, vắng vẻ như trước, ngoài chợ Văn Hán, ngay khu vực trung tâm xã hiện nay các cửa hàng, cửa hiệu cũng mọc lên san sát đáp ứng mọi nhu cầu thiết yếu tại chỗ của người dân.

Vậy là có thể coi làm chè, trồng rừng và kinh doanh dịch vụ là 3 chân kiềng vững chãi giúp đời sống của bà con trong xã ngày càng sung túc? Tôi đặt câu hỏi mang tính tổng kết.

Chưa, còn một "chân kiềng" nữa. Phó Chủ tịch Hoan nhanh nhẩu: Một bộ phận người dân Văn Hán còn một nguồn thu đáng kể khác từ xuất khẩu lao động. Toàn xã hiện có hơn 400 người đi làm việc tại thị trường Đài Loan, Nhật Bản, Hàn Quốc. Nguồn thu nhập này không hề nhỏ với các gia đình có người thân đang xuất ngoại.

Những đổi thay ở Văn Hán được ghi dấu bằng Quyết định công nhận xã đạt chuẩn nông thôn mới của UBND tỉnh năm 2018. Không bằng lòng với những gì đã đạt được, xác định xây dựng nông thôn mới chỉ có điểm bắt đầu, không có điểm kết thúc, các cấp ủy Đảng, chính quyền và nhân dân trong xã tiếp tục phấn đấu nâng cao chất lượng tiêu chí xây dựng xã đạt chuẩn nông thôn mới nâng cao. Và, mục tiêu đề ra đã đạt được vào năm 2021.

Nhưng, suy cho cùng thì chương trình gì, dự án gì hay nói đến sự đổi thay ra sao thì thước đo quan trọng và chính xác nhất có lẽ vẫn là chất lượng cuộc sống của người dân. Về điểm này, lại thêm một lần nữa mình chứng cho những bước tiến của Văn Hán. Nếu như năm 2018, thu nhập bình quân đầu người của xã mới đạt 32 triệu đồng/năm, con số này vào năm 2019 là 35 triệu đồng và tiếp tục tăng lên 39 triệu đồng vào năm 2020. Năm 2021, con số này đã đạt đến 45 triệu đồng.

Phó Chủ tịch UBND xã Lương Văn Hoan còn bật mí rất nhiều dự định, nhiều mong muốn mà cấp ủy, chính quyền xã đang nỗ lực, từng bước đồng hành cùng bà con trong xã. Với những gì được mắt thấy tai nghe, chúng tôi tin, ý chí và sức mạnh đoàn kết của những con người ở mảnh đất này sẽ còn tạo ra rất nhiều "quả ngọt" trong một tương lai không xa nữa.

“Sập bẫy” vì tin quảng cáo mật ngọt

Vào mạng xã hội Facebook, tôi thấy tràn ngập những trang quảng cáo mời gọi tuyển nhân viên có thu nhập cao qua mạng như “Sàn TMDT Lazada”, “Việc làm trực tuyến”, “Shopee tuyển dụng online”, “Làm thêm mùa dịch”... Chỉ cần để lại một dấu chấm ở trang quảng cáo “Việc làm trực tuyến” trên mạng xã hội Facebook, chưa đầy mười phút sau tôi nhận được nhắn: Bạn đủ điều kiện ứng tuyển, kết bạn ngay với nhân viên để được hướng dẫn cụ thể. Zalo: 0163480XXXX (Bích Khuyên). Làm theo hướng dẫn, tôi đã nhắn cho số zalo có tên Bích Khuyên để được “phỏng vấn”. Nhân viên này nhanh chóng giới thiệu với tôi: em là Tô Bích Khuyên làm ở công ty TNHH Shopee - Chi nhánh TP. Hồ Chí Minh. Để tôi tin tưởng, người này còn gửi cả ảnh thẻ nhân viên của mình.

Công việc chính của cộng tác viên mà tôi cần làm được Bích Khuyên giới thiệu là thanh toán những đơn hàng do hệ thống đưa xuống (thanh toán vào tài khoản ngân hàng chuyên dụng của hệ thống để kích hoạt mua và độ hot của sản phẩm). Sau khi thanh toán xong, hệ thống xử lý trong 5-10 phút, cộng tác viên sẽ lập tức được hoàn lại tiền vốn + hoa hồng. Ví dụ NHIỆM VỤ của tôi là đặt một đơn hàng 900 nghìn đồng thì hoa hồng sẽ nhận 90 nghìn đồng. Vậy, tổng shop hoàn trả cho tôi là 990 nghìn đồng. Lời giới thiệu của Khuyên càng hấp dẫn hơn bởi hoa hồng không phải trả theo ngày mà xong NHIỆM VỤ nào được tất toán ngay NHIỆM VỤ đó! Mỗi ngày làm được tối đa 3 NHIỆM VỤ, nếu làm đủ thu nhập 1 ngày khoảng 300 nghìn - 1 triệu đồng!

Nhân viên này cũng giải thích với tôi: Trên shopee có rất nhiều gian hàng kinh doanh buôn bán. Để gian hàng của họ được lên Top, hay được đánh giá là Shop yêu thích, cần lượng người đặt đơn để tạo “tương tác”, vì vậy họ thuê bạn là người mua hàng để làm NHIỆM VỤ, mỗi lượt đặt hàng thành công của bạn sẽ được trả hoa hồng là 10 - 15% giá trị đơn hàng. Lợi ích công việc này là bạn nhận được hoa hồng còn bên Shop được quảng bá thương hiệu sản phẩm. Vì vậy việc hợp tác này 2 bên cùng có lợi. Khuyên cũng gửi cho tôi rất nhiều tin nhắn thể hiện khách hàng được chỉ trả tiền hoa hồng thành công để tạo dựng lòng tin.

Theo lời giới thiệu của Khuyên thì công việc này quá thực đơn giản, chỉ cần vài thao tác trên chiếc điện thoại thông minh và có số tài khoản ngân hàng để giao dịch là tôi có thể kiếm được “tiền tươi” dễ dàng, mà chỉ tranh thủ thời gian rồi, lại “mưa không đến mặt, nắng không đến đầu”. Để kiểm chứng những lời Khuyên tư vấn, tôi đã gọi điện tới hệ thống SHOPEE (SHOPEE VIETNAM) và nhận được câu trả lời: Công ty không nhận nhân viên làm việc theo hình thức trên.

Thế nhưng, không phải ai cũng đủ tỉnh táo để liên hệ với công ty trước khi bắt tay vào làm việc. Phần đa, khi nghe những lời quảng cáo, mời gọi hấp dẫn từ người tư vấn đều dễ dàng bị “sập bẫy”. Như trường hợp của chị Ngô Thị Nguyệt, sinh năm 1983, ở phường Túc Duyên (TP. Thái

Cảnh giác trước “mê hồn trận” lừa đảo qua mạng

Bài 2:

“Vỡ mộng” làm giàu trên mạng

Minh Hiếu

Tin tưởng vào những lời quảng cáo kiếm tiền nhanh, đơn giản khi làm cộng tác viên xử lý đơn hàng online trên các gian hàng điện tử hay đầu tư tài chính với số lãi siêu khủng trong thời gian ngắn, nhiều người đã “khóc đờ, máu đờ” khi mất số tiền hàng trăm, thậm chí hàng tỷ đồng để trả học phí cho sự thiếu hiểu biết của mình.

Nạn nhân đến trình báo tại cơ quan công an

Nguyên). Đang làm thuê rất vất vả mà lương tháng chỉ vài triệu đồng cho một quán ăn ở phường Trưng Vương nên thời gian rảnh, chị muốn kiếm thêm thu nhập để trang trải cuộc sống, nuôi con ăn học. Lướt mạng Facebook thấy thông tin tuyển làm thêm, chị khắp khởi mừng thầm khi được đưa vào nhóm kín trên Zalo để kiếm tiền. Sau đó, chị Nguyệt thực hiện NHIỆM VỤ đầu tiên và chuyển khoản đơn hàng trị giá 700 nghìn đồng. Chỉ 15 phút sau, tài khoản của chị đã nhận đủ cả tiền gốc và hoa hồng là 770 nghìn đồng.

Thấy kiếm tiền dễ dàng, chị Nguyệt đã liên tiếp chuyển tiền nhiều lần để thực hiện các NHIỆM VỤ

tiếp theo nhưng hệ thống liên tục báo lỗi. Chị thắc mắc và được nhân viên tư vấn cứ tiếp tục thao tác các NHIỆM VỤ khác, khi hệ thống được khắc phục, Công ty chuyển hoa hồng một thể. Tổng cộng chị chuyển khoản 15 lần với số tiền hơn 350 triệu đồng. Sau nhiều lần không được hoàn lại gốc và hoa hồng như trước và mất liên lạc lại với người đã giới thiệu mình vào làm, biết mình bị lừa chị đã đến cơ quan Công an trình báo. Hôm tôi gặp chị, thấy sự lo lắng, tuyệt vọng trên đôi mắt nhiều nếp chân chim của chị. Không xót xa sao được khi trên 350 triệu là số tiền lớn chị làm lữ

làm việc, tích góp bao nhiêu năm để trang trải cuộc sống và nuôi dạy con cái, giờ phút chốc “không cánh mà bay”. Chưa đầy một tháng sau khi sự việc xảy ra, chị suy sụp hoàn toàn và vẫn giấu kín mọi việc không cho người thân hay. Trong câu chuyện trình bày với điều tra viên, chị đã bật khóc nức nở: “Tại tôi tham quá, làm gì có công việc nào kiếm tiền nhanh lại dễ dàng thế chứ. Tôi sai rồi, chỉ mong không chị em nào mắc như tôi nữa...”

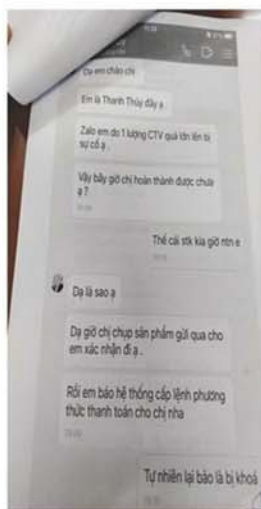
Không riêng chị Nguyệt, chúng tôi còn gặp nhiều phụ nữ có trình độ như sinh viên, cán bộ, công chức cũng đã bị lừa “cháy túi” hàng trăm triệu đồng khi làm NHIỆM VỤ “giặt đơn” nói trên. Như trường hợp chị Hoàng Thị Thắm, hiện đang làm kế toán ở một đơn vị đóng tại huyện Đồng Hỷ. Chỉ vì muốn tìm việc làm thêm mà chị Thắm đã bị “cho vào trồng”, mơ tưởng công việc nhẹ nhàng thu nhập cao, nhanh chóng và cuối cùng bị lừa mất trên 130 triệu đồng.

Điều đáng nói là, ngoài những lá đơn trình báo của công dân về việc bị lừa đảo chiếm đoạt tiền thông qua hình thức tuyển dụng nhân viên bán hàng (seller), cộng tác viên online để hưởng hoa hồng mà lực lượng Công an tiếp nhận, vẫn còn không ít nạn nhân vì số tiền bị lừa không nhiều hoặc lo ngại người nhà biết nên “ngậm bồ hòn” làm ngọt không đến trình báo.

“Cháy túi” vì tin đầu tư nhanh, thu lãi khủng

Mơ ước kiếm tiền nhanh chóng qua đầu tư tài chính, nhiều người đã đầu tư tiền ào và rồi chuỗi đắng khi mất rất nhiều tiền thật. Điển hình là vụ việc của chị Hoàng Thị Cúc, sinh năm 1989, ở phường Trung Thành (TP. Thái Nguyên). Chị Cúc tham gia đầu tư kinh doanh qua mạng dưới hình thức ủy thác đầu tư cho đại lý Eslite. Khi đầu tư, vốn khởi điểm là 10 triệu đồng/tài khoản, chị Cúc ủy thác vốn cho công ty Eslite để văn phòng Eslite theo cuộc tại trang web: <https://ploutosnet.com> với cam kết lãi suất trên 300 nghìn đồng/ngày với điều kiện chị phải trích lại 30% phí lợi nhuận. Do tin tưởng nên chị Cúc đã mở 2 tài khoản, nạp tổng số tiền 152 triệu đồng nhưng sau đó không rút được lãi. Những ngày sau đó, chị đã nhiều lần liên hệ lại với đại lý thì chỉ thấy những tiếng “tút tut” kéo dài.

Cũng mong kiếm tiền nhanh chóng qua đầu tư tài chính, tin tưởng vào lời tư vấn của người bạn, khoảng tháng 9 năm 2020, chị Nguyễn Thị Thu Minh, sinh năm 1992, phường Tân Thịnh đã tham gia đầu tư tài chính vào sàn Fxtradingmarkets do tổ chức Lion Community (Lion Group) đại diện đứng ra giao dịch theo hình thức đầu

Một tin nhắn nạn nhân gửi tiền qua hình thức chuyển khoản khi làm cộng tác viên online

Những tin nhắn trao đổi giữa nhân viên chốt sale “dụ dỗ” phụ nữ làm thêm online để lừa đảo chiếm đoạt tài sản

tư ngoại hối Forex để nhận lợi nhuận siêu khủng đều hàng tháng từ 20 - 25% (lãi suất 240 - 300%/năm). Khi đầu tư, chị hào hứng, tràn đầy hy vọng vào lời “bánh vẽ” của người tư vấn rằng đồng tiền FXT sẽ lên sàn quốc tế, nếu không rút tiền ra khỏi hệ thống sẽ được quy đổi sang đồng tiền FXT người đầu tư nắm giữ đồng FXT sẽ có cơ hội nhân 2, thậm chí nhân 100 lần tài sản đầu tư của mình. Tuy nhiên, trong hai tháng, sau nhiều lần nạp tiền vào tài khoản của mình trên trang web “Fxtradingmarkets”, chị Minh không thể truy cập được vào trang web. Khi đó, chị đã liên lạc với người bạn để đòi lại tiền đầu tư nhưng không được. Vậy là chị Minh đành chấp nhận “đổ sông đổ biển” số tiền trên 200 triệu đồng.

Có lẽ không riêng chị Minh mà thời điểm giữa năm 2021 vừa qua, khi thông báo của nhà sáng lập vào sàn “Fxtradingmarkets” dừng hoạt động, cùng với hàng loạt các website liên quan không thể truy cập, nhiều người trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên và cả nước đã “chết đứng” bởi họ đang đầu tư hàng trăm, thậm chí hàng tỷ đồng vào sàn giao dịch này. Thống kê cho thấy tại Việt Nam có ít nhất 60.000 người đang lao đao vì bỏ tiền đầu tư vào sàn “Fxtradingmarkets”. Nhiều người đi vay mượn bạn bè, người thân, còn cầm cả giấy tờ nhà đất để lấy tiền đầu tư giờ chỉ biết khóc ròng vì mất trắng tiền đầu tư và chìm trong đống nợ.

Theo các chuyên gia, nhiều mạng lưới được quảng cáo là đầu tư tiền số nhưng lại không hề có nền tảng tiền kỹ thuật số nào trên đó. Dù vậy, người ta vẫn đổ xô vào đầu tư vì tin nhau. Từ đó dẫn đến bị lừa đảo hoặc thậm chí vi phạm pháp luật bởi Việt Nam chưa công nhận các loại tiền kỹ thuật số là phương tiện thanh toán hay loại hình đầu tư hợp pháp. Từ các vụ việc trên có thể thấy, các nhà đầu tư thường đi theo phong trào, cả tin và có đôi chút tham lam, thấy lãi suất cao, nhưng không kiểm chứng mà đã đổ vào đầu tư tiền ảo, nên mất tiền thật. Tưởng rằng chỉ vài cú nhấp chuột, là sẽ ngồi “rung đùi” khi tiền từ “cháy” vào

túi, sở hữu tiền tỷ, nhà lầu, xe hơi nhưng cuối cùng lại “cháy túi” và ngập trong nợ nần.

“Không có bữa trưa nào miễn phí”

Tôi cứ nghĩ đi nghĩ lại về câu ngạn ngữ phương Tây này, tương tự như “Miếng pho mát miễn phí chỉ nằm trong bẫy chuột”, khi đi tìm hiểu thông tin về những vụ lừa đảo qua mạng, từ việc xin làm cộng tác viên online cho các sàn giao dịch thương mại điện tử, hay đầu tư tài chính trên mạng thời gian qua. Có thể nhận thấy, các nạn nhân bị lừa đảo dễ dàng do bị đánh vào lòng tham khi tìm kiếm việc làm, đầu tư đơn giản mà thu nhập cao trên mạng. Do đó đã tự nguyện “sập bẫy”, trở thành “con mồi” béo bở cho các trò lừa đảo qua mạng đó!

Mới đây nhất là vào ngày 3/8/2022, anh Trần Văn Minh, sinh năm 1970, ở xã Huống Thượng (TP. Thái Nguyên) kết bạn với tài khoản Zalo mang tên “Hải Anh” của một đối tượng giới thiệu việc làm kiếm thêm thu nhập. Theo lời hướng dẫn, anh đã tải ứng dụng “CoinCasino” về điện thoại di động của mình rồi nạp tiền vào chơi để được hưởng hoa hồng. Sau đó, anh Minh chuyển tổng số tiền 250 triệu đồng đến số tài khoản Ngân hàng Á Châu mang tên Lê Quang Huy nhưng hoa hồng đầu không thấy, chỉ thấy số tiền lớn bị mất, làm cuộc sống gia đình bị đảo lộn.

Gặp gỡ những nạn nhân bị lừa đảo, tôi thấy họ vừa đáng thương lại vừa đáng trách. Mong rằng từ thực tế bản thân, mỗi người hãy lấy đó làm bài học kinh nghiệm “xương máu” nhớ đời để không mắc phải. Đồng thời, “rỉ tai” tuyên truyền cho bạn bè, người thân để không ai bị “tiền mất, tật mang”, gặp phải những hệ lụy đau lòng từ việc lừa đảo qua mạng...*

Bài 3: Giao dịch tài chính trên mạng, cần thận “tiền mất, tật mang”

(*) Tên của các nạn nhân đã được thay đổi

Cho ngày hội mỹ thuật

Minh Khuê

Triển lãm chào đón sự tham gia của 15 tỉnh trong khu vực, gồm: Lào Cai, Bắc Giang, Phú Thọ, Yên Bái, Hòa Bình, Lai Châu, Điện Biên, Hà Giang, Tuyên Quang, Sơn La, Vĩnh Phúc, Cao Bằng, Lạng Sơn, Bắc Kạn và Thái Nguyên. Đến với sự kiện, người xem sẽ được thưởng lãm 210 tác phẩm mỹ thuật (của 190 tác giả) với sự đa dạng về đề tài phản ánh - từ đời sống, phong tục tập quán, nét văn hóa đặc trưng đến các lĩnh vực kinh tế - xã hội vùng Tây Bắc - Việt Bắc, thông qua những chất liệu thể hiện sinh động, như acrylic, lụa, sơn dầu, mực nho, sơn mài, khắc gỗ, bút sắt trên giấy, gốm... Trong đó, có 163 tác phẩm hội họa, 30 tác phẩm đồ họa và 17 tác phẩm điêu khắc.

Đơn vị có nhiều tác phẩm tham dự nhất lần này là tỉnh Phú Thọ với 26 tác phẩm. Đơn vị có ít tác phẩm tham dự nhất là tỉnh Sơn La với 6 tác phẩm. Tỉnh Thái Nguyên có 24 tác phẩm của 21 tác giả tham gia.

Một điều đặc biệt của triển lãm lần này là cùng với hình thức triển lãm trực tiếp sẽ có thêm hình thức triển lãm online 3D.

Triển lãm ảo 3D trưng bày 210 tác phẩm ảnh, được chia thành 1 hoặc 15 không gian khác nhau, tương đương với mỗi tỉnh một không gian. Khi click vào triển lãm sẽ có 1 backdrop (phông nền) ghi tên triển lãm và thông tin giới thiệu vài nét về triển lãm. Tại mỗi tác phẩm trưng bày sẽ chạy chú thích tiếng Việt các nội dung: tên tác giả, tên tác phẩm, thể loại tác phẩm. Triển lãm sẽ có 1 hoặc 4 đến 5 link khác nhau trên website của của Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên (<https://vannghehainguyen.vn>).

Đây là hoạt động ý nghĩa thực hiện chủ trương chuyển đổi số của tỉnh, góp phần quảng bá tác phẩm của Triển lãm qua nền tảng số. Không chỉ có vậy, việc làm mang tính tiên phong này của tỉnh Thái Nguyên hứa hẹn sẽ mang lại rất nhiều sự mới lạ, phong phú đối với một triển lãm tầm cỡ khu vực cùng sự trải nghiệm thú vị cho công chúng yêu mỹ thuật.

Địa điểm tổ chức mỗi triển lãm luôn là điều được ban tổ chức sự kiện hết sức quan tâm, chú trọng. Sau những lần triển lãm tại một số địa điểm quen thuộc như Bảo tàng Văn hóa các dân tộc Việt Nam, Trung tâm Văn hóa - Nghệ thuật tỉnh, Nhà thi đấu tỉnh... thì lần này, các tác phẩm mỹ thuật sẽ được trưng bày tại một không gian mới, đó là Nhà hát Ca múa nhạc dân gian Việt Bắc. Đây là một thiết chế văn hóa hiện đại, sang trọng của cả vùng Việt Bắc vừa mới được đưa vào hoạt động. Với rất nhiều ưu thế: kiến trúc nổi bật, vị trí đắc địa ngay ở trung tâm thành phố, diện tích mặt

Đầu tháng 10 này, tại Nhà hát Ca múa nhạc dân gian Việt Bắc, Triển lãm Mỹ thuật khu vực III (Tây Bắc - Việt Bắc) lần thứ 27, năm 2022 sẽ chính thức được diễn ra. Triển lãm do Hội Mỹ thuật Việt Nam và Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Nguyên đồng tổ chức. Đến thời điểm này, công tác chuẩn bị cho Triển lãm đang hoàn tất những nội dung, hạng mục thiết yếu, sẵn sàng cho sự kiện quan trọng của giới mỹ thuật khu vực.

LẮP ĐẶT CỔNG CHÀO

Bản demo phần trang trí phía ngoài của Triển lãm

sàn rộng, thoáng giúp người xem có thể phóng tầm mắt khi thưởng lãm tác phẩm, cùng lợi thế khai thác được nguồn ánh sáng tự nhiên từ những ô cửa kính lớn,... hứa hẹn sẽ là một địa điểm lý tưởng, một món quà giá trị mà Thái Nguyên trân trọng dành tặng những tác phẩm, tác giả mỹ thuật cùng người yêu thích môn nghệ thuật này.

Không gian tầng 1 - gồm 9 khu vực và tầng 2 - gồm 5 khu vực là nơi các tác phẩm được trưng bày. Hiện các phần việc thiết kế, thi công đại trưng bày triển lãm; hệ thống đèn chiếu sáng; bục đặt tượng... đang được đơn vị thi công tích cực hoàn thiện.

Cùng với đó, hệ thống pano, áp phích, băng rôn tuyên truyền cho sự kiện; maket thiết kế trang trí phía ngoài Nhà hát (cổng chào, khu vực check-in, phướn, thảm đỏ...) và trang trí sân khấu cũng đang được chuẩn bị sẵn sàng. Tất cả đều được các họa sĩ là hội viên Chi hội Mỹ thuật - Hội Văn học nghệ thuật tỉnh thiết kế thống nhất, tạo nên bộ nhận diện đặc trưng của Triển lãm, với màu xanh lá là chủ đạo.

Song song với lễ khai mạc triển lãm có quy mô khoảng 700 khách mời, Triển lãm

khu vực năm 2022

Bản demo phần trang trí

còn diễn ra các hoạt động giới thiệu, trưng bày các sản phẩm chè, sản phẩm OCOP, tour tuyến tham quan,... góp phần hiệu quả vào việc quảng bá văn hóa và du lịch tỉnh Thái Nguyên đến bạn bè trong khu vực; bên cạnh đó là buổi tọa đàm chuyên môn nhằm đánh giá chất lượng nghệ thuật các tác phẩm tham dự Triển lãm; hướng sáng tác mỹ thuật khu vực Tây Bắc - Việt Bắc.

Là một hoạt động thường niên của giới mỹ thuật khu vực với sự luân phiên đăng cai của các tỉnh, sau 2 năm bị tạm dừng tổ chức vì dịch bệnh, năm nay triển lãm đã trở lại với điểm đến là tỉnh Thái Nguyên. Với vị trí trung tâm kinh tế, văn hóa, giáo dục của Vùng Trung du và Miền núi phía Bắc, Thái Nguyên đã đăng cai tổ chức rất nhiều hoạt động văn hóa, văn học nghệ thuật ở quy mô khu vực và cả nước. Đối với mỹ thuật nước nhà, Thái Nguyên đã từng 3 lần đăng cai và tổ chức

thành công Triển lãm khu vực (các năm 1987, 1998 và 2008).

Để chuẩn bị cho lễ khai mạc dự kiến vào ngày 6/10/2022, Hội Văn học nghệ thuật tỉnh - đơn vị thường trực Triển lãm đã chủ động phối hợp với các cơ quan, đơn vị trong tỉnh và khu vực để thực hiện các phần việc đúng theo quy định, từ khâu tham mưu xây dựng kế hoạch đến các khâu triển khai thực hiện cụ thể.

Chia sẻ về cảm xúc trong những ngày này, họa sĩ Nguyễn Gia Bảy - Ủy viên Ban Chấp hành - Chủ tịch Hội trưởng Chi hội Mỹ thuật, Hội Văn học nghệ thuật tỉnh hào hứng: Sau 14 năm, từ lần đăng cai gần nhất năm 2008 thì Triển lãm Mỹ thuật khu vực III (Việt Bắc - Tây Bắc) đã trở lại Thái Nguyên. Mười bốn năm, một khoảng thời gian không dài, nhưng cũng có nhiều biến chuyển. Chúng tôi rất vinh dự khi được tham gia cùng Ban Tổ chức trong công tác thiết kế, xây dựng kế hoạch, maket triển lãm... Niềm vui đến xen chút lo âu, rằng "không biết mình có làm vừa lòng khách đến không...". Song, nỗi lo lắng sớm qua đi bởi sự cố gắng nhiệt tình của các đơn vị cộng tác, của các anh em họa sĩ. Hy vọng triển lãm lần này sẽ mang lại niềm vui cho đông đảo công chúng, làm hài lòng khách gần xa, gây ấn tượng tốt cho các họa sĩ trong và ngoài khu vực.

Trong quá trình đăng cai tổ chức, Thái Nguyên cũng đã nhận được sự giúp đỡ, ủng hộ, hợp tác

tích cực của Hội Mỹ thuật Việt Nam và các Hội văn học nghệ thuật trong khu vực về công tác chuyên môn cũng như trong việc gửi đầy đủ, đúng hạn các tác phẩm (cả hình thức online và trực tiếp) đến dự triển lãm.

Cùng với đó, các công tác chuẩn bị khác cũng đang được các đơn vị, bộ phận liên quan triển khai khẩn trương, nghiêm túc, như công tác truyền thông, đảm bảo an ninh trật tự, vệ sinh môi trường, hậu cần, lễ tân, kết nối với các tỉnh trong khu vực... Tất cả nhằm đảm bảo Triển lãm diễn ra thành công tốt đẹp, góp phần tạo điều kiện cho các họa sĩ trong tỉnh và khu vực được giao lưu, trao đổi học tập, sáng tạo trong nghề nghiệp, cũng như phản ánh những giá trị truyền thống văn hóa tốt đẹp, những thành tựu kinh tế - xã hội của quê hương, đất nước thông qua tác phẩm mỹ thuật.

Hy vọng với sự nỗ lực, tâm huyết, sự chung tay góp sức của những tập thể, cá nhân tham gia công tác tổ chức sự kiện, Triển lãm Mỹ thuật khu vực III (Tây Bắc - Việt Bắc) lần thứ 27, năm 2022 sẽ là một điểm nhấn ấn tượng trong chuỗi các sự kiện văn hóa năm 2022 của tỉnh, góp phần đưa nghệ thuật nói chung và lĩnh vực mỹ thuật nói riêng đến gần hơn với nhân dân trong tỉnh, đồng thời tạo ra những giá trị văn hóa tinh thần mang đậm bản sắc dân tộc.

Doanh nghiệp In - Quảng cáo - Tổ chức sự kiện Hương Vinh đang thi công các hạng mục triển lãm

Trà Sen

qua ống kính của NSNA Khánh Vân

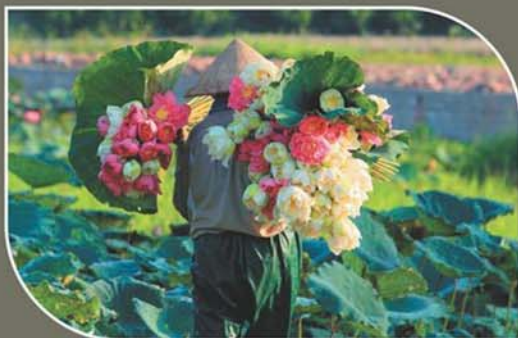
Những bông sen được hái từ tờ mờ sương. Những búp chè loại 1 được đưa vào ủ trong những bông sen, từ những bàn tay cần mẫn cả đời gắn bó với công việc làm chè...

Vậy nên trong chè sẵn chứa cái tâm, cái hồn của xứ ĐỆ NHẤT DANH TRÀ.

Hương trà sen có vị thơm dịu nhẹ, nước trà màu vàng chanh không đổi màu. Khi ta nhấp một ngụm trà sen thấy được cả sự tinh túy của trời của đất khiến tâm hồn ta thanh thản đến lạ lùng...

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN 26
SỐ 18 - RA NGÀY 25 THÁNG 9 NĂM 2022

Từ khi trở thành người giúp việc riêng của ông chủ, mùa thu nào Thơm cũng được đi chơi trên hồ Nhật Nguyệt. Đây là hồ nước ngọt tự nhiên lớn nhất đảo Đài Loan. Dưới trời thu, hàng cây phong bên hồ ngả sang màu đỏ rực rỡ.

Thuê khách sạn cho ông chủ xong, Thơm vội chạy ra hồ ghi mấy kiểu ảnh làm kỉ niệm. Mười ba bộ ảnh Thơm chụp ở hồ, bức nào cũng đẹp. Vậy mà lần thứ mười bốn này chẳng hiểu sao tấm ảnh nào cũng có nét u buồn. Không chỉ các bạn trên Facebook bình luận mà tự Thơm cũng cảm thấy thế. Đúng là: "Người buồn cảnh có vui đâu bao giờ". Nằm xuống cạnh ông già, hồi lâu không ngủ được Thơm lại mở điện thoại ra xem, bức thư của đứa con gái nhỏ gửi từ quê hiện lên trên màn hình. Thơm xóa đi không đọc, chỉ có một nội dung ấy thôi, Thơm đã cho ý kiến để Lực giải quyết rồi. Sự thiếu ngủ đầu óc không được minh mẫn, đưa ông già đi hồ sẽ không an toàn, Thơm dậy uống thêm hai viên thuốc an thần chiết xuất từ thảo dược, nửa giờ sau giấc ngủ mới kéo đến.

Trong giấc mơ Thơm đã trở về nhà cùng với Lực và hai đứa con gái yêu. Mới đó mà con bé Hà đã mười tám tuổi rồi. Quê nhà cũng đang ở tiết thu. Ánh nắng chói chang của mùa hạ đã khép lại, nhường chỗ cho màu nắng vàng hoe. Lực cũng không còn trẻ nữa, mái tóc anh đã bạc. Mười sáu năm Lực một mình chăm sóc con. Sáu năm thành người tự do, anh vẫn không quan tâm tới người phụ nữ thứ hai. Từ khi sang Đài Loan, Thơm mới về nhà có hai lần, lần thứ nhất là bố đẻ qua đời, lần thứ hai là con Phương lấy chồng.

Con gái về nhà chồng xong Thơm định không đi nữa. Mười năm sống xa nhà là đủ lắm rồi, Thơm muốn được bù đắp cho đứa con gái nhỏ. Ngày mẹ đi xuất khẩu lao động Hà mới hai tuổi. Con phải sống với bố từ ngày đó đến nay. Lực là một người chồng tốt nhưng anh không cho Thơm những giây phút thăng hoa. Chưa ăn cơm hàng ngon thì chẳng ai biết là nhà mình thối chưa khéo. Lực là một người nông dân chất phác. Sẵn tiền Thơm gửi về nhưng anh không uống rượu, không nghiện hút và chẳng bao giờ đến những nơi đèn mờ cho đỡ nhớ người phương xa. Lực sẽ không bao giờ hiểu được Thơm muốn gì ở chồng. Những cuốn sách Thơm mua về Lực không bao giờ đọc. Lực chỉ làm theo bản năng vốn có. Gần một năm, không chịu đựng nổi, Thơm lại khấn gúi ra đi với lí do muốn kiếm thêm tiền tạo vốn cho con Hà. Sang tới Đài Loan Thơm gửi đơn li hôn về, Lực làm theo đúng như ý của Thơm, không một lời níu kéo. Thơm muốn mang con Hà đi nhưng nó không chịu. Sáu năm rồi Thơm chưa về nhà. Con bé hôm nay cao lớn hơn cả mẹ.

Ông chủ lay vai, đưa Thơm ra khỏi giấc mơ:

- Dậy thôi em, gà gáy sáng rồi!

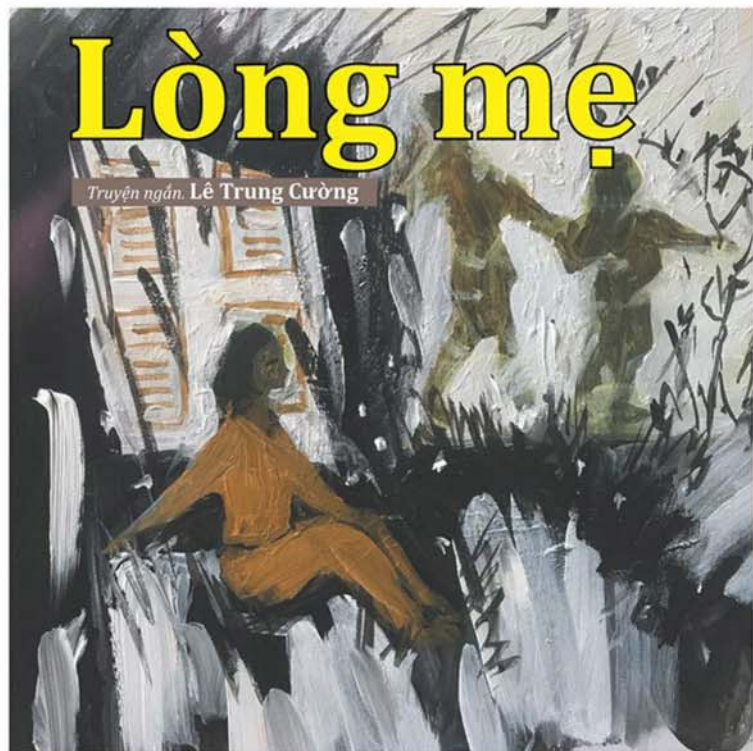
Thơm ngái ngủ nhìn ra ngoài cửa sổ, màn đêm vẫn như tấm vải nhung trùm kín ngôi nhà. Nàng nhìn ông:

- Anh muốn ra hồ sớm sao hôm qua không bảo em để đặt thuyền!

Ông già nheo mắt, đặt tay lên má Thơm:

- Nhiều năm thấy em thường đi sớm để chụp ảnh bình minh, nên anh mới gọi.

Mặt hồ sáng sớm phủ một lớp sương mờ huyền ảo khiến không gian thêm phần thơ mộng. Thơm

Mình họa: Hoàng Báu

bước xuống thuyền trước, làm điểm tựa cho ông già bước xuống theo. Chiếc thuyền gần bên, người phụ nữ trong trang phục bán địa cũng làm như Thơm, với con trai của mình. Chú bé bị hỏng mắt. Ông già phát hiện ra ngay khi vừa yên vị trên chỗ ngồi của mình. Gia đình họ có ba người. Anh chồng tự chèo thuyền chở vợ và con đi chơi. Ông già vẫy họ lại gần nói chuyện với chú bé bằng tiếng Hoa. Khi biết gia đình cũng cho chú bé đi học, ông chuyển sang nói chuyện bằng tiếng Anh. Thấy chú bé đáp trôi chảy, ông thường tiền cho nó rời rẽ thuyền ra xa. Bầu trời trong veo và xanh thẳm, bao la. Mùa thu ở đâu cũng có nét giống nhau, mặt nước gương trong soi bóng mây trời. Những dải mây mỏng như những chiếc khăn voan vắt ngang bầu trời.

Thơm ướm oải bấm máy ảnh. Hình ảnh chú bé khiếm thị vịn vai mẹ nhắc nàng nhớ tới con mình. Hà cũng rất giỏi tiếng Anh. Nó nói chuyện cũng rất trôi chảy. Thơm phải sống ở nơi đất khách quê người là cũng vì con thôi, không biết nó có hiểu cho lòng mẹ không? Gió thu mát rượi, nhẹ nhẹ thổi, mang theo hương lúa mới từ các cánh đồng quê. Hạt lúa nước ở đâu cũng giống nhau. Người mẹ nào cũng rất thương con. Nếu không có tiền mẹ gửi về thì con Phương sao mua nổi nhà ở thị trấn để mở cửa hàng. Nó xung khắc với mẹ chồng, sống chung mãi thì sao giữ nổi hạnh phúc gia đình...

Sau một đêm mưa, trời thu như dịu lại, nắng trở nên vàng hoe. Nắng nhuộm vàng tán cây rủ xuống

mặt hồ. Ông già bảo người chèo thuyền quay về khách sạn. Ông ấy luôn biết Thơm đang muốn gì? Như thế nào thì Thơm cũng không thể rời xa ông. Chuyển tiền cho Lực xong Thơm cảm thấy không an tâm, lại gửi mail cho Phương bảo nó phải nghỉ làm đưa em đi viện. Không ngại tốn kém, phải đưa Hà đến bệnh viện tốt nhất. Những hàng cây ven đường khoác trên mình chiếc áo vàng uôm. Phong cảnh tựa tựa mùa thu nơi quê nhà. Thỉnh thoảng cơn gió nhẹ thổi đến khiến những chiếc lá phải rời xa cành, trở về với đất mẹ bao dung. Nhìn lá rơi, Thơm thấy lòng chợt buồn. Ông chủ đã ở tuổi xưa nay hiếm liệu còn che chở cho Thơm được mấy năm nữa. Màn hình điện thoại lóe sáng, con Hà lại gửi thư sang:

- Mẹ ơi! Dù sao thì cái thai cũng là giọt máu của con và là cháu của mẹ, con không thể bỏ nó được mẹ ạ! Mẹ thương con thế nào thì con thương cháu như thế, 3 tháng tuổi bác sĩ bảo nó sắp thành hình người rồi!

Thơm đánh rơi điện thoại, nàng cũng thương đứa trẻ chưa ra đời nhiều lắm nhưng vì tương lai của con Hà, phải bỏ nó đi thôi. Thơm gọi điện cho Lực, anh thở dài ngao ngán:

- Anh hết cách rồi! Em về nhà mấy hôm đi, mẹ con cùng là phụ nữ thuyết phục nó

SÁNG TÁC VĂN HỌC

để hơn.

Thơm cũng muốn về với con nhiều lắm nhưng phiên một nỗi sức khỏe của ông chủ thời gian này không được tốt. Nặng đi, con ông sẽ mang người khác về, Thơm sẽ bị mất việc. Nhưng nếu Thơm không về thì đời con Hà chẳng biết sẽ ra sao? Dẫn vật cả đêm, tình mẫu tử đã chiến thắng. Ông chủ nhìn Thơm bằng ánh mắt thông cảm:

- Anh vừa chuyển thêm tiền vào tài khoản cho em rồi! Về nhà rồi sớm sang anh chờ nhé! Sắp tới con trai anh về Đại Lục làm việc, chúng mình sẽ đi đăng kí. Em phục vụ anh ngần này năm phải được pháp luật thừa nhận. Em phải có quyền lợi trong nhà này. Tài sản kiểm được trong khoảng mười năm qua, có một phần công em.

Mặc dù hai người không còn là vợ chồng nhưng Lục vẫn cùng con ra sân bay đón Thơm trở về. Mùa thu, hương ổi tỏa thơm lòng. Thứ ổi gang quả nhỏ không có ở nơi xứ người. Thơm mua cần ổi chín cho con. Thường ngày Hà vẫn thích ăn ổi thế mà nay nó không động tới một quả. Suốt cả quãng đường về con bé tựa vai mẹ khóc ròng. Những cơn gió se se lạnh xuất hiện, nhưng Thơm cảm thấy người nóng bừng:

- Nếu mẹ không bắt con nghỉ học đi làm tầm quái thì con đâu gặp anh ấy.

Thơm như thấy mình rơi xuống vực sâu. Tất cả những gì người mẹ làm đều là vì con. Hai đứa con gái được sinh ra trong tình yêu hạnh phúc. Con Hà, Thơm yêu hơn con Phương vì nó bị hỏng mắt từ nhỏ. Kinh tế gia đình khó khăn, có thai sắp đến ngày sinh, Thơm vẫn phải đi làm nên con bé bị sinh thiếu tháng, phải nằm trong lồng kính dài ngày. Con bé yếu ớt nên nuôi cũng vất vả, đã nghèo túng lại càng nghèo túng, rồi lại còn chạy chữa mong cứu lại cho Hà một chút ánh sáng... Nếu Thơm không đi Đài Loan thì khoản nợ đó trả bao giờ mới hết? Thơm ôm con gái vào lòng. Nước mắt hai mẹ con chan hòa với nhau. Lục nhìn ra đường nơi có những hàng cây đang ngả màu vàng. Chiều rồi cái nắng vàng vọt đổ nghiêng trên các mái nhà ven đường. Chiều thu thường mang lại cảm giác buồn. Nó càng buồn hơn với những người có tâm trạng buồn. Im lặng không biết bao nhiêu thời gian, Lục mới nói:

- Tối nay em nghỉ ở đâu?

Thơm sững sốt, nhà mình chứ còn ở đâu nữa. Căn nhà đó là do nàng gửi tiền xây cơ mà. Giọng con Hà tắc nghẹn:

- Mẹ về nhà với con mẹ nhé! Bên bà ngoại, anh Vinh con bác cả mới lấy vợ, nhà chật lắm.

Lục ủng hộ con gái:

- Nhà mình mãi là nhà của em!

Nghe hai bố con nói Thơm mới nhớ ra là mình với Lục đã li hôn rồi. Rối trí về việc con Hà cùng với thái độ ân cần của Lục, Thơm đã quên mất thân phận của mình trong gia đình. Thơm về đây là vì con Hà, xóm làng dị nghị thì cũng chẳng sao, xong

việc Thơm lại sang Đài Loan chưa biết bao giờ trở lại.

Những cơn gió thu khiến Thơm khẽ rung mình, cô khoác thêm một chiếc áo mỏng. Lục vẫn áo phông để trần hai cánh tay chắc khỏe. Có Thơm lo cơm nước, Lục ở ngoài đồng tới trưa mới về. Sáng nay đi chợ chẳng hiểu sao Thơm lại mua toàn những món mà Lục thích. Ba người ngồi vào mâm như một gia đình. Con Hà thôi không còn khóc nữa nhưng mắt vẫn thâm quầng. Lục dọn cơm cho con. Thơm tự dọn cơm cho mình. Nhìn những đĩa thức ăn bốc khói gương mặt Lục thoáng buồn:

- Nhà chỉ có ba người sao em mua nhiều thế? Thơm không giải thích, lặng lẽ tiếp thức ăn cho hai người!

Nắng thu dịu ngọt, vàng rực như mặt ong trải dài khắp cánh đồng. Chờ con về bên ngoài Thơm thấy lòng nặng trĩu. Thế là đã hai sáu năm rồi kể từ ngày Thơm lên xe hoa về nhà chồng! Bầu trời hôm đó cũng như hôm nay trong xanh nhẹ nhàng với những đám mây trắng lơ lửng lơ trôi. Nghĩ đến đứa con không nhìn thấy được mặt trời Thơm lại khóc. Do kiếm thị Hà đã đi học muộn hơn những đứa bạn cùng lứa tới ba năm. Học chuyên biệt hay hòa nhập con đều đứng đầu lớp. Nói chuyện với cô giáo chủ nhiệm qua điện thoại, lúc nào Thơm cũng nhận được lời khen:

- Chỉ cứ yên tâm làm việc cho tốt. Từ khi em về trường chưa thấy cháu kiếm thị nào học giỏi như Hà. Con là trò hồng mắt duy nhất trong trường, học hòa nhập từ trước tới nay không phải đặc cách môn ngoại ngữ và các môn khoa học tự nhiên...

Con bé rất ham học, thế mà Thơm lại bắt con phải dứt gánh giữa đường. Nó đã khóc trong điện thoại xin với Thơm:

- Mẹ cho con học hết phổ thông thôi cũng được. Thành phố mình phổ cập phổ thông trung học rồi, chưa hết lớp mười hai là mù chữ.

- Kiếm thị học nhiều cũng không có ích gì. Nhiều người tốt nghiệp đại học cũng phải đi làm tầm quái đó thôi. Thơm đã kiên quyết nói với con như thế. Giờ Thơm mới thấy là mình sai lầm. Thơm ân hận và thương con quá!

Mùa thu không có những cơn mưa rào mau tới mau đi, cũng chẳng có những cơn mưa phùn không đủ làm ướt áo ai, vậy mà vạt áo của Thơm từ khi về nhà tới giờ lúc nào cũng ướt. Thơm thương con lại tự trách mình. Trả hết nợ, làm xong nhà, nếu Thơm chịu về đoàn tụ với chồng với con thì đâu xảy ra chuyện này. Như thế nào thì người mẹ cũng có vai trò lớn trong gia đình. Tình cảm của mẹ dành cho con như bầu trời trong trẻo của mùa thu. Ngày xưa, thuở mới dậy thì, việc gì Thơm cũng phải hỏi mẹ đấy thôi. Bây giờ gặp việc khó khăn Thơm lại tìm về mẹ. Bà lão thờ dài khi nghe con gái nói chuyện. Mẹ không đồng ý với cách giải quyết của con. Phá thai cũng là giết người, tu bao nhiêu đời cho hết tội. Đứa trẻ là người hỏng mắt hay khỏe mạnh phụ thuộc vào cái nghiệp từ kiếp trước. Vợ chồng may khỏe mạnh cháu vẫn hỏng mắt đấy thôi. Con còn khỏe cứ để cháu sinh rồi nuôi hộ nó. Khi con già như mẹ thì cháu đã có con nó rồi. Lộc trời cho, hai vợ chồng may phải nắm lấy.

Mẹ nói cứ như là chưa biết con gái mình đã li hôn. Rồi hai bà cháu dặt nhau vào phòng ngủ nói chuyện, để mặc Thơm ngồi một mình ngoài phòng

khách. Ngày Thơm muốn li hôn, về chia sẻ nguyên nhân với mẹ, bà cũng phản đối:

- Mẹ và bố con sống với nhau hơn năm mươi năm, thời trẻ thì nhà ba gian kiểu cổ không có buồng riêng. Sau này các con lớn, thì bố mẹ phải ngủ riêng, có được vì mình tí nào đâu. Vậy nhưng bố mẹ vẫn sống vui. Con đừng vì những cái tầm thường mà phá vỡ hạnh phúc gia đình!

Bây giờ Thơm mới thấy là mẹ nói đúng. Nếu Thơm biết kiếm chế bản thân, chung sống với Lục thì có mẹ ở bên, con Hà đâu ra nông nổi này. Người kiếm thị hiện nay chỉ có nghề tầm quái. Thơm muốn con có tay nghề khá, mấy năm nữa Thơm sẽ gửi tiền về mua cho con một ngôi nhà ở trung tâm huyện, gần nhà của chị nó. Mớ cho con tiệm tầm quái riêng, Thơm sẽ cho con gái sinh một đứa, trai gái đều được cả nhưng đứa trẻ phải là người khỏe mạnh. Thơm còn nghĩ đến cả việc đưa con lên viện phụ sản để thụ tinh trong ống nghiệm, vậy nên cô mới nán ná gồng kiếm thêm tiền. Nuôi con khuyết tật khổ rất nhiều, hai vợ chồng Thơm khỏe mạnh còn cảm thấy vất vả nữa là con Hà chỉ có một mình. Thơm sẽ gặp mẹ của cái thằng khốn nạn ấy nói chuyện. Cùng là những người mẹ có con khuyết tật chắc là họ sẽ không giấu nguyên nhân. Nếu thằng ấy cũng hỏng mắt do sinh thiếu tháng như con Hà hay một căn bệnh không có khả năng di truyền thì cho đứa bé ra đời cũng được.

Thơm cứ nghĩ miên man, cô bước ra vườn như một sự vô thức. Những bông cúc vàng như nắng thu nở rộ khắp vườn nhà. Nếu cho con Hà sinh thì Thơm phải ở nhà chăm sóc con, không trở về Đài Loan được nữa. Nhiều đứa trẻ sinh ra khỏe mạnh nuôi nấng không tốt mắc bệnh rồi cũng thành tật. Thơm phải cân nhắc giữa hạnh phúc của mình và của đứa con gái nhỏ. Thơm cảm nhận được hương hoa cúc nhẹ nhàng, rung rinh khe khẽ, khiến trái tim Thơm băng khoảng thương nhớ người nơi xa. Vườn nhà chủ bên đó, Thơm cũng trồng lưỡng hoa cúc. Hơn mười năm chung sống, đã thì cũng phải nóng lên rồi! Nhưng từ khi Thơm thành người nơi do, nhiều lần con trai ông về Đại Lục làm việc dài ngày, sao ông không cho Thơm đi đăng kí? Và nữa, tài sản gia đình lớn như vậy mà sao ông không muốn có thêm con? Mặc dù ông tuổi cao nhưng sức khỏe vẫn tốt, trí tuệ vẫn minh mẫn sao việc riêng lại không quyết đoán được? Những ông chủ bên đó kiếm lời, thâm thúy, rất khó lường...

Lục tới đón hai người, anh vẫn đi chiếc xe đạp ngày xưa. Thơm muốn ở lại nhà mẹ để con gái về với bố, nhưng bà ngoại không đồng ý:

- Bây giờ là lúc cháu nó cần con nhất, hãy cố gắng làm tròn nghĩa vụ của người mẹ.

Để Lục chở con về bằng xe máy, Thơm đạp xe một mình. Cánh đồng quê rực rỡ đẹp như hôm nào Thơm tiễn chân Lục về, khi hai người còn đang tìm hiểu nhau. Lúa hôm nay đã chín vàng. Xứ người cũng có ruộng lúa nhưng Thơm thấy không ở đâu đẹp như quê mình. Cánh đồng như một tấm thảm vàng, từng làn gió lướt qua mát rượi. Thiếu lũy tre xanh, nhưng đồng lúa vẫn như xưa...

Lục cất xe đạp cho Thơm.

Phải là người yêu thương bằng cả trái tim mới có được sự vị tha độ lượng với Thơm như thế.

Thơm như chợt tỉnh ra khỏi giấc mơ dài...*

Để những đêm diễn “đóng đinh” trong lòng khán giả

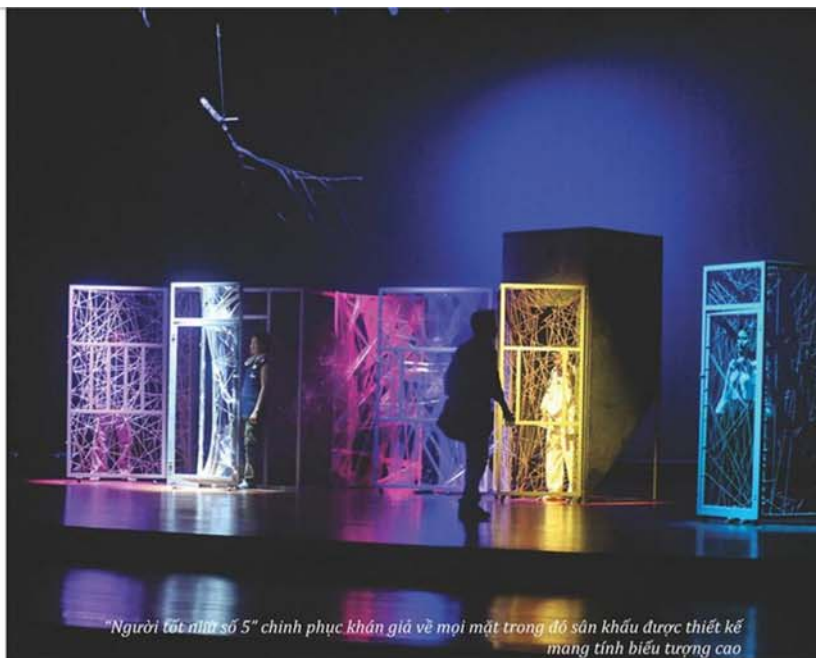
Đẹp đẽ, hiện đại, một không gian thưởng thức nghệ thuật vô cùng lý tưởng đây là cảm nhận của mọi người khi đến với nhà hát trong những buổi diễn. Ngay trong đêm khai mạc các nghệ sĩ Nhà hát Ca múa nhạc dân gian Việt Bắc đã tổ chức công diễn Chương trình nghệ thuật tổng hợp “Đêm huyền diệu”, gửi tới các đại biểu và đông đảo người thưởng thức một đêm diễn ấn tượng.

Từ những làn điệu dân ca, dân vũ của các dân tộc thiểu số như Tày, Nùng, Dao, Thái mô phỏng lại một cách sống động đời sống, văn hóa tinh thần của đồng bào các dân tộc thiểu số ngàn đời nay, sân khấu lung linh, chất liệu Folklore kết hợp với phối khí, dàn dựng mang phong cách đương đại, khán giả như đắm chìm trong không gian, màu sắc, âm nhạc dân gian đặc sắc. Từng động tác múa, từng câu hát, nốt nhạc đều được trau chuốt đến hoàn mỹ, các nghệ sĩ của nhà hát đã thăng hoa tỏa sáng hết mình để phục vụ người xem.

Tuần lễ nghệ thuật tương đương, nhiều loại hình như: nhạc kịch thiếu nhi, kịch nói, ca nhạc thời trang, múa rối, được các nghệ sĩ tên tuổi ở Nhà hát Tuổi Trẻ, Nhà hát Kịch Việt Nam, Nhà hát Múa rối Thăng Long gửi tới khán giả.

Ấn tượng nhất có lẽ là việc những người trưởng thành và cao tuổi, hào hức đặt mua vé và chờ đón hai vở kịch nổi tiếng “Hoa cúc xanh trên đầm lầy” và “Người tốt nhà số 5” của cố nhà viết kịch tài ba Lưu Quang Vũ do Nhà hát Tuổi Trẻ, Nhà hát Kịch Việt Nam biểu diễn. Tưởng như lớp tuổi này đến rạp để được sống lại cái không khí của thời sân khấu huy hoàng cách đây mấy chục năm trước, cái thời vác ghế vác chiếu đi nhận chỗ từ chiếu để được xem các tác phẩm nổi tiếng của Lưu Quang Vũ. Nhưng thật sự khi sân khấu sáng lên, dưới bàn tay dàn dựng, chuyển thể, thiết kế... của các đạo diễn, nghệ sĩ, diễn viên trẻ tài ba, hai vở kịch này như được thổi luồng sinh khí mới và đã không làm người xem thất vọng. Những kịch bản xuất sắc từ 40 năm trước mà đến nay vẫn còn nguyên giá trị và tính thời sự.

Ở “Người tốt nhà số 5” là câu chuyện của những xung đột, giằng co căng thẳng giữa cái xấu và cái tốt trong những người sống tại một nhà tập thể thời kỳ bao cấp. Thông điệp muốn truyền tải: Giữa xã hội mà cái xấu và đối trá bủa vây những người tốt mãi cô đơn. Nhưng để xã hội tốt đẹp rất cần và phải cần có nhiều những người tốt như kỹ sư nông nghiệp Hiệp (nghệ sĩ Thế Nguyễn), anh đã dùng cảm làm những việc tốt dù bản thân có chịu mọi thiệt thòi và phải trả giá. “Chúng ta vẫn phải làm người tốt ngay cả khi không có đủ điều kiện làm người tốt”. Và không chỉ có nghệ sĩ Thế Nguyễn đã tròn vai, các diễn viên của “Người tốt người tốt nhà số 5” đều thể hiện xuất sắc và thăng hoa trong những vai diễn nhiều cảm xúc. Những câu thoại được sửa đổi, bài thơ “Mây trắng của đời tôi” cũng được ngân vang, thiết kế sân khấu đơn giản, hiện đại và giàu biểu tượng khiến khán giả đi từ bất ngờ này đến bất ngờ khác với đủ mọi cung bậc cảm xúc và không còn thấy xa lạ với cái không khí của thời bao cấp. Những vấn đề, những nhân vật trong vở kịch như vẫn còn nguyên hơi thở và hiện hữu trong cuộc sống hiện đại ngày nay. Bản nhạc, ca khúc “Khi người lớn có

“Người tốt nhà số 5” chinh phục khán giả về mọi mặt trong đó sân khấu được thiết kế mang tính biểu tượng cao

Mang sân khấu đến với khán giả xứ Trà

Quang Khải

Với một loạt các chương trình biểu diễn nghệ thuật trong tuần lễ khai trương của Nhà hát Ca múa nhạc dân gian Việt Bắc, cuối tháng 8, đầu tháng 9 vừa qua khán giả và những người yêu nghệ thuật của Thái Nguyên như được sống đây một thời vàng son của sân khấu cách đây mấy chục năm. Gần 1500 vé đã được bán trong 4 đêm diễn, 3 đêm diễn miễn phí hầu như các hàng ghế của Nhà hát không còn chỗ trống, điều đó chứng tỏ người dân xứ Trà rất trân trọng và quan tâm đến nghệ thuật.

đơn” của nhạc sĩ Phạm Hồng Phước cứ trở đi trở lại ở những phút chuyển cảnh khiến cảm xúc người xem không bị đứt mạch và như khắc sâu thêm.

Buổi diễn kết thúc trong tràng pháo tay của khán giả, mọi người đều có cảm giác tiếc nuối đứng vậy mãi các nghệ sĩ như không muốn ra về. Kịch của Lưu Quang Vũ bao giờ cũng mang tính triết lý, cái triết lý giản dị mà giàu tính nhân văn giữa cuộc đời.

Đã mấy chục năm rồi chưa tới rạp xem kịch, chị Lê Thị Bằng Giang, phường Phan Đình Phùng xúc động: “Tôi yêu cái không gian nghệ thuật mà lâu lắm rồi tôi mới sống trong đó, chắc từ hồi nhỏ xúi xẻo 10 tuổi gì đó, bố tôi cho đi xem kịch hồi còn ở Hà Nội. Kịch cần xem trong một không gian như thế, nơi ánh sáng, âm thanh đều ở mức hoàn hảo cho người nghệ sĩ thể hiện tư tưởng và diễn viên diễn sống. Nó kéo mình ra khỏi cái đời thường nhàn nhạt của đời sống 4.0 với sự lên ngôi của ti vi, mạng xã hội”.

Vốn là một giáo viên dạy văn, từ lâu chị Giang mê kịch Lưu Quang Vũ, và chị tới rạp xem vở “Hoa cúc xanh trên đầm lầy”, một kịch bản sân khấu đậm

chất thơ, hàm chứa nhiều yếu tố giả tưởng nhưng lại thể hiện đậm nét cái triết lý nhân quan vượt thời đại khi tác giả đã chạm tới những yếu tố hết sức mới mẻ ngay cả trong cuộc sống đương đại.

Xem xong vở kịch, chị chia sẻ: Điều Lưu Quang Vũ muốn khắc sâu trong lòng người xem tưởng như giản đơn nhưng không phải ai cũng thấy: Không có một thế giới toàn những điều tốt đẹp, con người sống trong thế giới này với đủ cả những điều tốt đẹp và xấu xa, thiện và ác, cao thượng và thấp hèn. Con người loay hoay đi tìm hạnh phúc và phải tìm được hạnh phúc. Hãy tìm hạnh phúc theo cách của mình, nhưng đừng đánh mất bóng cúc xanh trong tâm hồn mình. Hãy giữ lấy bóng cúc xanh (những điều trong trẻo tốt đẹp vốn có của mình) giữa cuộc đời xô bồ nghiệt ngã (đầm lầy). Tôi vui vì từ nay Thái Nguyên đã có nơi để những người biết trân trọng văn hoá, văn học và biết thưởng lãm cái đẹp lui tới,

NGHỆ THUẬT

chính từ đây những điều thiện cũng sẽ được nhân lên.

Đắm mình trong những giấc mơ cổ tích

Không chỉ hướng tới đối tượng là người lớn, để chuẩn bị cho các em thiếu nhi đón một năm học mới đầy hứng khởi và một Trung thu thật nhiều niềm vui, chuỗi sự kiện nghệ thuật của Nhà hát đã gửi tới các em hai đêm diễn đặc sắc với vở nhạc kịch "Bầy chim thiên nga" - Nhà hát Tuổi Trẻ và "Cuộc chu du của chú Cuội và chị Hằng" của Nhà hát Múa rối Thăng Long.

Lấy cảm hứng từ truyện cổ nổi tiếng thế giới của Hans Christian Andersen (Đan Mạch), "Bầy chim thiên nga" kể về công chúa Li Dơ xinh đẹp có trái tim nhân hậu đi tìm các anh trai bị vương phải lời nguyền của mụ phù thủy trong rừng. Một cốt truyện cổ điển nhiều tính "bỉ" và triết lý giáo dục, thể nhưng vở diễn đã được đạo diễn cải biên, khéo léo kết hợp thần thoại và hiện thực với nhiều thể loại: nhảy hiện đại, múa ballet, hát... cùng dàn diễn viên vô cùng xinh đẹp và đáng yêu đã làm cho tất cả các em vừa hồi hộp vừa nhún nhảy và vui cười từ đầu đến cuối.

Đặc biệt, những ca khúc trong vở nhạc kịch đều chọn lọc và viết mới, phù hợp với tính tiết, nhân vật. Ngoài ra để tăng tính tương tác mang tiếng cười cho khán giả, những câu nói trào lộng hiện nay được đan cài khéo léo vào vở diễn. Hẳn người xem vẫn không quên phần đoạn công chúa bị nghi oan là phù thủy, nhân vật hoàng tử hỏi vọng xuống: "Công chúa là người tốt hay xấu?". Hàng trăm em nhỏ thì nhau hò hét trả lời, khiến rạp hát rộn ràng như một ngày hội.

Trong không khí sôi động "Cuộc chu du của chú Cuội và chị Hằng" tiếp tục gây bất ngờ khi đưa khán giả nhí tham gia vào những trò chơi dân gian và gặp gỡ các nhân vật đặc biệt trong thế giới cổ tích của thiếu nhi như: chú Cuội và chị Hằng, Alibaba, thầy trò Đường Tăng, Tôn Ngộ Không, yêu quái Bạch Cốt Tinh, nàng Bạch Tuyết và bảy chú lùn cùng ba bà hoàng hậu độc ác, chị em công chúa tuyết Elsa và Anna, các siêu nhân, người nhện...

Chị Trần Linh Chi, phường Chùa Hang xúc động kể: "Cháu nhà em lần đầu được bà ngoại dẫn tới rạp. Bạn ấy là đứa thích những câu chuyện và luôn vận dụng những câu chuyện đã được nghe, xem, đọc vào trong cuộc sống hàng ngày. Đến nỗi mà, chồng em bảo bạn ấy suốt ngày sống trong thế giới của các câu chuyện và phim ảnh. Được đi xem buổi diễn này đối với cháu là điều vô cùng đặc biệt, bạn ấy sẽ vô tư mà chìm đắm trong thế giới của những câu chuyện mà không hề sợ hãi rằng "mẹ sẽ bắt đi của con". Bạn ấy hào hứng đến mức "hát vọng" lên những đoạn mình thuộc và rạo rức chỉ chờ kết thúc để được lên sân khấu

để chạm vào các nhân vật mà mình đã tưởng tượng bấy lâu... Bạn mừng quýnh đi chân trần lao vút lên sân khấu mà ôm lấy chân của nhân vật rồi lại vô tư cầm "micro tay" để hát say mê cùng các nhân vật... Giờ khi về đến nhà cháu vẫn không sao ngủ được vì còn đang bận nhớ mãi những khoảnh khắc không thể nào quên của ngày hôm nay".

Sân khấu sẽ thường xuyên "sáng đèn"

Những đêm diễn trong chuỗi sự kiện đã tạm kết thúc nhưng dư âm và bao tín hiệu tốt đẹp về một tương lai sân khấu biểu diễn ở Thái Nguyên sẽ tiếp tục "đỏ đèn", mở ra một chương mới huy hoàng cho sự phát triển đời sống văn hoá nghệ thuật của người dân thành phố.

Hẳn người xem vẫn ấn tượng với cảnh phòng vé sáng đèn và hàng trăm người chen chân cố gắng mua cho mình được một vé để thưởng thức chương trình. Nghệ thuật nay đã trở lại và hiện hữu chứ không còn là kỷ niệm nữa. Giá trị vật chất của những tấm vé xem chương trình nghệ thuật tuy chưa thấm vào đâu so với sự lao động miệt mài của cả một tập thể ekip thực hiện chương trình nhưng nó thể hiện một sự trân trọng rất lớn của khán giả đối với diễn viên, nghệ sĩ.

Nghệ sĩ hát then Xuân Bách, giáo viên trường Cao đẳng Văn hóa Nghệ thuật Việt Bắc vui mừng: Theo thì sự thành công lớn nhất của Nhà hát trong tuần lễ nghệ thuật đó chính là đưa khán giả trở lại những hồi ức hoàng kim của sân khấu Thái

Nguyên một thuở. Đã lâu lắm rồi, chúng ta không còn được chứng kiến những đêm kịch nói, kịch rối, kịch hát mà có đông khán giả đến như vậy. Việc khán giả chấp nhận mua vé xem chương trình nghệ thuật một cách nhiệt tình và không tính toán đã cho thấy sự thay đổi rất lớn trong thói quen thưởng thức nghệ thuật.

Giám đốc Nhà hát Ca múa nhạc dân gian Việt Bắc, NSUT Lê Khánh Toàn cho biết: "Trong chuỗi hoạt động 7 đêm diễn, Nhà hát đã tổ chức bán vé cho 4 đêm và kết quả bán vé phản ánh một thực tế rằng: Khán giả Thái Nguyên đã có những quan tâm nhất định đến việc trực tiếp đến nhà hát thưởng thức nghệ thuật sau rất nhiều thập kỷ không có thói quen này và nhất là trong thời đại mà giải trí trên mạng toàn cầu đã trở nên như không khí hít thở từng giây phút và cho tất cả mọi lứa tuổi... Chúng tôi trân trọng những tấm vé đầu tiên dù chỉ 200 đến 300 vé một đêm, được mua bởi những khán giả đầu tiên, nhiệt thành nhất với nghệ thuật tại Thành phố...".

Anh cũng khẳng định, tới đây Ban Giám đốc cũng như tập thể cán bộ, nghệ sĩ của Nhà hát sẽ cố gắng hết sức để rạp biểu diễn tại con đường trung tâm đẹp nhất thành phố Thái Nguyên này sẽ thường xuyên "sáng đèn", cung cấp cho khán giả các món ăn tinh thần phong phú về hình thức và thể loại với chất lượng nghệ thuật và giá trị thẩm mỹ cao, cùng thông điệp tích cực về cuộc sống."

Cảnh công chúa Li Dơ cùng với các anh trong "Bầy chim thiên nga"

Khán giả nhí nô nức lên giao lưu cùng các diễn viên

Độc đáo vẽ hoa văn bằng sáp ong (batik) của dân tộc Mông và Dao Tiền

Đoàn Thanh Huế

Vải batik của In-đô-nê-xi-a

Vẽ hoa bằng sáp ong (phụ nữ dân tộc Mông, huyện Quản Bạ, tỉnh Hà Giang)

Dệt vải là nghề thủ công truyền thống của các tộc người Việt Nam. Trước đây, hầu hết phụ nữ các dân tộc thiểu số ở nước ta đều biết trồng bông kéo sợi, dệt vải để phục vụ nhu cầu sinh hoạt trong gia đình. Gia đình nào cũng có khung cửi dệt vải, thậm chí ở nhiều nơi, trong nhà có bao nhiêu người con gái thì có bấy nhiêu khung cửi dệt vải.

Để tạo nên bộ trang phục mang bản sắc văn hóa riêng của dân tộc mình, những người phụ nữ với đôi bàn tay khéo léo đã phải trải qua rất nhiều công đoạn như trồng bông, trồng dâu, nuôi tằm, chế biến sợi bông, ươm tơ, kéo tơ, dệt lụa, quay sa, kéo sợi, hồ sợi, lên gao... dệt vải. Họ sử dụng nhiều kỹ thuật khác nhau như nhuộm chàm, chập ghép vải màu, thêu. Đặc biệt phụ nữ dân tộc Mông và Dao Tiền ở Việt Nam nổi tiếng về kỹ thuật vẽ hoa văn bằng sáp ong (batik).

Ngay từ nhỏ, những cô gái Mông, Dao Tiền đã ý thức được việc làm lanh, dệt vải, vẽ sáp ong không chỉ để làm đẹp mà còn là trách nhiệm, bổn phận của người phụ nữ. Với người Mông và Dao Tiền, hoa văn in trên trang phục chính là cách thể hiện sự khéo léo, tỉ mỉ, cẩn trọng của mỗi người phụ nữ. Khi người con gái kết hôn, gia đình chồng và họ hàng chỉ cần nhìn vào trang phục là biết cô dâu khéo léo, cần cù, chu đáo thu vén gia đình hay không. Vì vậy, ngay từ khi còn nhỏ, các cô gái đã được các bà, các mẹ truyền dạy rất tỉ mỉ cách dệt vải, in hoa văn trên trang phục truyền thống. Cứ như vậy, các sản phẩm in hoa văn trên vải được lưu truyền từ thế hệ này sang thế hệ sau.

Batik là kỹ thuật trang trí các họa tiết hoa văn độc đáo trên trang phục bằng nguyên liệu sáp ong. Các họa tiết hoa văn sáp ong chủ yếu được thể hiện trên

các loại vải dùng may váy và khăn, với nhiều mô típ hoa văn khác nhau. Người Mông chủ yếu in các loại hoa văn hình răng cưa "hoa tim đen", hoa văn hình đồng tiền vuông, hình đồng tiền tròn (đồng tiền que trống), hoa văn tám cánh, hoa văn hình chữ S hay còn gọi là hoa văn ốc rồng "kux rong", có nơi còn gọi là hoa văn tai người "Sấy lão đề". Người Dao Tiền chủ yếu in các loại hoa văn hình bánh xe (chùn thóp), các đường kẻ đứt đoạn "chùn leng", hoa văn quả núi "chùn muối", đường gấp khúc, hình "chùn cao" có màu xanh lơ nhạt trên nền chàm xanh đen.

Để tạo nên được chiếc váy có hoa văn bằng sáp ong hoàn chỉnh, những người phụ nữ phải bỏ ra nhiều công sức, thời gian và trải qua nhiều giai đoạn khác nhau.

Chuẩn bị nguyên liệu: Sáp ong tốt là sáp được lấy từ những tổ ong mật quý hiếm ở rừng. Những tổ ong mang về sau khi tách mật sẽ lấy sáp bỏ vào nồi nước rồi đun sôi, lọc lấy phần nước trong. Sáp ong có hai khoảng màu vàng và màu đen. Màu vàng là lớp sáp non, màu đen là lớp sáp già, bóp cho hai khoảng sáp đó chảy hết mật rồi nấu mỗi loại ra một nồi khác nhau. Nấu sáp cho đến khi nóng chảy, đem đổ ra bát riêng. Lấy một lượng sáp đen vừa đủ, trộn đều với sáp vàng với một lượng tương ứng và đặt lên bếp. Không nên trộn ngay từ đầu vì màu sẽ không được đẹp. Khi bắt đầu chuẩn bị in sáp lên váy bắt buộc nấu hai loại sáp này trộn với nhau để sáp chảy ra. Khi đun sáp, bao giờ cũng nên giữ ở nhiệt độ 70 - 80°, sáp in ra mới không bị khô. Nếu để sáp nóng, thì sáp sẽ không dính vào vải. Sáp ong khi đun nóng để in hoa văn trên vải phải có độ loãng cần thiết, nếu đặc quá thì sáp ong không ăn vải, nếu loãng quá khi in hoa văn sẽ bị nhòe không

đẹp mắt.

Để vẽ hoàn chỉnh một chiếc váy in hoa văn đủ màu sắc, những người phụ nữ phải mất cả tuần, cả tháng, thậm chí là vài tháng mới hoàn thiện được.

Chuẩn bị dụng cụ để vẽ hoa văn: Sau khi có sáp ong tốt, phải chuẩn bị dụng cụ để in bằng tre vót mỏng, uốn hình tam giác từ 5 - 10 chiếc đủ loại từ 1 - 5cm để tạo nên các hoa văn với nhiều kích thước khác nhau. Để vẽ được sáp ong lên vải, đồng bào sử dụng một loại bút vẽ được làm từ một thanh tre nhỏ dài khoảng 7cm, ngòi bút làm bằng lá đồng bé hình tam giác, nép vào thanh tre. Ngoài ra còn có bếp kiềng, bát để đun sáp ong, vè tre tạo hình tam giác và các ống tre nhỏ hình tròn tạo các hoa văn, nanh lợn để miết vải.

Kỹ thuật vẽ sáp ong trên vải lanh: Trước khi tiến hành vẽ, lấy một phần sáp ong trong khối sáp đã được đun nóng đặt từ trước đem đun nóng, phải lọc lại sáp ong cho thật sạch, tránh lẫn tạp chất.

Khi vẽ, người phụ nữ Mông luôn phải ngồi bên bếp lửa, chấm bút vào bát sáp ong nóng đặt trên bếp, thoăn thoắt đưa tay kẻ những đường thẳng trên vải. Họ phải kẻ thật khéo để lượng sáp chảy đều, không loang lổ cho đến hết rồi mới tiếp tục chấm.

VĂN HÓA

Trước khi vẽ, họ đặt phần vải màu trắng cần vẽ hoa văn lên trên mặt phẳng như phiến đá, mặt bàn... rồi dùng đá mài/nanh lợn mài vải cho nhẵn, mịn. Ngoài ra, họ còn sử dụng một miếng gỗ tròn, một miếng ván bằng và nhấn để khi vẽ xong đến đâu thì họ cái phần đã vẽ vào một đầu, một đầu để cuộn tiếp tục in tiếp, vẽ đến đâu thì lần và quấn vải đến đấy để vải không bị bẩn.

Trong quá trình vẽ, luôn giữ mức lửa nhỏ nhằm duy trì độ nóng để sáp in thật ăn vào và rõ nét các hoa văn. Họ sẽ vẽ liên tục cho đến khi nào hết khổ vải. Để có được những tấm vải đẹp, sau khi vẽ sáp xong lên vải, chờ sáp ong khô, rồi dùng bàn đem đi nhuộm chàm cho đến khi được màu như ý, sau đó nhuộm tấm vải chàm vào nước sôi để sáp ong tan chảy, khi đó những hoa văn đã vẽ mới hiện ra rõ nét trên nền chàm. Khi nhuộm phải có kĩ thuật hãm và đồng bào đã biết cách sử dụng củ nâu để hãm màu.

Khi vẽ, đầu bút chèo vào trong, cán bút hướng phía ngoài. Tấm vải lanh dài 7m sẽ được chia đều thành 10 - 12 ô vuông. Đoạn hai đầu trên tạp chày và dưới đoạn nối thố cấm phải kẻ đường thẳng, rồi họ bắt đầu kẻ hình tam giác, hình xoay tròn ốc, hình đồng tiền, hình chữ thập, hình chân chim,...

Kĩ thuật vẽ hoa văn bằng sáp ong trên trang phục truyền thống của đồng bào Mông, Dao chứa đựng những giá trị văn hóa nghệ thuật đặc sắc. Họ gửi gắm vào từng nét vẽ những gì đang diễn ra trong cuộc sống xung quanh mình, những ý niệm về vũ trụ, về nhân sinh quan, thế giới quan, về thiên nhiên, về cuộc sống mang đậm triết lý nhân sinh, thể hiện khát vọng về cuộc sống ấm no, hạnh phúc của con người.

Nếu như kĩ thuật vẽ hoa văn bằng sáp ong chỉ nhìn thấy ở dân tộc Mông, Dao ở Việt Nam, thì trong khu vực các quốc gia ASEAN, In-đô-nê-xi-a dù không phải là nơi sản sinh ra batik, nhưng được coi là quốc gia của batik, bởi nghệ thuật vẽ batik đạt đến đỉnh cao đã được UNESCO đưa vào danh sách đại diện di sản văn hóa phi vật thể của nhân loại năm 2009. Các họa tiết hoa văn trên nền vải chủ yếu là các họa tiết hình học, cỏ cây, hoa lá, phong cảnh... lúc đầu được vẽ hoàn toàn bằng tay và sử dụng những cây bút gọi là canting. Sau này, người ta sử dụng bàn khắc (bằng đồng), khuôn in và các công cụ khác để phủ sáp ong thành những hình đã định trước. Tuy nhiên, phương pháp vẽ bằng tay vẫn được sử dụng phổ biến, vì nó mang phong cách riêng của mỗi nghệ nhân In-đô-nê-xi-a.

Hiện nay, phụ nữ Mông và Dao Tiên ở Việt Nam ở một số nơi vẫn duy trì kĩ thuật vẽ hoa văn bằng sáp ong và được du khách trong nước, quốc tế quan tâm.

Khuôn in batik bằng đồng (cạp) của In-đô-nê-xi-a

33 VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN

SỐ 18 - RA NGÀY 25 THÁNG 9 NĂM 2022

CÂU CHUYỆN VĂN HÓA

Bố cũng là người có lỗi

Võ Thị Thu Hằng

Đã lâu lắm rồi, phần do bận việc đồng áng, phần do tham gia vào hội cờ tướng của thôn nên dù con gái và con rể mỗi năm lần bảy lượt nhưng ông Thắng vẫn chưa thu xếp thời gian lên chơi với cháu ngoại.

Thường thì con gái và con rể cho cháu về thăm ông bà hoặc vợ ông Thắng lên thăm con. dịp này, con gái học thêm văn bằng hai, nâng cao nghiệp vụ, không về thăm bố mẹ được, con dâu lại mới sinh, thành thử vợ ông cũng chẳng còn thời gian lên thăm cháu. Sẵn dịp thóc lúa đã vào bao, giải cờ tướng của thôn thì bị loại ngay từ "vòng gửi xe", vợ lại giục lên thăm con, thăm cháu, nên ông nhận lời.

Con gái thấy bố lên thì mừng lắm, đón bố từ chân cầu thang của chung cư, tíu tít hướng dẫn mấy ông cháu vào thang máy. Vào đến nhà, rót nước mời bố xong, nó vội xuống bếp nấu cơm.

Khoảng chừng hai mươi phút sau thì con rể cũng về tới, chào hỏi bố vợ, pha ấm nước mời bố, xong xuôi, mở tờ báo ra đọc. Một lát, chắc đã đọc hết cả tờ báo, nó bỏ tờ báo xuống hỏi vợ:

- Bao giờ xong cơm vậy em?
- Con gái ông Thắng trả lời chông:
- Sắp xong rồi anh!

Trong lúc con gái chạy đi chạy lại như con thoi vừa thổi cơm vừa tranh thủ thời gian chờ con cháu đưa con trai nhỏ đi tắm, rồi lại giục con gái lớn đi tắm và thu dọn quần áo bẩn trên sàn.... thì con rể ông Thắng vẫn ngồi đó, điềm nhiên mở tivi ra xem như không trông thấy vợ đang ba đầu sáu tay tất bật với việc nhà. Cho hai con tắm xong, con gái ông Thắng giục tới lần thứ ba thì con rể ông mới đứng dậy, đi vào nhà tắm, để mặc tờ báo, cốc nước trên bàn, bộ quần áo vừa mặc khi đi làm về vẫn vắt ngang thành ghế.

Bữa cơm tối diễn ra trong cảnh con rể ông Thắng vừa ăn vừa trò chuyện với bố vợ vui vẻ mà không biết ông đang rất khó chịu. Con gái ông vừa bón cơm cho thằng bé, vừa giục con lớn ăn. Khi mọi người ăn đã xong, con gái ông mới và vội miếng cơm rồi đi dọn dẹp rửa bát.

Con rể ông Thắng ăn xong ra bàn ngồi pha ấm trà mời bố vợ ra uống. Được một lúc thì đất hai con xuống dưới sân chung cư đi bộ thể dục, không quên rủ bố vợ đi cùng nhưng ông từ chối.

Vẫn nguyên bộ quần áo đồng phục đi làm trên người, con gái ông Thắng vừa dọn dẹp quần áo của chồng trên thành ghế, ẩm chén, sách báo gối ngang trên bàn, vừa chuyện trò với bố.

Không kiềm chế được sự bực dọc, ông Thắng hỏi:

- Ngày nào đi làm về, con cũng làm từng này việc nhà à?

Con gái ông cười xòa:

- Dạ, việc nhà đơn thuần thôi mà bố! Như mẹ vẫn làm ở nhà vậy thôi mà. Con quen rồi!

Nói xong con gái ông vợ đóng quần áo của chồng, con đi vào nhà tắm, bỏ mặc ông đứng như trời trồng với câu nói vừa nói: "Như mẹ vẫn làm ở nhà vậy thôi".

Ông Thắng giật mình. Thì ra vợ ông ở nhà cũng y như thế thật. Sáng dậy, sửa soạn cơm nước cho chồng rồi đi chăm lợn, chăm gà... Xong xuôi lại ra đồng. Mùa vụ thì cấy hái, hết mùa thì rau màu... Trưa về, lại tất bật thổi cơm, lau nhà, rửa bát, chăm con, chăm cháu... luôn tay luôn chân. Còn ông, cũng y như con rể của mình, ngoài việc đồng áng, về đến nhà là thông thả ngồi uống nước chè xanh, rảnh rỗi thì đi đánh cờ với mấy ông bạn hàng xóm, còn vợ ở nhà làm gì, ông chẳng mấy quan tâm.

Tắm xong, thấy ông Thắng bần thần trên ghế, nó vội hỏi

- Sao vậy bố?
- Con gái! Bố xin lỗi con!
- Con gái ông ngạc nhiên:
- Có việc gì thế ạ?
- Uh... Bố xin lỗi! Nhưng lúc này, bố đã rất bực khi nhìn con như ở-sin trong khi chồng con cứ như ông hoàng trong nhà. Bố định bụng lát nữa sẽ gọi hai đứa ra mắng cho một trận.

Nhưng giờ bố chẳng thể nói, chẳng thể làm được gì, vì chính bố cũng đã và đang cư xử với mẹ con y như vậy. Sau một ngày cùng làm việc vất vả như nhau ở ngoài đồng, bố đã cho phép mình được ngồi chơi nhàn nhã và xem chuyện mẹ con một mình tất bật với việc nhà là điều hiển nhiên. Chính bố đã luôn ngồi đó, chờ mẹ con phục vụ từng bát cơm, cốc nước, thậm chí đến cả cái tăm xỉa răng, soạn cho bố từng cái áo cái quần, thu dọn cho bố từng mẩu thuốc lá mà bố tiện tay vứt bừa. Chính bố đã ngầm dạy cho con và con rể thấy rằng những bất công mà con đang chịu là chuyện bình thường của phụ nữ.

Sáng hôm sau, nói có việc phải về quê, dù con rể tha thiết mời nhưng ông Thắng nhất quyết không ở lại. Tự nhủ với lòng mình, từ sau hôm đó, cứ Chủ nhật hàng tuần, ông Thắng viện hết lý do để gọi con gái và con rể về nhà chơi. Bằng những việc làm cụ thể, ông giúp vợ làm việc nhà, thậm chí cả vào bếp... để cho hai con nhìn thấy mà học tập. Ông ngầm dạy hai con hiểu rằng vợ chồng là phải cùng chia sẻ với nhau và dạy lại con gái ông rằng: Con là một người mẹ, người vợ, chứ không phải là người hầu của chồng.

Phong phú kanban ở Nhật Bản

Thủy Trương

Trước khi có các siêu thị và gian hàng tiện lợi như bây giờ, ở mỗi nơi đều có những cửa hiệu nhỏ lẻ, mang tính chất hàng hóa bằng miệng, bằng tay, dĩ lại rất khó khăn, vất vả. Thế nhưng, từ thế kỷ 17 trở đi, ở Nhật Bản, các thương nhân đã nghĩ ra một kế sách, vừa giới thiệu được sản phẩm một cách rõ ràng, chi tiết vừa làm đẹp cho nhà cửa, phố xá và thu hút đông đảo du khách, đó là làm các kanban - bảng hiệu bày ngay ngoài cửa với những hình ảnh, chữ viết hết sức sống động, hấp dẫn. Tiệm nào bán hàng gì thì cho vẽ, điêu khắc hàng ấy lên giấy, gỗ, đá, kim loại và tùy theo kích cỡ, chiều cao mặt tiền hàng quán mà dựng nên những kanban to nhỏ, dài rộng, vuông tròn, chữ nhật, tam giác, cuốn thư khác nhau. Đặc biệt còn có hình của các vị thần, linh thú, cá tôm, cây cỏ, đồ vật lạ mắt, biến cả con đường trở thành một phòng tranh, triển lãm mỹ thuật bên cạnh mục đích quảng cáo.

Dường như tất cả sự sáng tạo, sự khôn ngoan, chiến lược cạnh tranh đều được gửi vào trong từng bảng hiệu. Do ở một chỗ có thể có nhiều cửa hàng na ná nhau, cũng như bán cùng một thứ đồ chung nên để tạo ra sự khác biệt, mỗi kanban đều được chế tác rất tỉ mỉ cuốn, đặc sắc, cũng như chứa nhiều nội dung phong phú, ít bị trùng lặp. Chủ tiệm sẽ tự tay làm hoặc thuê các kanban-shi là thợ chuyên nghiệp giúp đeo gọt thủ công từng nội dung trên gỗ, tre, gốm... và thuê thêm họa sĩ sang sửa khi cần. Cuối cùng kết quả là một tấm bảng tường thuật tiệm đó bán hay mua, chế tạo cái gì.

Chẳng hạn như tiệm bán rượu - trà thì sẽ có hình của một cái hũ đựng rượu sake, cái ấm đựng trà ocha của Nhật Bản. Xưởng đóng các loại xô chậu hay rèn các thứ dao kéo thì ngoài hình ảnh của chúng còn có thể thấy thêm cảnh nghệ nhân gõ lưng ra gỗ hay đập. Có tiệm khó diễn tả như tiệm cho vay tiền cũng có một số hình ảnh tiêu biểu như tờ bạc, xâu tiền, đỉnh vàng kèm theo dòng chữ ghi lãi suất. Tiệm sửa đồ thì vẽ những vật méo mó, nứt vỡ, sau đó nguyên vẹn như thế nào. Tiệm bán chỉ, thêu thùa thì treo một cuộn chỉ to quấn dăm bảy vòng là dăm màu sắc sặc sỡ. Đại thể, người ta có thể diễn đạt mọi thứ bằng hình - chữ viết và khiến cho chúng cụ thể, rành mạch nhất trong khả năng của mình nhằm phục vụ cả những người không biết đọc, biết viết.

Dù rằng có mặt khắp đất nước, song kanban tập trung nhiều nhất tại thành phố Edo, nay là thủ đô Tokyo và hai thành phố Kyoto và Osaka... Sở dĩ như vậy vì vào thời Edo (Tokugawa) và sau

Biển hiệu hàng thuốc lá

Biển hiệu hàng tóc giả

Biển hiệu hàng cho vay tiền

Biển hiệu hàng bánh kẹo

này là thời Meiji, thương mại của Nhật Bản cực kỳ phát triển, thậm chí là đang trong thời hoàng kim khi mà thành phố nào cũng là trung tâm giao dịch, buôn bán sầm uất. Đây cũng là lúc nghệ thuật tranh khắc gỗ đạt đỉnh cao và ngoài việc

khắc tranh miêu tả các cảnh đẹp nổi tiếng của xứ sở Hoa anh đào thì có rất nhiều nghệ sĩ kiêm luôn nghề khắc biển quảng cáo với việc làm sẵn hàng chục, hàng trăm mẫu biển hiệu cho ai thích thì mua

VĂN HÓA

và nếu muốn có một nội dung mới thì phải đặt hàng. Do cầu toàn, nhằm thu hút đông khách, người ta thường yêu cầu rất nhiều điều khắt khe gồm các màu sắc, hình dạng, nội dung được thể hiện trên biển và nghệ nhân kanban-shi đều đáp ứng hết, miễn là thu về một số tiền công kha khá.

Thường một bảng hiệu sẽ có hình dạng thuần dài, chữ nhật, sơn đen, tô đỏ chữ viết (thư pháp) và các biểu tượng, song song trọng hơn, nó có thể được sơn màu, sơn son thếp vàng, rất vô trướng, bọc bạc, cá biệt là cẩn ngọc ngà châu báu để lúc nào cũng sáng bóng, lộng lẫy và chịu nổi mưa nắng. Nó cũng có thể được làm theo hình vuông tròn, rẻ quạt hoặc một hình đồ vật, con vật cụ thể mà chủ tiệm ưa chuộng. Người Nhật xưa có cái hay là thường dùng ngay chính hình một vật để nói về nó. Thành thử bán cá, họ sẽ đeo hình con cá, bán ớt đeo ớt, bán cua đeo cua... Và để sinh động, lời cuốn y thật, mọi thứ cần một đôi bàn tay vô cùng khéo léo, tỉ mỉ của nghệ sĩ. Một tấm biển do đó có khi có từ một tới vài người cùng sáng tác, người thì đục đẽo, người thì tô vẽ, sửa chữa, đồ mộc, luồn dây...

Đa số kanban sẽ được treo trước cửa, trên xà nhà, cột nhà của một cửa hàng, song cũng có cái đứng độc lập mãi ở cửa cổng hay ven đường lối vào một hàng quán, nhất là các từ lâu, trà đạo và ăn uống. Và để cho nó có thể bền lâu, khỏi rạn vỡ, bong tróc, bên trên thường có một mái che nho nhỏ, duyên dáng như một chiếc ô vậy!

Như đã nói, kanban không chỉ tả về các mặt hàng quen thuộc mà còn chứa đựng rất nhiều hình ảnh con người, thần tiên, chim thú và những cảnh sắc của nước Nhật. Vì mang nhiều hình tượng như thế, nó cũng thấm đậm yếu tố văn hóa, lịch sử, tôn giáo của Nhật Bản. Về con người, dễ gặp nhất là hình ảnh của các thiếu nữ xinh đẹp vận áo dài truyền thống rực rỡ Kimono hay các thanh niên tuấn tú trong các trang phục chiến binh hùng dũng Samurai, rồi cảnh trẻ em thả diều, chơi bóng - người già đánh cờ, xem kịch, cảnh người ngựa, xe cộ qua lại tấp nập, cảnh đánh cá, xây nhà, cứu hỏa... Tất cả đều có ý quảng cáo như giới thiệu về các loại quần áo vừa mới ra lò ở đầu đó, các loại diều, bóng, cờ gỗ, cờ vây, quạt giấy, các thứ xe cộ, các kiểu ngư cụ, các đồ dụng làm mộc, các loại thùng chậu chứa nước và đập lửa...

Về thần linh, có hình ảnh của bảy vị phúc thần (Shichifukujin) thường cầm trong tay những vật dụng mà chủ tiệm gửi gắm, muốn các ngài phù hộ buôn may bán đắt cái gì thì đặt trong tay các ngài cái đó. Daruma không nằm trong bảy vị thần trên mà là một đại sư của đạo Phật,

từ Ấn Độ sang, tên gọi là Bồ đề Đạt ma song vẫn được rất nhiều cửa tiệm Nhật Bản tin yêu, và thay vì cầm, họ cho ngài ôm đủ thứ từ rượu đến trà, thuốc, rau củ, hoa trái... Hình tượng Daruma thường hiện lên dưới dạng một búp bê hình người tròn xoe, mập mập mặc áo đỏ, mở mắt to tròn nhìn du khách và mọi người. Màu đỏ, sự tròn trịa, dùng đỉnh của ngài biểu thị cho sự thành công, may mắn, thịnh vượng. Vì thế, những tấm biển có hình Daruma được lập nên vừa để quảng cáo cho một sản phẩm vừa là một lá bùa đem lại vận sự cát tường. Có vô số cửa hàng dùng hình Daruma với các mặt hàng khác nhau, như cửa tiệm thuốc lá, một thứ sản phẩm rất khó diễn đạt, nhưng người ta vẫn có thể tả được bằng cách cho Daruma mặc áo có những nếp gấp là những gói lá tobacco. Thậm chí họ còn để những lá thuốc quấn quanh thân ngài từ đầu tới chân.

Về sinh vật lại có con lửng Tanuki, cũng được ví như một nhà sư khất thực, xuất hiện trong các đêm mưa gió không trăng không sao mang tới điều lành. Con vật thường đội mũ rom, khoác áo to, chống gậy treo lưng lửng một bầu rượu trong khi trước bụng căng một túi lớn đầy kẹo, bánh, trái, mật ong. Có lẽ vì Tanuki thích đồ ngọt nên dân gian đã lấy nó làm tượng trưng của sự ngọt ngào và các hàng bánh, nước uống, đồ ăn nhanh luôn bày hình nó nhằm thu hút thực khách.

Không có người song ai nấy đều cảm nhận thấy sự hiện diện của người, ấy là những tấm bảng về tóc giả khi người chủ treo trước cửa một kanban đầu của một nam nhân với cái đỉnh trọc lốc (hói) và hai bên là những sợi tóc rất dài, sau đó được cuộn lên cùng tóc giả tạo thành một bó trên tróc. Đây là một kiểu tóc ngày xưa của nam nhi Nhật Bản và hiện giờ những "Samurai" vẫn dùng. Hoặc như hàng quốc với những đôi guốc gỗ được treo trước cửa và làm sống dậy cả một không gian cổ kính vang tiếng lộc cộc khi cả nam nữ người Nhật xưa kia đều đi guốc mộc và là guốc có hai đế, to như cái bảng khiến đi lại rất chậm, thông thả, guốc được đeo như vậy để có thể chống lún khi đi trên tuyết...

Là một quốc đảo, chuyên về đánh cá nên cá hay được dùng để nói về các thủy sản và nhà hàng ở bất cứ đâu. Cứ nhìn thấy tấm biển cá, là chắc chắn 90% chỗ đó là quán ăn quán nhậu, cho người xem dường tượng đến những màu sắc, hương vị hấp dẫn của các món ăn sushi, sashimi, tempura...

Nhật Bản cũng là xứ sở của chado, cùng nhiều loại trà như ocha - trà xanh, koucha - trà đen, matcha - trà bột, houjicha - trà rang nên cũng có nhiều quán xá quảng cáo trà (cha) với một hình ảnh rất phổ biến, ấy là cái ấm có quai trên đó ghi rõ chữ trà. Trong văn hóa trà đạo của Nhật Bản, thời gian uống một tách trà rất lâu. Vì ngoài đợi có thật nhiều người cùng uống, sau khi tìm được một không gian thật là thanh tịnh, còn phải đánh trà, mời từng người uống, nhận xét, nâng lên hạ xuống cả chục lần mỗi chén (mà kỳ thực như một cái bát hơn).

Nhiều rừng, quen dùng gỗ nên người Nhật xưa có rất nhiều nhà cửa, đồ dùng từ gỗ. Riêng một bộ đục cưa, dùi, búa, bào của họ tại một

kanban cuối thế kỷ 19 đến sơ sơ đã có hơn 42 dụng cụ. Ngoài dụng nhà, có không ít hộ làm thùng để đồ, đựng nước và ở trước cửa thường treo một kanban với hình vẽ hay quy ước chung là ba cái thùng (ba vòng tròn) giao nhau và trên hai cái nằm dưới ghi chữ cao phong (taifu), nghĩa là gió lớn và cái trên cùng ghi chữ thăng tiến (masu). Chủ tiệm cho ghi vậy là vì thùng này có thể dùng để đập lửa do ở các thành phố, nhà cửa, nhất là các dinh thự đều bằng gỗ, rất dễ cháy, gây hỏa hoạn. Hàng năm, có hàng trăm đám cháy lớn nhỏ và người xưa phải dùng các thùng, chậu lớn mới lấy đủ được nước đập lửa do họ chưa có xe chữa cháy. Tuy nhiên, không phải lúc nào người dân cũng mua thùng đập lửa, đặc biệt là các thùng đại vì họ chỉ mua để giặt giũ nên trên cả việc đập lửa, dù làm chi, chủ tiệm cũng mong muốn công việc kinh doanh của mình luôn được thuận lợi, phát đạt nên trên cùng ghi chữ masu, hoặc cũng có thể vì việc đập lửa mang tới cho anh ta nhiều mối lợi nên luôn mong cầu giàu to.

Bởi buồn bán nhỏ lẻ, lắt nhắt nhưng đa dạng, tự do nên nhiều cửa hàng không chỉ treo một biển hiệu mà đôi khi là bảy, tám, chín, mười cái tùy ý. Họ treo trên, treo dưới, hai bên nhà cửa và cứ đến tối lại hạ xuống cất đi, sớm mai treo tiếp. Nhằm thu hút, dụ khách tới cửa hàng của mình, người dân thường treo, móc kanban khá cao và tại nhiều điểm, mỗi điểm một mặt hàng để quảng bá cho sản phẩm, dịch vụ.

Hôm nay, kanban vẫn được duy trì tại quốc đảo này. Cùng các cửa hàng nhỏ bé, đã có không ít các cơ sở kinh doanh lớn, gồm các nhà hàng, khách sạn, siêu thị, trung tâm mua sắm và nghệ thuật dùng kanban. Người ta dùng những bảng rất lớn, đồ sộ cho chạy dài trước cửa hoặc đặt ngang sườn nhà, mái nhà để dụ khách từ xa hàng ki - lô - mét vẫn thấy. Cũng có nhiều biển hiệu điện tử, chữ chạy, hình động cực đại mà thực chất là một kanban kiểu mới. Tuy nhiên, trước sự xuất hiện ồ ạt của các thiết bị nghe nhìn hiện đại, những biển hiệu cổ truyền bằng gỗ, đá... đã bị thưa dần và mặc dù vẫn đầy sức sống mãnh liệt song ở nhiều nơi chỉ còn thịnh hành tại những quán xá truyền thống.

Yêu thích kanban, người dân thường lai tạo nó với các thiết bị phục vụ quảng cáo mới, như hệ thống đèn hiệu hình thù độc đáo để cho ra các bảng hiệu điện tử ấn tượng. Nhiều người cũng sưu tập kanban, nhất là các biển hiệu cổ xưa để làm vật trang trí và kỷ niệm. Qua đó, mỗi khi nhìn vào, ai nấy đều sống dậy không khí chợ búa nhộn nhịp, say sưa ngắm nhìn, chọn lựa và mua hàng ở các tiểu quán, khám phá thế giới muôn màu, muôn vẻ của các hình ảnh, biểu tượng, họa tiết Nhật Bản theo cách nghĩ dân gian thế kỷ 17 tới đầu thế kỷ 20, cũng như xem lại một thoáng về lịch sử và sự giao thoa giữa thương mại và mỹ thuật thời xưa khi mà có sự ra đời của văn hóa tiêu dùng.

35 VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN

SỐ 18 - RA NGÀY 25 THÁNG 10 NĂM 2022

Một góc nhìn về Trường thơ Loạn

Lê Thị Hương

Ba thi sĩ nổi bật của Trường thơ Loạn, từ trái qua: Hàn Mặc Tử, Chế Lan Viên, Bích Khê (Nguồn ảnh: internet)

Trường thơ Loạn là hiện tượng độc đáo của thơ Việt nửa đầu thế kỷ XX. Độc đáo ở tên gọi, ở quan niệm khác về thơ, ở sự hợp tụ những tài năng của một vùng đất đã góp phần làm nên cuộc cách tân thơ đầu tiên trong lịch sử văn chương Việt. Thi giới của Trường thơ Loạn dung hợp mỹ học lãng mạn, tượng trưng, siêu thực đã làm nên "một thời đại trong thi ca" (Hoài Thanh). Con đường tiếp nhận phương Tây trên nền tảng phương Đông đã kiến tạo những thế giới thơ "rộng rinh không bờ bến, càng đi sâu càng ớn lạnh".

Trong bối cảnh xã hội Việt Nam nửa đầu thế kỷ XX, cái tôi ra đời đã mang nỗi sầu vạn cổ, nỗi "cổ độc đã thâm ghi trên trán". Bất hòa với thực tại, các nhà Thơ mới/Trường thơ Loạn tìm cách *quên* bằng nhiều con đường, trong đó có con đường tìm về tôn giáo. Kết hợp các luồng tư tưởng Đông Tây, chứng kiến những khúc đoạn lịch sử thăng trầm, kể cả những bi kịch riêng đau đớn, các nhà thơ đến với tôn giáo vừa như một cứu chuộc tâm linh, vừa như thăng hoa sáng tạo.

Chế Lan Viên tâm sự: "Tôi tìm Phật nơi bàn thờ Phật của cha tôi, ở kinh các chùa và ở ngoài chùa nữa... Kinh Lăng Nghiêm kiến trúc tầng tầng lớp lớp sâu thẳm và rộng rờ như cái trời sao thẳm thẳm rạng ngời làm tôi mê lúc ấy".

Tuổi thơ Yến Lan vang vọng tiếng chuông chùa: "Tuổi thơ một đời cây thị/ Chiều lung linh theo tiếng chuông chùa/ Một lòng giếng nửa làng đến mức/ Không thấy mặt mình chỉ nước nhấp nhô". Hai tập *Giếng loạn* (thơ), *Bán xe luân hồi* (kịch thơ) của Yến Lan bị thất lạc nhưng từ nhan đề thi phẩm đã biểu hiện tâm thức Phật giáo trong cảm hứng của nhà thơ.

Quách Tấn làm thơ không nhiều và đa phần viết theo lối cổ; những vần thơ luật Đường của ông bằng

lãng hồn phương Đông với những hình ảnh đượm màu sắc Phật giáo.

Bích Khê trong những giờ phút biết mình mang bệnh đã tìm đến cội Phật. Hai tháng trước ngày từ giã cõi đời, Bích Khê niệm kinh Di Lạc - tư tưởng Phật giáo ít nhiều đã thấm nhuần trong những vần thơ lạ của "thi sĩ thần linh".

Đặc biệt, Hàn Mặc Tử đầu là con chiến của Chúa nhưng âm hưởng Phật giáo vẫn lan tỏa trong nhiều bài thơ của thi nhân. Nhà thơ từng tâm sự: "Tôi dùng văn chương và triết lý nhà Phật để làm thơ mà thôi, tôi lợi dụng cả hai thể văn tôn giáo: Thiên Chúa và nhà Phật. Đó là muốn làm giàu cho nền văn chương chung".

Dẫu bằng con đường nào, vương quốc tuổi thơ, vô thức tập thể, hay tín ngưỡng tâm linh thì nhân sinh quan/vũ trụ quan Phật giáo cũng để lại dấu ấn đậm nét trong thi giới Trường thơ Loạn.

Cái chết và quan niệm về "tính tạm thời của trần thế"

Con người, sống/chết là vấn đề cốt yếu trong tư tưởng nhân loại. Sống chết là quy luật thường hằng. Các nhà tư tưởng phương Đông lẫn phương Tây đều gặp gỡ nhau ở quan niệm về tính nhị nguyên của thế giới - trong đó có thể xác và linh hồn, cái sống và cái chết, sinh tồn và hủy diệt. Theo quan niệm của các nhà phân tâm học: "Sống trong chết, chết từ sống" (Freud); "Con người hình dung kết cục dành cho mình, đó là cái chết. Chưa bao giờ con người thoát khỏi trạng trạng lưỡng phân ở sự tồn tại của mình" (Erich Fromm). Theo triết học hiện sinh: "Để thoát được âu lo và tìm được ý nghĩa của sự tồn tại, con người cần phải thường xuyên ý thức về cái hữu hạn, về cái chết" (M. Heidegger); "Con người mang nặng mầm hủy diệt trong bản thân từ khi vào

đời, vì người là hữu-vị-tử" (Martin Heidegger).

Tuy vậy, quan niệm về cái chết, cách nhìn và lý giải cái chết tùy thuộc vào những mã văn hóa khác nhau.

Theo quan niệm của Phật giáo, chết không phải là hết mà là một sự chuyển tiếp, là "một hiện tượng trên dòng tiếp nối liên tục của sự sống"; có thành hoại, có sinh diệt, có đau khổ.

Với tư duy Phật giáo, các nhà thơ Loạn thức nhận bề khổ đời người. 16, 17 tuổi Chế Lan Viên đã có những câu thơ đầy chất triết lý - "Mà quả đất là khối sầu vô hạn"; "Biển trần gian thuyền hồn không cập bến/Mà sâu nào, khổ đau nào ngớt đến" (*Máu xương*). *Điều tàn* là thế giới của khổ đau, ở đó cái tôi khước từ tất cả vì thấy đời như là cõi tạm: "Vội tôi, tất cả như vô nghĩa, Tất cả không ngoài nghĩa khổ đau!" (*Xuân*). Nhìn sao rơi, nhà thơ cảm nhận về lẽ từ sinh: "Sao rơi! Sao rơi! Rơi mãi. Sự sống không còn thấy nữa, ra đây sự chết đã thành luật lệ mất rồi. Sự sống chỉ cho một buổi ban đầu, sự chết ấy là sức mạnh đòi hỏi qua muôn thuở... Chung quanh gay gắt đêm dài, ta ngồi đó thương cho mình cát bụi" (*Vàng sao*).

Ngoài ra, bi kịch cuộc đời riêng, sự cận kề với cái chết (trường hợp Hàn Mặc Tử, Bích Khê) khiến quy luật hằng thường của con người trở thành nỗi ám ảnh, chi phối cái nhìn nghệ thuật của thi nhân. Cõi sống trong thơ Hàn Mặc Tử cũng là cõi chết - "Đây lệ, đây thương, đây tuyệt vọng/ Ôi! Giờ hấp hối sắp chia phôi"; "Ta trút linh

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

hồn giữa lúc đây/ Gió sầu vô hạn nuôi trong cây" (*Trút linh hồn*). Đối mặt với cái chết biết trước, Hàn Mặc Tử thấu thị *cái chết của tôi* và chờ đợi nó trong nốt cùng ầu lo lẫn nốt cùng hoan lạc. Dự cảm cái chết thân xác, có những giờ phút Hàn Mặc Tử vật vã hoảng loạn, nhưng cũng có lúc nhà thơ nói về *phút cuối* thật tự nhiên, như con người phải thế: "Một mai tôi chết bên khe Ngọc Tuyền"; "Một mai kia ở bên khe nước ngọc/ Với sương sao anh nằm chết như trăng" (*Duyên kỳ ngộ*).

Quan niệm "nhân sinh như mộng" của đạo Phật chi phối cái nhìn thời gian của các nhà thơ Loạn. Thời gian là sinh đồng thời cũng là diệt. "Xử thế nhược đại mộng" (Lý Bạch). Cuộc đời con người chơi vui thoáng chốc.

Nhạy cảm với sự trôi chảy của thời gian, Bích Khê giật mình thảng thốt nhận ra hữu hạn đời người: "Trăm năm vui được mấy hồi" (*Mỹ tửu ca*); "Mây, tuyết, thời gian bay tự nhấc" (*Nấm mộ*).

Yến Lan với thi giới thuần chất Á Đông đã nhạy cảm với thời gian sinh tử: "Tôi đang sống vì có người đã chết" (*Những giọt bóng hường*).

Chế Lan Viên xóa nhòa các chiều thời gian - "Cả Dĩ Vãng là chuỗi mờ vô tận/ Cả Tương Lai là chuỗi huyết không thành/ Mà Hiện Tại, biết cùng chăng hồi bạn/ Cũng đương chôn lặn lẽ tuổi ngày xanh" (*Những năm mờ*).

Từ cái nhìn tâm linh, các nhà thơ tri nhận được sự hạn hữu sinh tồn. Bằng nghệ thuật tượng trưng, thi nhân khắc tạc thêm những mộng mị kiếp người. Âm ảnh về cõi tạm biểu hiện lặp lại qua biểu tượng *khói sương* - "Mùa thu âm ảnh nhà thi sĩ/ Muốn thổi tiêu vàng giữa khói sương" (*Nấm mộ* - Bích Khê); "Tôi đi trong áng sương mờ/ Tìm con trăng lạc ngoài bờ bến kia" (*Chơi trên trăng* - Hàn Mặc Tử); "Sao không tỏ điểm nên sương khói/ Trong cõi lòng tôi buổi chập chờn" (*Cuối thu*). Sương khói không còn là khói sương hiện thực mà là biểu tượng cho cõi thế phù du - "Ở đây sương khói mờ nhân ảnh" (*Đầy thôn VI Dạ*). Khói sương trong thi giới nghệ thuật của Trường thơ Loạn khúc xạ tư duy tôn giáo, biểu đạt quan niệm về cõi thế, về vô thường.

"Không" và dự cảm về một cõi Niết - bàn tâm tưởng

"Thấy mình không có" là quan niệm cốt lõi của triết học hiện sinh J. P. Sartre. Là những trí thức Tây học, trong quá trình đổi mới thơ Việt, các nhà thơ Loạn sớm tiếp nhận các nguồn tư tưởng, mỹ học phương Tây. Tuy vậy, từ cái nhìn phương Đông, từ nhân sinh quan Phật giáo, câu hỏi hoài nghi bản thể của thơ Loạn là câu hỏi đậm chất triết lý về tính Không, ta/không ta.

Quan niệm thân này là sinh diệt, sắc không đậm rõ trong thơ Chế Lan Viên, những vần thơ của *Điêu tàn* - "Ngày phải

tàn ánh dương rồi sẽ tắt...", Mà thân ta phải nào không tiêu diệt" (*Thời oanh liệt*); của *Vàng sao* - "Hồn ta theo cánh mà thay đổi... Chẳng phải cánh bài trí cho cái Có của thế gian, chẳng phải sự biến của cái Không của vũ trụ..." (*Vàng sao*).

Phật giáo quan niệm "vạn pháp là không", mọi sự vật ở đời đều không ra khỏi luật vô thường. Đời vô thường. Thời gian vô thường. Tâm thức vô thường. Thơ mới nói chung và các nhà thơ Loạn nói riêng khẳng định cá nhân, nhưng trong hành trình tìm kiếm chính mình, có lúc thi nhân nhận ra bản ngã cũng là Không.

Cái tôi lãng mạn vừa mới khẳng định mình tuyệt đối "Ai mua trăng tôi bán trăng cho" bỗng chốc ngỡ ngơ đầy triết lý, "Ta là ta hay không phải là ta?" (Hàn Mặc Tử); "Hồn của ai trú ẩn ở đâu ta/ Ý của ai trào lên trong đáy óc" (Chế Lan Viên).

Chấn náo bữa vậy, nhìn cõi thế dưới dạng "những năm mờ, âm ti, tùy sự...", Chế Lan Viên bật lên câu hỏi về bản thể và đã gặp gỡ triết lý vô thường - "Ai bảo giùm: Ta có, có ta không?". Bích Khê tra vấn - "Chạy điên rồ... đứng sững giữa xương ma/ Người là ai? Người có phải là ta?" (*Sợ người* - Bích Khê).

Yến Lan cảm nhận sự thay đổi của bản ngã: "Cái ta từ thuở ban sơ/ Một lần cảm đã một lần lo sợ" (*Một mối thất tình*); Hàn Mặc Tử phân thân, tự vấn: "Tôi vẫn còn đây hay ở đâu? Ai đem tôi bỏ dưới trời sâu" (*Những giọt lệ*).

Kiểu phản thân hồn - xác phổ biến trong thơ Loạn biểu hiện nỗi khát khao tìm chính mình để thức nhận mình, để hoài nghi sự tồn sinh vĩnh cửu - "Hồn là ai là ai? Tôi không biết, ... Hồn là ai? Là ai? Tôi không hay" (*Hồn là ai* - Hàn Mặc Tử); "Ta là ta hay không phải là ta? Có gì đau, cả thế giới cao xa/ Như cõi rã của trăm nguồn đạo hạnh" (*Siêu thoát* - Hàn Mặc Tử).

Thơ Hàn Mặc Tử ra đời từ những đau đớn sừng sần thân xác, những mê sảng thần linh. "Cười" thành tiếng khóc khổ, "rủ, gào" và niềm đau căm lặn, "khắc, mưa máu" và vô thức sáng tạo. Phật giáo, Thiên chúa, Đạo giáo... Tượng trưng, siêu thực, hư ảo và tâm linh... Sự dung hợp các luồng tư tưởng; ẩn ức và thăng hoa; cộng với tài năng thiên bẩm khiến thơ Hàn Mặc Tử (và Bích Khê) không đoan mệnh như thân xác của nhà thơ.

Phản thân hồn - xác cũng là khát vọng siêu thoát tìm sự bằng an ở chốn an nhiên - "Ồi làm sao cho ta thoát khỏi/ Ngoài cõi Ta ngập chìm trong bóng tối?/ Cho linh hồn vút đến xứ trắng mây/ Cho Ta là không phải của Ta đây" (*Cõi ta* - Chế Lan Viên); "Anh đã thoát hồn anh ngoài xác thịt/ Để chấp chờn trong ánh sáng mộng lung" (*Sáng lóng* - Hàn Mặc Tử); Đau đời, khó giữ tâm thanh tịnh, các nhà thơ Loạn mơ, chiêm mộng về một cõi cực lạc, một cõi Niết - bàn tâm tưởng. Con đường đưa thi nhân đến cõi an nhiên ấy không có gì khác ngoài thơ.

Nhìn chung, Niết - bàn là triết lý về sự giải thoát của Phật giáo. Niết - bàn không thuộc phạm trù không gian mà là phạm trù của sự bình yên, sự buông bỏ, giải thoát khổ đau. Trong Trường thơ Loạn có một *cõi Niết - bàn* theo nghĩa là "giải thoát khỏi khổ đau", là sinh tử không còn trôi buộc, là "niềm phúc hạnh tối thượng nhất". Ảnh hưởng trường phái siêu thực, Trường thơ Loạn đẩy thơ đến địa hạt của cái siêu hình. Họ tạo dựng một thế giới đằng sau cõi thực, thế giới của linh giác - một

cõi thình không: "Không một tiếng gì nghe động chạm/ Dấu là tiếng vỗ của sao băng" (Hàn Mặc Tử). Mỹ học siêu thực và tư duy tôn giáo kết tinh thành một thế giới *khác* cõi tạm này, thế giới của thanh thoát và an nhiên. "Mới hay cõi siêu hình cao tốt bậc/ Giữa hư vô xây dựng bởi trắng sao" (*Siêu thoát* - Hàn Mặc Tử). Với Hàn Mặc Tử, Bích Khê, những thi sĩ nắm được sinh tử của mình, khi cái chết lớn vơn rất gần, khi sự sống rút ngắn lại thì cõi tạm và miền giải thoát không còn khoảng cách. Từ tâm thức bất loạn, từ nỗi khát sống mãnh liệt, nhìn cõi thế chỉ là cõi chiêm bao, chốn khổ đau, Hàn Mặc Tử vọng đến miền cực lạc bằng đức tin, bằng dự phóng - "Sáng vô cùng, sáng lóng cả mọi miền" (*Ngoài vũ trụ*); "Ta bay lên, bay lên, Gió tiễn ta đưa tới nguyệt thiên?"/ Ta ở cõi cao nhìn trời xuống/ Láng láng mây khói quện trắng lên" (*Chơi trên trăng*); "Nhớ khi xưa ta là chim Phượng Hoàng/ Vô cánh bay chín tầng trời cao ngất/ Bay từ Đạo lý đến Đầu suýt/ Và lửa theo không biết mấy là hường" (*Phan Thiết! Phan Thiết!*).

Đằng sau lớp vỏ ngôn từ Phật giáo và lối viết siêu thực là khát vọng thành thực về một cõi bình an. Có thể xem đây là Niết - bàn tâm tưởng với một rừng biểu tượng: "*Xứ Xanh, dòng Ngân lả chổi ánh hào quang, cõi trời mơ, chốn cao xa, cõi khinh thanh*" (Chế Lan Viên); "*cõi thơm tho, xứ Say Mơ nắng thơm, trên chín tầng diều động cả trần châu*" (Hàn Mặc Tử). Khao khát hòa nhập vũ trụ suy cho cùng cũng là niềm mong ước đến *cõi bình yên tối thượng*, "Lên Kim tinh xác bằng thanh khí/ Đất lưu ly không khí xạ hương/ Cây du dương lâu đài song sóng/ Trên biển châu trời lộn kim cương" (Lên Kim Tinh - Bích Khê).

Trong số các nhà thơ Loạn, thơ Bích Khê rất gần với Phật giáo. Bên cạnh một Bích Khê tìm đến thế giới của nhạc, hương và sắc, còn có một Bích Khê đạt đến tâm Thiên - "Bảy lần dài Vọng Hải/ Ta sẽ ngồi nhập định/ Bốn mươi chín ngày đêm/ Mặt nguyệt rớt êm đêm" (*Ngũ Hành Sơn*); "Mây trắng bay về núi Thạch chưa?/ Chùa Ông chim hót ở ngoài mưa/ Ngồi trên gò mà nghe chuông vọng/ Sắc cỏ thơm mùi kinh sách xưa" (*Chùa Ông Thu Xà*). Dự cảm về cái chết của chính mình, những ngày cuối cuộc đời, Bích Khê tìm sự an nhiên, thanh thản ở cửa chùa. Khát vọng tồn tại bằng thi ca bộc lộ rõ qua những lời cuối Bích Khê viết cho mình mang đậm tâm thức luân hồi. Quan niệm sống/chết thể hiện ở những cặp phạm trù đối lập như thân xác - tinh thần, tạm thời - vĩnh cửu. "Thân bệnh: ngô vàng, mưa lá rụng/ Bút thần: sông lạnh ánh sao rơi/ Sau nghìn thu nữa trên trần thế/ Hồn vẫn về trong bóng nguyệt soi" (*Lời tuyệt mệnh* - Bích Khê).

Nhìn một cách tổng quát, Trường thơ Loạn là sự dung hợp tư tưởng Đông Tây. Nói như Chế Lan Viên: "Thích ca! Giê Su! Không Khâu! Lão Tử! Tôi đều thành tâm cúi đầu trước uy linh huyền diệu của các ngài..." (*Chiều tin tưởng*). Trường thơ Loạn quy tụ được những cá tính sáng tạo độc đáo, mỗi người là một vệt sáng riêng. Tuy vậy, từ một góc nhìn, kết chuỗi thơ họ với nhau cũng nhằm khẳng định thêm những tài năng lớn. Cái chết không hủy diệt thơ họ. Như một sự luân hồi, cái chết tái sinh ở những vần thơ bất tử. "Hồn ta một mối quá rồi, khe rặng xuống đôi tay vút tan ra thành suối ngọt" (*Vàng sao*)

Cảm thức “hồi quê” trong

Nguyễn Kiến Thọ

Nhà thơ Võ Sa Hà

Tôi cho rằng, thành công lớn nhất của một nhà văn/nhà thơ là kiến tạo được một vùng thẩm mỹ riêng cho sáng tác của mình. Với Ma Văn Kháng, đó là “vùng biên ải” nơi núi rừng Tây Bắc. Với Nguyễn Bình Phương, đó là cõi “Linh Sơn” huyền hoặc. Với Cao Duy Sơn, đó là thung lũng Cô Sáu... Vùng thẩm mỹ của mỗi nhà văn/thơ là mảnh đất màu mỡ vô hạn định để nhà văn gieo trồng, gặt hái, thâm canh và gặt hái những mùa màng văn chương. Ở Võ Sa Hà, không khác hơn, đó là ngọn núi Sa Hà thăm u, sừng sững ở Quảng Uyên, Cao Bằng quê anh. Nơi đó, anh sinh ra. Nơi đó, anh có một tuổi thơ nghèo khó đầy ắp những kỉ niệm. Nơi đó, còn có linh hồn người mẹ “ra đi giữa độ trăng tròn” khi anh chưa đầy tháng tuổi. Hồn quê và tình quê kiến tạo nên mạch nguồn cho thơ Võ Sa Hà. Núi Sa Hà là vị thần hộ mệnh, là nguồn thiêng tích tụ cảm xúc và chiêm nghiệm, để hôm nay người yêu thơ có một Võ Sa Hà.

Thơ đất Võ Sa Hà đi từ rất sớm, độ những năm bảy chín, tám mươi của thế kỉ trước. Khi đó anh mới vào tuổi đôi mươi. Bài thơ *Khúc hát về quê hương* là một đoản thiên chất chứa nhiệt tình và niềm kiêu hãnh của một người trai quê núi: *Con chim bay mang dáng nó thân/ Mỗi ngọn núi cũng mang hình ngọn lửa... Chân thật, hồn nhiên nhưng mãnh liệt, với sức nghĩ cường*

tráng. Từ bài thơ trình làng ấy, cái tên Võ Sa Hà đã dần được định vị.

Nhưng phải đến đầu thập niên chín mươi, Võ Sa Hà mới chính thức bước chân vào con đường văn chương đầy gian nan với tập thơ đầu tay *Cánh chim về núi*. Cảm xúc là thân thể, liên tưởng là cánh tay, suy ngẫm là bước chạy đưa thơ Võ Sa Hà miên man từ núi, hổi hắt trong một sự chuyển vận không ngừng. *Mùa thu ấy* là dấu ấn, cũng là một điểm sáng khai mở một tâm thức thơ Võ Sa Hà:

*Mùa thu ấy cuối cơn mưa buồn lắm
Em cùng tôi rời núi xuống đồng bằng
Và thế là em đi, đi xa mãi
Tôi một mình tro bụi với mênh mông*

*Mùa thu ấy Bằng Giang rờn sóng nước
Mã Phục run trong gió lạnh biên thù
Pháo đài cổ loảng ánh trăng xanh mượt
Núi Sa Hà u uất tiễn tôi đi
(Mùa thu ấy)*

Bài thơ, tự nó chia thành hai nhánh, hai mạch nguồn chảy suốt đời thơ của Võ Sa Hà cho đến thời điểm hiện tại. Tạo thành hai mạch cảm hứng song hành: *ly quê và hồi quê*. Hai nguồn cảm hứng ấy cứ miên man âm thầm, len lỏi trong các bài thơ, trong từng câu thơ của Võ Sa Hà như những mạch máu trên một thân thể cường tráng.

Cảm thức hồi quê luôn thường trực, chấp chờn trong từng bài thơ của Võ Sa Hà. Cuộc hành hương về nguồn là cuộc hành hương bằng tâm thức. Người thơ để hồn mình mọc cánh mà bay, mà vui, mà la đà trên cái phố núi vươn dài như sợi dây điều bất tận. Quê hương trong thơ Võ Sa Hà vắng nhưng không buồn, nghèo nhưng không khổ, lặng lẽ nhưng không hoang vu, bé nhỏ nhưng không yếu đuối. Mỗi một con người là một chứng chỉ, một căn cước văn hóa. Đó là những bà già phố núi ngồi trầm ngâm như tượng, kiên tâm “ngồi từ thế kỉ trước” lặng lẽ trầm mặc trong vòng quay mạnh mẽ ồn ào của nhịp sống hội nhập. Đó là những “Bài hát cũ” còn lại như những bảo vật văn hóa đang dần phai pha. Phải có một sự mẫn cảm chừng nào nhà thơ mới cảm nhận được: *Chỉ còn một cụ bà hát bài hát ấy thôi/ Người chết mang các bài hát đi cả rồi/ Thanh niên đâu cần bài hát cũ/ Một người hát nên bài ca buồn rữ/ Nó*

không đủ sức chạy ra ngoài cửa/ Nó phải tựa lưng vào vách núi/ Nó hôn hén trong mắt tôi lệ ứa/ Loạng choạng tôi dắt lời ca đi... (Bài hát cũ). Lâu nay, người ta nói nhiều đến bảo lưu, bảo tồn những giá trị bản sắc văn hóa. Võ Sa Hà cho ta nghĩ, bảo lưu tâm hồn mới là điều khó nhất, nan giải và cam go nhất.

Quê hương trong thơ của Võ Sa Hà chỉ thực sự hiện hữu ở 3 hình ảnh như những điệp khúc tâm hồn. Đó là hình ảnh ngọn núi Sa Hà - nguồn thiêng, hình ảnh người mẹ - hồn thiêng, và hình ảnh em - tình thiêng. Núi Sa Hà không còn là một ngọn núi mà chính là một sinh thể, một nguồn thiêng khơi gợi những xúc cảm thẩm mỹ cho thơ. Hình ảnh người mẹ vượt qua sự yêu thương, nhớ tiếc thông thường và là hồn thiêng, khơi gợi những linh cảm thẩm mỹ. Và em, không phải là một thiếu nữ nơi miền sơn cước hiện hữu trong cuộc đời mà là *tình thiêng* - khơi gợi khát khao tình ái phi tục lụy, trong trắng và thiêng liêng vô ngần. Chính vì thế mà thơ Võ Sa Hà thường níu vào cái ảo trong cõi ảo. Đó là hình dung về người mẹ: *Mẹ ở đâu sợi khói lá giữa chiều/ Chút yên tĩnh đi hoang vào lũng núi/ Bóng núi xô nghiêng căn nhà của mẹ/ Lưng đó gầy run rẩy giữa sương trắng/ Mẹ ở đâu hồn tóc bạc giăng giăng/ Mây mềm mại níu trời về thương đất... (Nhà của mẹ)*. Đó là mơ tưởng tượng về người em, một cô gái - cô tiên miền sơn cước: *Em đi ra từ nắng/ Em bước xuống từ mây/ Nắng vàng ôm mây trắng/ Rượu mùa hè nồng say/.../ Em đến từ kí ức/ Xa hơn triệu nỗi buồn/ Từ tương lai em lại/ Gần hơn vạn nụ hôn... (Gặp sơn nữ giữa Hà thành)*.

Thơ Võ Sa Hà lực lưỡng, tráng kiện như con người nhà thơ - một chàng trai núi đá, mạnh mẽ và đầy mơ mộng. Người đọc yêu thơ anh có lẽ ở điểm này. Bài thơ *Anh khóc* là một điểm nhấn cho chân dung tính cách của Võ Sa Hà, những câu thơ mạnh mẽ, cường tráng nhưng lại rất đổi tình tứ, lãng mạn:

Anh đã từng dắt em lên núi/ Núi Sa Hà mờ xanh/ Anh đã từng ôm em trong cánh tay trần/ Cánh tay săn đỏ như cây ngải/ Anh đã từng cõng em vượt thác/ Thác Nà Peo bọt nước bụi mờ/ Chúng mình từng ước cùng nhau đi xa/ đi xa bằng chân đất... (Anh khóc).

Xa quê biên biệt mấy mươi năm, tâm thức

thơ Võ Sa Hà

hồi quê trở nên mãnh liệt trong thơ Võ Sa Hà. Nó thường trực và hiện hữu trong từng bữa ăn, giấc ngủ. Nó nồng nàn như men rượu và bền chặt như rễ cây bám trên vách đá, cứ cheo leo mà vững chãi, chênh vênh mà ngạo nghễ tựa tựa lên trời. Tháng hoặc mới thấy anh viết một vài bài nào đó như là để "trả món nợ ân tình" nơi đất khách Thái Nguyên. Cao Bằng sinh anh, đất và người Thái Nguyên dung dưỡng anh từ một cậu sinh viên nghèo khó trở thành một thầy giáo tiến sĩ văn chương, không trả ơn mới lạ.

"Thái Nguyên trắng lên rất khê/ Trăng tà nghiêng cả Núi Voi/ Tàu trôi lặc lè vào khói/ Em đi thăm thăm mắt gầy". Võ Sa Hà có nhiều câu thơ hay về Thái Nguyên, nhưng thật lạ, Thái Nguyên trong thơ anh không đúng mà trôi, không yên mà động, luôn gọi ra những khắc khoải bồn chồn. Chỉ ai đọc anh và thân anh mới hiểu, con người ấy không tĩnh lặng bao giờ.

Như đã nói, cảm thức hồi quê là một tâm thế thường trực trong thơ Võ Sa Hà. Với anh, quê là nguồn sống, nguồn thơ. Cũng lạ, không chỉ có mỗi mình thi sĩ Võ Sa Hà xa quê, hầu như tất cả những thi sĩ thành danh người dân tộc thiểu số đều thiên di về với thị thành, nhớ về quê như nhớ tới một mảnh kí ức, trong và đẹp. Chẳng hạn, quê hương trong nỗi nhớ của nhà thơ Dương Thuấn là một hình dung đã định vị rất lâu từ trong tiềm thức: "Quê hương/ không đủ chỗ để đánh rơi đồng xu/ ba bước chân gặp núi/ ra khỏi cửa là leo, là lội"; hay như quê hương Cao Bằng trong nỗi nhớ của nhà thơ Y Phương: "Ơi cái làng của mẹ sinh con/ Có ngôi nhà xây bằng đá hộc/ Có con đường trâu bò đi

vàng đen kìn kịt/ Có niềm vui lúa chín tràn trề..." (Tên làng), thì đó là những hồi ức, rõ đến thế nào, sinh động bao nhiêu thì vẫn là hồi ức, nghĩa là được họa lên bằng những "tái hiện", "hình dung" ở thì quá khứ. Võ Sa Hà lại khác, anh không hồi tưởng mà nhập thân về sống trong quá khứ. Quá khứ trong thơ anh được soi chiếu bằng hiện tại. Chính vì anh làm thơ trong trạng thái "vong thân" nên tất cả những người, những cảnh trong thơ anh đều roi rói, đều tươi mới, chỉ có điều, tất cả đều được một nét buồn và đậm chất tự sự.

Đây là hình ảnh người ông:
Ông ngồi cúi mặt trong nhà
Bóng ngả xuống tàn tro lạnh lửa
Bà mất rồi nhóm bếp làm gì nữa
Con cháu tuốt khỏi làng, rơi vãi tận đầu đầu.

(Ông ngoại)
Còn đây, là hình ảnh một "bà kế" rất quen thuộc:

Bà già hơn cây đa đầu bản
Cây đa nhìn lên trời
Bà kể nhìn xuống đất
Lá đa rụng để nảy búp
Tóc bà rụng rồi thôi
Cây đa đứng suốt đời
Bà lụ khụ đi thăm con cháu
(Bà kế)

Tuyệt nhiên không thấy những hình dung ở thì quá khứ, tất cả như bày ra, hiển hiện. Viết về kỉ niệm cũng vậy, con người bản thể của nhà thơ chưa một lần vượt khỏi lần ranh không gian là núi Sa Hà:

Gió nổi ngày Em xa
không lờ từ biệt
vách núi toạc nghiêng ánh nhìn dao chém
hồn ta đuổi theo Em vượt quá chân trời...
(Rễ gió).

Ở Võ Sa Hà, hồi quê là cuộc trở về từ trong vô thức. Phải là người nặng tình, nặng nghĩa, phải là người yêu vật và, đắm say mới có trạng thái nhập thân thanh thoát đó. Nhưng đó chính là con người Võ Sa Hà:

Tự bong mình ra khỏi ngực núi
để bay vào những mùa mưa hạo hức
giờ nổi nhớ cũng phân hư phân thực
đôi cánh nào dẫn lối trở về ta?
(Lúa xa)▪

Trở về...

(Tiếp theo trang 19)

...Tôi nhớ Lương Xuân Cảnh, Vũ Xuân Tứ sinh viên Đại học Cơ Điện trong trận đèo Cả đã nâng tầm đại liên lên cao để không bắn vào dân di tản. Không thể quên những giọt nước mắt của chiến sĩ tiểu đoàn mình nức nở bên tay những đứa trẻ bị trúng pháo trúng bom trên đường số 7. Quên làm sao những cái tên bạn lính d76 đã hi sinh. Đó là Nguyễn Văn Hóa SV Cơ Điện, Triệu Liên Hiệp c1 d76, Phạm Văn Hiệp SV đại học NN, Dương Văn Lịch SV khoa toán ở c1 76, Lê Văn Tuyền, Lương Văn Lợi, Phạm Văn Huân c2d76, Phạm Văn Vượng sinh viên năm 4 ĐH Cơ Điện... Nhiều lắm những liệt sĩ của d76 nằm lại từ Tây Nguyên về đến Sài Gòn và nhiều anh đã từ trần sau chiến tranh. Hôm nay xin cúi đầu gọi tên các anh...

Chiến tranh dạy chúng ta biết yêu biết ghét biết căm thù đúng nghĩa. Chiến tranh cũng làm cho những người lính biết trân trọng cuộc đời và yêu thương nhau hơn bao giờ hết. Chiến tranh là phép thử lòng trung thành chúng ta với Tổ quốc, với Nhân dân. Mà trước tiên là lòng chân thành với đồng đội của mình..."

Trong nước mắt tự hào, hội trường lắng lại. Chúng tôi nhìn những người vợ lính, chỉ nào cũng lau nước mắt. Nhìn lên tấm phông có dòng chữ D76 50 NĂM TRỞ VỀ THỜI TRAI TRẺ HÀO HOA, có đoàn lính đeo ba lô hành quân lúc thì nhập nhòa, lúc thì sáng lên lung linh...

Chia tay trong nắng mùa thu

Trưa 15/9/2022. Sau bữa cơm liên hoan ở trường QSK1 chúng tôi chia tay nhau. Những người lính già ngoài 70 tuổi ôm nhau nước mắt giàn giụa. Những giọt nước mắt lăn trên những nếp nhăn chiến trận và ruộng đồng. Nước mắt xen những nụ cười và những câu tao mảy. Cuộc "chia tay tao mảy" thốn thớt. Người này dúi vào tay người kia gói thuốc tiểu đường thảo dược, chia nhau vài viên huyết áp trên đường về. Thái Nguyên ơi, chúng tôi cảm ơn vùng đất này đã nuôi dưỡng tâm hồn chúng tôi hăm hở làm người trai thời chiến, nay lại là điểm hội tụ tình người sâu nặng của những người lính can trường. Chúng tôi yêu con người và vùng đất nơi này, chúng tôi yêu màu xanh Thái Nguyên, yêu con người xứ Thái thủy chung đậm đà như chè Tân Cương. Chúng tôi những người lính d76 hẹn sẽ có ngày trở lại. Chúng tôi sẽ trở lại vùng đất này, vùng đất Thời trai trẻ hào hoa của chúng tôi▪

Hà Nội 18/9/2022

N.T.L

Minh họa: Đào Tuấn

Một mùa thu

M. Gorky (Nga)

Trần Ngọc Hồ Trường dịch

Mùa thu đó, tôi lâm vào tình trạng lúng túng và bất tiện ở thị trấn tôi tới vì tôi không có xu nào trong túi, không quen biết ai và không có nơi cư trú.

Tôi bán hết quần áo tôi có trong những ngày đầu tôi đến đó, vì buộc phải như vậy. Sau đó tôi rời thị trấn và đến một nơi có tên gọi là Ustye. Nơi đây có các cầu tàu và trong những mùa có thể đi lại được, tàu bè qua lại tấp nập nhưng giờ chúng nằm lặng lẽ, bị bỏ hoang vì lúc đó đã vào cuối tháng Mười.

Tôi bước trên cát ẩm và chăm chăm nhìn xuống đất, với hy vọng có thể lượm được cái gì đó có thể ăn được. Tôi lang thang qua các tòa nhà có quạnh và các quán hàng, nghĩ về một bữa no...

Đêm dần về. Trời mưa, gió từ hướng bắc thổi mạnh tới. Gió ập vào các hàng quán bỏ trống, đập vào cửa các khách sạn, đẩy sóng con sóng đầy bọt trắng dâng cao, hàng nối tiếp hàng, trong âm u. Con sông như thể biết là mùa đông đang tới và sợ hãi chạy trốn các chiếc cùm băng giá đang chuẩn bị cùm vào nó trong chính đêm nay. Bầu trời tối đen, nặng trĩu, mưa rơi không ngớt nhưng mắt người

không thể nhìn thấy. Không gian bị ai quanh tôi thêm nào nề vì có hai cây liễu gầy và một chiếc tàu nằm chơ chơ cạnh chúng.

Chiếc tàu chơ chơ và các cây liễu bị gió lạnh thổi đạt như có mối đồng cảm với nhau. Mọi thứ quanh tôi đều như tro rơi, chết chóc, đổ gãy còn bầu trời thì như đang than khóc. Chỉ còn mình tôi là còn sống trong đêm tối hoang vắng. Gió lạnh cũng đang chờ tôi.

Lúc đó tôi mười bảy tuổi, cái tuổi tràn đầy sức sống.

Tôi bước đi trong giá buốt, hai hàm răng run lập cập vì đói và lạnh. Khi đang bước qua một cái quán bỏ hoang, với hy vọng tìm thấy gì đó để ăn, tôi bỗng thấy một người phụ nữ đang ngồi co ro trong mưa. Tôi dừng lại xem thử cô ấy đang làm gì. Hình như cô ấy đang đào một cái lỗ trên cát bằng tay, cạnh một cái quán.

"Em đang làm gì vậy?", tôi hỏi và ngồi xuống cạnh cô ấy.

Cô ấy khóc sục sùi và đứng nhanh dậy. Khi cô ấy nhìn tôi bằng đôi mắt to, sợ hãi, tôi nhận ra đó là

một cô gái chừng tuổi tôi, gương mặt nhỏ nhắn, xinh xắn nhưng có ba vết bầm. Ba vết bầm này nằm đối xứng nhau. Hai vết nằm dưới hai mắt có kích thước như nhau còn vết thứ ba, to hơn, nằm trên trán, ngay trên sơn căn. Có thể xem sự đối xứng này là công trình của một nghệ sĩ muốn làm xấu xí vẻ đẹp của cô gái.

Cô gái nhìn tôi và vẻ sợ sệt trong mắt cô dần biến mất. Trong phút chốc, cô rút tay lên, chỉnh lại khăn trùm đầu, co cụm người lại và nói:

"Anh cũng đang đói phải không? Anh đào đi, em một rồi. Có bánh mì trong đó". Cô hất đầu chỉ cái quán.

Tôi bắt đầu đào. Cô gái ngồi chồm hổm bên tôi đợi chờ rồi cùng đào với tôi.

Chúng tôi đào trong im lặng. Tôi không thể nói là lúc đó, tôi có nghĩ tới đạo đức, sự phạm tội hay những thứ đại loại như vậy không. Đó là những thứ chúng ta phải nhớ trong đời. Tôi thật sự phải thú nhận là, trong chừng mực tôi còn nhớ, tôi chỉ chăm chú đào tường cái quán đó và quên hết mọi thứ khác, chỉ mong tìm được trong quán...

Đêm đã ập đến. Xung quanh chúng tôi là bóng tối và sự lạnh lẽo. Gió đã bắt hung dữ nhưng mưa vẫn còn đập mạnh vào vách quán. Chúng tôi có thể nghe được tiếng còi lãnh lớt của người tuần tra đêm. "Có sản lót không anh?", cô gái lặng lẽ hỏi. Tôi không hiểu cô ấy nói gì nên không trả lời.

"Em muốn nói là quán có sản lót không? Nếu có, chúng ta khó mà làm được gì. Chúng ta đào hầm và sẽ gặp các tấm ván lót sàn đây... Sao anh có thể cạy chúng ra được? Tốt nhất là phá khóa. Khóa không chắc lắm đâu!".

Phụ nữ thường có sáng kiến hay còn tôi thì luôn luôn đánh giá cao chúng, luôn tìm cách hiện thực hóa chúng nếu có thể.

Tôi tìm ổ khóa và giật mạnh nó. Cô gái cúi xuống và cùng tôi giật mạnh vòng khóa. Tôi lách vào trong quán qua chỗ hở hẹp.

"Anh làm tốt lắm", cô gái hồ hởi nói. Đối với tôi, lời khen của phụ nữ là thứ vị hơn lời ca tụng của đàn ông, dù anh ta dẻo mồm như các nhà hùng biện cổ xưa. Tuy nhiên lúc đó, tôi chùng xuống, không để ý tới lời khen của cô gái. Tôi run run hỏi cô ấy:

"Có gì không em?"

Cô gái lặng lẽ liệt kê những thứ cô thấy bằng giọng đều đều.

"Một ổ chai, bao tải, một chiếc dù, một cái nịt..."

Tất cả đều không ăn được. Hy vọng của tôi dần tắt. Bỗng cô gái hứng khởi kêu lên:

"A, có rồi!"

"Có gì em?"

"Một ổ bánh mì!"

Một ổ bánh mì lần đến chân tôi và đi sau nó là kẻ đồng lõa với tôi. Tôi bẻ nó ra và nhai ngấu nghiến.

"Cho em với... Chúng ta phải đi ngay nhưng đi đâu đây anh?". Cô gái nhìn quanh,

VĂN HỌC NƯỚC NGOÀI

mắt căng ra. Trời tối om và lạnh lẽo. "Tôi kia em! Tôi chôn con tàu đang nằm lật ngược kia được không em?"

"Được anh!". Chúng tôi vừa đi vừa bẻ bánh mì nhét vào miệng. Mưa càng lúc càng to, dòng sông thì gầm gừ. Xa xa, có tiếng còi dài, như một kẻ khổng lồ khổng biết sợ, đang mĩa mai mọi thứ, kể cả đêm thu lạnh giá và hai chúng tôi. Tiếng còi làm tim tôi đập mạnh nhưng tôi và cô gái đang bước bên trái tôi vẫn nhai bánh mì.

"Em tên là gì?", tôi hỏi.

"Dạ Natasha!", cô gái vừa đáp vừa ngấu nghiến nhai bánh mì.

Tôi nhìn cô gái và thấy đau đớn. Tôi nhìn vào bóng tối ở phía trước và thấy hình như gương mặt xấu xí, mĩa mai của số phận của tôi đang cọt cọt từ bảng một nụ cười lạnh lùng, bí ẩn.

Mưa đập vào con tàu gỗ, tiếng lách cách gọi lên nỗi u buồn và gió thốc xuyên qua một lỗ thùng ở đáy con tàu, các miếng gỗ đập vào nhau, tạo thành âm điệu buồn thương. Sóng dội vào bờ, nghe vô vọng và đơn điệu. Sóng như đang muốn nói điều gì đó bất hạnh nhưng không diễn tả được; sóng như đã mệt mỏi vì thế sự, như muốn bỏ chạy nhưng không thể. Mưa dội vào con tàu nghiêng ngả như những tiếng thở dài và một nhෝ vì mùa hè ấm áp, rực sáng đã chuyển sang thu lạnh lẽo, ẩm ướt. Gió rất rào đập vào bờ sông có liễu và lướt đi trên con sóng ngầu bọt, như đang hát một bài hát u hoài.

Chỉ có chúng tôi trên con tàu thật bất tiện. Nó ẩm ướt, chật chội. Có một cái lỗ nhỏ ở đáy tàu và những hạt mưa lạnh lẽo theo gió ập vào. Chúng tôi ngồi lặng thinh và run cầm cập. Tôi nhớ là lúc đó, tôi muốn ngủ. Natasha ngồi dựa vào thành tàu, cuộn người lại như một quả bóng. Cô gái bó gối, nhìn chăm chăm ra sông, đôi mắt đã to lại càng to do có các vết bầm phía dưới. Cô ấy không cử động. Sự im lặng làm tôi dần thấy ầu lo cho người bạn đồng hành của mình. Tôi muốn cô ấy nói nhưng không biết bắt đầu như thế nào.

Có ấy nói trước.

"Đời bạo tàn!", cô ấy nói to, rõ ràng, như kết án.

Vâng, đây không phải là lời phản nản, nghĩa của các từ khác xa một lời phản nản. Bạn có thể thấy rằng, cô ấy đã có những suy tư theo cách của mình và đã lớn tiếng đi đến một kết luận. Tôi không thể bác bỏ lời cô ấy mà phải chấp nhận nó. Do vậy, tôi không nói gì. Cô ấy như thế không biết đến sự hiện diện của tôi, tiếp tục ngồi im.

"Nằm xuống và chết, đó là một cách, theo em nghĩ...". Natasha tiếp tục nói nhưng lần này, cô nói lạnh lẽo hơn. Và một lần nữa, cô ấy không có ý phản nản. Rõ ràng là cô ấy đã nói đúng về cuộc đời. Cô ấy đã lấy ngay đời mình làm bằng chứng và đã đi đến một kết luận rằng, cô không còn phương kế nào khác để tự bảo vệ mình chống lại sự tàn bạo

của cuộc đời, do vậy cô ấy đã nói, "Hãy nằm xuống và chết đi...".

Tôi muốn buồn nôn khi nghe những lời sâu sắc ấy và biết rằng, nếu tôi không nói gì đó ngay, tôi sẽ óa lên khóc. Tuy nhiên, tôi thấy xấu hổ, nếu mình óa khóc trước mặt phụ nữ, nhất là khi họ cũng coi như cô gái này. Tôi cố tìm cách nói chuyện với cô ấy.

"Ai đánh em vậy?", tôi hỏi.

"Tất nhiên là Pashka, như thường lệ!", cô trả lời vừa lạnh lẽo vừa mạnh bạo.

"Anh ta là ai?"

"Bạn trai em. Một người làm bánh nướng".

"Anh ta đánh em thường xuyên?"

"Bất cứ khi nào anh ta say".

Sau đó, cô ấy bỗng đến ngồi cạnh tôi, bắt đầu kể tôi nghe về đời cô, về Pashka và quan hệ giữa cô và anh ta. Cô là "một trong các cô gái, bạn biết đó, là người..." còn anh ta là thợ làm bánh nướng, có râu mép màu vàng hoe, chơi đàn accordion rất hay. Anh ta thường đến nhà bà chủ thăm cô. Cô thích anh ta thật nhiều vì anh ta tốt và mặc quần áo sạch sẽ. Áo choàng anh ta có giá 15 rúp và anh ta mang giày ống da mềm, có nếp gấp. Vì thế, cô yêu anh ta và anh ta trở thành "bạn đặc biệt" của cô. Ngay khi anh ta vừa trở thành "bạn đặc biệt" của cô, anh ta đã lấy tiền khách cho cô ăn kẹo và đánh cô khi say. Nhưng không chỉ có vậy, anh ta còn cặp kè với các cô gái khác ngay trước mắt cô.

"Thế đó, làm sao em chịu nổi? Em hình như không may mắn như những người khác. Anh ta độc ác với em. Ngày hôm kia, em rời nhà bà chủ để đi dạo và đến chỗ anh ta. Em thấy anh ta đang say khướt. Em nói, "Anh là đồ lợn!". Anh ta đánh em túi bụi. Anh ta đá em, túm tóc em... Không chỉ vậy, anh ta còn xé áo em. Em phải làm gì? Sao em có thể về gặp bà chủ? Anh ta xé váy áo em, áo khoác mới của em... Anh ta kéo tung khăn trùm đầu của em. Trời ơi, em biết làm gì đây?". Cô óa lên than khóc.

Giới than van và càng lúc tôi càng mạnh. Răng tôi đánh cầm cập. Có gái có ro người lại và xích sát vào tôi. Tôi có thể thấy ánh mắt có rực sáng trong bóng tối. "Anh xấu xa. Tôi sẽ giẫm lên anh, tôi sẽ xé xác anh. Nếu anh đang nằm chết, tôi sẽ nhổ vào anh mà không thấy thương tiếc! Anh ác độc! Anh là đồ lợn! Tôi sẽ kéo anh đi như kéo đuôi lợn con chó bẩn. Giá như anh có thể tìm thấy một cô gái ngu ngốc thương anh... Anh sẽ giẫm lên cô ấy trước khi cô ấy biết lý do... Đồ đi đực bẩn thỉu!".

Lời nguyền rủa của cô gái yếu dần, không còn giận dữ hay thù hận. Giọng nói của cô đơn điệu, trầm lắng lại, không đúng với những gì cô muốn thể hiện.

Tuy nhiên, tất cả những gì cô nói làm tôi bị ám ảnh, hơn cả những cuốn sách, những bài phát biểu lưu loát, đầy thuyết phục mà tôi đã đọc hoặc đã nghe trước đó, sau đó và đến tận hôm nay. Đó là bởi vì sự đau đớn của cơn hấp hối luôn mạnh hơn những miêu tả hoa mỹ về cái chết.

Tôi thấy suy sụp, có lẽ do lạnh, hơn là do lời nói của bạn đồng hành của tôi. Tôi run cầm cập. Sau đó, tôi thấy hai bàn tay nhỏ, lạnh buốt, một sờ vào cổ tôi, một sờ vào mặt tôi. Cùng lúc đó, cô gái lạnh lẽo, dịu dàng hỏi:

"Anh bị sao?"

Tôi chợt nghĩ hay là có ai đó đang hỏi tôi chứ không phải Natasha - cô gái tuyên bố rằng, tất cả

đàn ông đều là lợn và cầu cho họ bị diệt vong. Nhưng cô ấy vội hỏi:

"Anh bị sao? Anh lạnh không? Anh không có ai thân thích sao? Anh ngồi mà không nói gì, như một con cú mèo! Anh hãy nói là anh đã phải chịu lạnh từ lâu rồi. Anh nằm xuống, đang tay đang chân ra đi. Nào, ôm em cho chặt, anh sẽ thấy ấm... Sau đó, chúng ta sẽ nằm dựa lưng vào nhau. Chúng ta sẽ ngủ đêm nay cho thật... Anh sao vậy? Thiếu rượu sao? Anh mất việc hay sao? Đừng lo...!"

Cô ấy cố an ủi tôi, cố ban cho tôi nghị lực.

Tôi thật đáng nguyên rủa! Tình huống thật hài hước! Hãy nghĩ xem, tôi nghiêm túc nghĩ đến thân phận con người, mơ ước thay đổi trật tự xã hội và trật tự chính trị, đã đọc nhiều cuốn sách hấp dẫn, sâu sắc hơn cả hiểu biết của tác giả, đã từng muốn dang hiến đời mình để trở thành "một lực lượng tích cực đáng nói". Thế mà giờ này, tôi lại được một cô gái khổng lồ, bị đánh đập, vô gia cư, vô dụng sưởi ấm cho tôi. Nếu tôi nghĩ đến việc giúp cô ấy như cô ấy đang giúp tôi, tôi lúc đó cũng không biết làm sao!

Ồ, tôi cho rằng tình huống này như một giấc mơ bất hạnh và vô lý.

Nhưng trời ạ, tôi không có quyền nghĩ như vậy vì mưa lạnh đang tỉ tách rớt xuống chỗ tôi và bộ ngực của phụ nữ đang áp sát vào ngực tôi. Tôi còn cảm nhận được hơi ấm của cô ấy trên khuôn mặt tôi, ấm như thể tôi đang uống vodka! Tuy vậy, cần tỉnh táo lại...! Gió gào rít, mưa rơi lộp bộp trên tàu, sóng vỗ ì oàm. Chúng tôi ôm nhau thật chặt nhưng vẫn thấy lạnh. Tất cả là sự thật. Tôi chắc là không ai có thể có một giấc mơ tồi tệ như thế.

Natasha nói và nói, về mọi thứ, bằng giọng dịu dàng và tình cảm, như bất cứ người phụ nữ nào. Khi nghe những lời nói thơ ngây, dịu hiền này, lòng tôi như được thấp lửa, con tim tôi trở nên hết lạnh lùng.

Nước mắt tôi rơi, làm trời đi đắng cay, dơ bẩn và sự ngu xuẩn bám vào tôi như rác rưởi. Natasha cố làm cho tôi vui:

"Nè, đừng khóc, anh yêu quý! Chúa sẽ giúp anh. Anh sẽ lại có việc làm...".

Cô ấy hôn tôi những nụ hôn nồng ấm, phóng túng. Đó là những nụ hôn đầu tiên mà phụ nữ dành cho tôi. Chúng nồng nàn hơn hết thấy những nụ hôn sau này bởi những nụ hôn sau này là thực dụng và làm tôi bị tổn thương rất nhiều.

"Đừng khóc nữa, anh ngốc! Nếu ngày mai anh không biết đi về đâu, em sẽ dọn xếp mọi thứ cho anh", cô gái thì thào và hình như đang buồn ngủ.

Chúng tôi ôm nhau ngủ cho tới bình minh. Khi trời sáng, chúng tôi bỏ ra khỏi chiếc tàu và đi vào thị trấn. Sau đó chúng tôi thân ái nói lời chia tay nhau vĩnh viễn vì trong sáu tháng trời, tôi tìm kiếm khắp các khu ổ chuột để mong gặp lại Natasha ngọt ngào, cô gái đã cùng tôi qua đêm trong một đêm mùa thu, như tôi đã kể, nhưng không thấy đâu.

Nếu cô ấy đã chết (đây là điều tốt cho cô), thì xin chúc cô an nghỉ. Nếu cô ấy còn sống, xin cầu cho cô ấy an yên. Tôi cũng cầu cho linh hồn cô đừng bao giờ sa vào tội lỗi vì nếu như vậy, cô sẽ phải gánh thêm nỗi đau và đời cô sẽ thêm khó nhọc.

THƠ CHÂM

Chớ vui quá đà

Thênh thang biển nước mây trời
Mọc đầu ra đội vui chơi hết mình
Tiếng loa tiếng nhạc xập xình
Vỗ tay nhảy múa ngỡ mình ta đây
Lột phăng áo, cứ tưởng hay
Bao nhiêu con mắt ban ngày nhìn xem
Người già cho đến trẻ em
Đều rất bức xúc với "tem biu đừm" (team building)*
Mong chị em biết giữ mình
Thanh thiên bạch nhật, đứng hình người qua
Công, dung ngôn hạnh, nếp nhà
Giữ gìn chớ để quá đà mất hay
Cơ quan quản lý vào ngay
Nhắc nhở đội nhóm, "chìa tay" trò này!

* Team building: Xây dựng đội nhóm hoạt động nhằm gắn bó, rèn luyện tinh thần tập thể.

Lê Thị

Quà Trung thu

Bao nhiêu chiếc bánh dất vàng (*)
được niềm yết giá cả ngàn đô la!

Trao tận tay
đến tận nhà
bao nhiêu sếp
biểu, nhận quà Trung thu?...
Ngất ngưỡng xoay...
ngọn đèn củ
vòng quay hồi lộ
tít mù... vòng quay!

Kẻ nhận quà đem bán ngay
ba ngày sau lại về tay... sếp đầu!

Ngày vui con trẻ còn đâu!
cướp Trung thu để làm cầu tiến thân!

(*) Từ nhiều năm nay, một số người đã lợi dụng dịp Trung thu để mua quà hối lộ. Quà biếu là những chiếc bánh kèm theo bộ đĩa hoặc nhân bằng vàng ròng, giả hàng chục triệu đồng.

Trước giờ phóng sinh

Tuần chay sân chùa như nêm
những lông chim
những lông chim...
hàng hàng

Vì con lặn lội đồng làng
ngờ đâu sập bẫy...
miệng đang tha mồi!

Bỏ quên tiếng hót lưng trời
lìa chân chen chúc
nghe người véo von...

Trong hấp hối
chút chấp chờm
đàn con khô xác
mò còn há...
mong!

Chưa nghe tiếng mõ sau cùng
nhịp tim đã tắt giữa lồng...
phóng sinh!

Minh Thuận

Ý KIẾN BAN ĐỌC

Nỗi niềm đầu năm học mới

Cô trò trường Tiểu học Diêm Thụy, huyện Phú Bình hân hoan bước vào năm học mới (Ảnh minh họa)

Năm học mới 2022 - 2023 đã diễn ra được vài tuần. Bên cạnh niềm vui và sự hào hứng của con trẻ là nỗi niềm âu lo của các bậc phụ huynh. Trước khi bước vào năm học mới các phụ huynh đã lo tiền mua sách vở, đồ dùng học tập, may đồng phục, nay lại chuẩn bị tiền học phí, học thêm và những khoản đóng góp xã hội hoá khác.

Trong câu chuyện đầu giờ ở cơ quan tôi, mấy chị em đồng nghiệp vẫn thường sôi nổi bàn tán nhiều vấn đề liên quan đến việc học của con mình trong năm học mới. Có người thở dài vì năm nay tiền học phí tăng cao, gánh nặng lo toan lại nặng hơn so với năm học trước. Người thì lo lắng chương trình

học dù đã giảm tải nhưng áp lực học hành của các con vẫn cao. Một chị sắp nghỉ hưu có con học ngành sư phạm ra trường được vài năm mà vẫn hợp đồng "nay trường này, mai lại trường khác",...

Thực tế các vấn đề xoay quanh chén trà nóng của mấy chị em trong cơ quan tôi cũng là vấn đề được xã hội đang quan tâm. Có thể nói, năm học 2022 - 2023 là năm học có nhiều cảm xúc đối với các bậc phụ huynh, các thầy cô giáo cũng như các em học sinh. 3 năm liên tiếp, cả xã hội bị xáo trộn bởi ảnh hưởng của dịch bệnh COVID-19, trong đó, ngành giáo dục được xem như một trong những ngành chịu tác động lớn nhất, từ

GÓC BIỂM HỌA

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN 42
SỐ 18 - RA NGÀY 25 THÁNG 9 NĂM 2022

việc tổ chức giảng dạy, học tập đến chất lượng chuyên môn và những ảnh hưởng khác liên quan đến các gia đình có con trẻ đang tuổi học phổ thông.

Có rất nhiều nỗi niềm cho một năm học mới, tựu chung của mọi nỗi lo đó là tiền chi phí phục vụ cho việc học tập của con. Nhưng những khoản thu mà phụ huynh học sinh lo lắng nhất chính là các khoản thu được cho là "tự nguyện". Mức thu các khoản không có danh mục này mỗi trường lại có các mức khác nhau nên gây ra nhiều bức xúc. Thực tế là năm nào Sở Giáo dục và Đào tạo cũng đều có các văn bản quy định cụ thể và hướng dẫn về các khoản thu, song không phải phụ huynh nào cũng được tiếp xúc với các văn bản này.

Theo phản ánh của phụ huynh, những năm trước đây, một số trường chưa công khai danh mục các khoản thu khác ngoài học phí và không làm cho phụ huynh rõ về những khoản thu bắt buộc, tự nguyện cũng như thu hộ. Việc sử dụng các khoản thu cũng chưa được minh bạch, công khai mà chỉ được liệt kê chung chung. Phần lớn việc chi những khoản tiền này đều do ban đại diện cha mẹ học sinh thực hiện. Chính vì vậy, nhiều phụ huynh bày tỏ ý

kiến mong các trường học cần công khai mục đích sử dụng và giải trình cụ thể các khoản thu đó, tránh tình trạng lạm thu luôn là gánh nặng cho các gia đình mỗi khi vào năm học mới.

Trong những năm gần đây, chủ trương xã hội hóa giáo dục đã phát huy hiệu quả tích cực, bởi đã khai thác và phát huy được tiềm năng của toàn xã hội cho sự phát triển giáo dục. Tuy nhiên, ngoài các khoản thu bắt buộc, những khoản thu khác cần có sự đồng thuận của tất cả phụ huynh chứ không phải chỉ do nhà trường quyết rồi giao xuống các lớp và yêu cầu giáo viên chủ nhiệm lớp phải chịu trách nhiệm thu đầy đủ.

Đầu năm học nào cũng vậy, nhiều nhà trường, địa phương, Hội Khuyến học trên địa bàn tỉnh ta đã tích cực tuyên truyền, vận động các nhà hảo tâm hỗ trợ tặng học bổng, xe đạp, dụng cụ học tập... cho học sinh nghèo; miễn giảm học phí kịp thời cho các học sinh thuộc hộ nghèo, cận nghèo, con gia đình chính sách, có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn... góp phần chia sẻ nỗi lo toan của nhiều phụ huynh. Tuy nhiên, cùng với những hoạt động nhân văn sâu sắc đó, để giảm bớt nỗi lo đầu năm học phải cần đến hành động quyết liệt hơn của ngành giáo dục, các cấp chính quyền và đặc biệt là các cơ sở giáo dục.

Ngành giáo dục đang từng bước đổi mới, nâng cao chất lượng dạy và học. Mong rằng các cơ quan chuyên môn luôn lắng nghe, nắm bắt tâm tư nguyện vọng của người dân để chất lượng giáo dục ngày càng được nâng lên. Các ngành liên quan cũng cần lưu tâm đến nỗi niềm phụ huynh, tính toán các khoản thu và lộ trình thu phù hợp, góp phần giảm tải cho các bậc phụ huynh cũng như giữ môi trường trong lành cho ngành giáo dục - đào tạo.

Mai Kha

VUI VUI

Chồng khổ khi có cô vợ toàn diện

Chờ vợ trang điểm gần cả tiếng đồng hồ, anh chồng buột miệng: "Em quả thật là một phụ nữ toàn diện".
Nghe thấy thế, cô vợ mắt long lanh hỏi:
- Em trang điểm thế này hoàn hảo lắm sao anh?
- Ừ thì sáng diện, trưa diện, tối cũng diện, chẳng phải là toàn diện là gì.

Tưởng cảnh sát là bạn nhậu

Một anh chàng nọ được bạn bè rủ đi nhậu nhưng vì tới trễ nên vừa ngồi vào bàn, chúng bạn đã đồng thanh hô "phạt".
- Đến muộn! Phạt! Phạt nặng!
Thế là anh ta uống một cốc rượu phạt, rồi cứ thế cốc phạt thứ hai, thứ ba... liên tiếp được rót ra.
Tan tiệc, trên đường về nhà anh ta dừng xe ở quá vạch đèn đỏ, bị cảnh sát giao thông chặn lại:
- Anh bị phạt!
Mất nhắm mắt mở, anh chàng lè nhè:
- Lại phạt à! Thôi thì chơi tới bến, rót đi!

Đau khổ vì sắp về với chồng

Trên xe khách, một cô gái nước mắt chan hoà, đưa tay ra ngoài vẫy người đàn ông đi tiễn.
Bà già ngồi bên cạnh thở dài thông cảm:
- Ngày xưa, mỗi khi chia tay chồng, tôi cũng mang tâm trạng buồn như vậy.
- Cháu đâu có sướng như bà, bởi vì bây giờ cháu phải về với chồng cháu đây.

"Đau ví" vì cô vợ thật thà

Hai vợ chồng đang trên đường lái xe về nhà thì đột nhiên một xe cảnh sát đuổi theo, vượt lên rồi ra hiệu cho họ tập vào lề.
Ông chồng cho xe dừng lại đầu bên vệ đường. Viên cảnh sát bước lại gần.
- Đường này chỉ được phép chạy 60km/h thôi. Anh có biết là anh chạy đến 75km/h không?
Ông chồng cãi:
- Đâu có! Rõ ràng tôi chạy đúng 60km/h mà...
Cô vợ ngồi sát bên liền chêm:
- Anh rõ ràng lái 80km/h mà...
Viên cảnh sát:
- Hả?! 80km/h? Phạt anh vì lái xe quá nhanh!
Anh chồng tức đỏ mặt nhưng ráng nhịn.
Đi một vòng quanh chiếc xe, viên cảnh sát hỏi người chồng:
- Đèn trước bên phải bị vỡ chắc khá lâu chưa sửa?
- Thưa không đâu... Hồi nãy tôi lái xe cán trúng cục đá to văng lên làm vỡ đó...
Cô vợ lại nổi lời:
- Không phải đâu! Đèn đó vỡ từ đầu năm mà nhắc hoài không chịu thay bóng...
Viên cảnh sát ghi biên bản thêm một tội nữa.
Anh chồng tức quá mắng át vợ:
- Có làm ơn im cái miệng giùm tôi một vài phút có được không hả?
Viên cảnh sát nhíu mày hỏi cô vợ:
- Ông nhà hay thường xuyên lớn tiếng với chị lắm sao?
Cô vợ tìm cách bênh chồng:
- Dạ đâu có... Chỉ khi nào anh ấy xin thôi à... chứ bình thường anh hiền và dễ thương lắm.
Viên cảnh sát phạt anh chàng thêm tội lái xe trong tình trạng say xỉn.

Không phải em!

Thấy cô vợ đi làm về khuya, anh chồng lại gần định tâm sự.
Khi ngửi thấy hơi rượu ở miệng vợ, anh hốt hoảng hỏi:
- Em uống rượu à?
- Không phải em! - Cô vợ lắc đầu.
Chồng nghi ngờ:
- Thế tại sao miệng em có mùi rượu?
- Không phải em mà! - Cô vợ quả quyết đáp - Ông trường phòng em uống đấy chứ!

A.T (st)

Tranh: Nguyễn Dũng

